

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	ΣΕΛΙΣ
1. ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Νέες προσπάθειες	401
2. Δ. ΚΑΒΒΑΔΑ: Δυνατότητες πλουτοπαραγωγικής ανάπτυ- ξης της Μακεδονίας	402
3. Σ. ΜΑΞΙΜΟΥ: 'Η ανοικοδόμηση στο φώς των αντιθέσεων της σύγχρονης οικονομίας	406
4. Κ. ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗ - Σ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ: Ζητήματα ένερ- γειακής οικονομίας (Δύο έπιστολές)	412
5. Α. ΚΡΙΑΡΗ: 'Επέκταση και 'Ενταση της Καλλιέργειας	416
6. Κ. ΔΗΜΑΚΗ: Τό πρόβλημα του 'Ελληνικού 'Αστικού Κώδικα	420
7. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗ: Τό υγειονομικό μας πρόβλημα	423
8. Θ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ: Τά σημερινά άμεσα προβλήματα της άγροτικής μας Οικονομίας	424
9. ΣΟΛ. ΜΥΡΙΝΑΙΟΥ: 'Η ανάγκη συμπλήρωσης του αλφάβητου	429
10. Β. ΝΕΦΕΛΟΥΔΗ: 'Η μεταπολεμική κατάσταση και τά προ- βλήματα της ανοικοδόμησης	431
11. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ: Ν. Ι. Κ. Γιουγκο- σλαυία. Γ. ΜΑΡΙΝΗ: Γαλλία	434
12. Δ. ΜΕΞΗ: 'Από τή Ζωή της «ΕΠ-ΑΝ»	436
13. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ: 'Εταιρείας «'Επιστήμη - Ανοικοδόμηση» γιά τίς 'Επανορθώσεις και γιά τόν 'Αστικό Κώδικα	437
14. ΣΤΙΓΜΕΣ: Στατιστική κι' έκλογές.—Οι έπανορθώσεις και τά ύποπτα ένδιαφέροντα. — Σταθεροποίηση. — Τό φάσμα της πείνας.—Συμπεράσματα από τή κίνηση της διομηχανικής παραγωγής τό 1945	439 440
15. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ	440

ΑΘΗΝΑ 31-3-1946 - ΧΡΟΝΟΣ Α' - ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ

19-20

"ANTAEUS"

FORTNIGHTLY REVIEW DEVOTED TO THE STUDY OF THE PROBLEMS OF REHABILITATION AND RECONSTRUCTION

Editorial: New efforts	
Possibilities of development of Macedonia's wealth resources	D. Kavadas
Reconstruction in the light of contradictions of contemporary economy	S. Maximos
Questions of hydroelectric industry	K. Stylianidis-S. Stauropoulos
Expansion and intensification of cultivation	A. Kiriari
Problems of the Greek Civil Code	K. Dimakis
The problem of hygiene in Greece	A. Papadakis
The necessity of completing the alphabet	Sol. Myrinalos
The post-war situation and the problems of reconstruction	V. Nefeloudis
Problems of reconstruction in foreign countries	
Work of the Society EP-AN	D. Mexis
Announcements: The Society «Science-Reconstruction» on War indemnities and the Civil Code	
Points	
Book-Bulletin	

"ANTÉE"

REVUE BIMENSUELLE POUR L'ETUDE DES PROBLÈMES DE LA RECONSTRUCTION

Article du fond: Nouveaux Efforts	
Possibilités de valorisation des richesses du sol Macedonien	D. Kavadas
La reconstruction a la lumière des contradictions de l'économie moderne	S. Maximos
Questions de l'industrie hydroélectrique	K. Stylianopoulos
Expansion et intensité des cultures	S. Stavrakopoulos
Le problème du code civil	A. Kiriari
Les problèmes urgents de l'économie agricole	K. Dimakis
La question sanitaire en Grèce	T. Yiannopoulos
L'alphabet Grec moderne	A. Papadakis
La situation d'après guerre et les problèmes de reconstruction	S. Myrinalos
Problemes de reconstruction d'autres pays	V. Nefeloudis
La société «Science Reconstruction» et ses travaux	
Mises au point	D. Mexis
Bulletin des livres	

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

"Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ Ε.Σ.Σ.Δ."

ΕΚΔΟΣΗ "ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ"

Με 16 καλλιτεχνικές φωτογραφίες από τη ζωή της σπουδάζουσας νεολαίας στη Σοβιετική Ένωση.

Στο βιβλίο αναπτύσσεται πώς το Σοβιετικό Κράτος φροντίζει για τη μόρφωση της νεολαίας από το νηπιαγωγείο ως τα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Πουλιέται σ' όλα τα βιβλιοπωλεία και κεντρικά περίπτερα.

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 1500 * ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 29 * ΑΘΗΝΑΙ

Συνδρομές:

Για έξι μήνες δραχ. 6.000 Για τρεις μήνες δραχ. 3.000
Για τις Τράπεζες και τους Όργανισμούς το χρόνο δραχ. 30.000

Διαφημίσεις:

Όλοκληρη σελίδα δραχ. 50.000 Μισή σελίδα δραχ. 25.000

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Α'.
ΑΡΙΘ. 19-20
31 ΜΑΡΤΙΟΥ
1 9 4 6

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

ΕΚΔΑΔΕΤΑΙ: ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΣΥΝΤΑΞΗ: Δ. ΜΠΑΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΑ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3 - ΤΗΛΕΦ. 21-066

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΔΡΑΧΜΕΣ 1000

ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

Μία γιγαντιαία, στις έθνικές της διαστάσεις, πάλη έχει αρχίσει από τον καιρό της κατοχής ακόμα. Αντικείμενο της υπήρξε και είναι η έθνική μας ανεξαρτησία από το ένα μέρος, ή ανασυγκρότηση και η ανοικοδόμηση της χώρας μας από το άλλο. Πέρασαμε την περασμένη Κυριακή (31 Μαρτίου) μία από τις πιο ενδιαφέρουσες φάσεις της. Την φάση εκείνη, κατά την οποία οι συνάσπισμένες δυνάμεις της προόδου, δώσανε μία δυνατή πολιτική μάχη προς τις δυνάμεις της συνασπισμένης ολιγαρχίας. Στο όνομα των εκλογών οι μὲν για την νομιμοποίηση των άνομων τους, στο όνομα της άποψης από την εκλογική σκηνοθεσία οι δέ, για την λαϊκή αυτοκυριαρχία και το μέλλον του τόπου μας.

Πολλοί θα νομίζουν, ότι τα σημεία πάνω στα οποία επήλθεν η σύγκρουση, δεν ενδιαφέρουν καθόλου την επιστήμη και τους επιστήμονες, τον «Ανταίο» και την κίνηση που εκπράζει. Όμως αρκεί μία ανερευνήση—έστω και η πιο απλή—του πεδίου, για να αποδειχθεί το αντίθετο. Να αποδειχθεί δηλαδή, ότι η κατάλυση των δυνάμεων της Δεξιάς κατά την μάχη της περασμένης Κυριακής, θα είχε ως μοιραίο επακόλουθο την οριστική ένταξη κάθε προσπάθειας για την ανασυγκρότηση και την ανοικοδόμηση της χώρας μας προς όφελος του λαού και του έθνους.

Γιατί, τι πραγματικά επιδιώκανε και επιδιώκουν τα παμπάλαια συγκροτήματα των Λαϊκών και της μοναρχίας ή των κρυπτοφασιστών τύπου Κανελλοπούλου, Παπανδρέου και Σιας, με την εκλογική σκηνοθεσία που προπαρασκεύασαν; Τιποτε άλλο αν μὴ την ανασύσταση των παλαιών σχέσεων στην παραγωγή και την οικονομία, στην τεχνική και την επιστήμη, δηλαδή τον μαρσαμό σ' όλες τις εκδηλώσεις της έθνικής μας ζωής και ιδιαίτερα της οικονομικής. Την συγκράτηση των ανεξάντλητων δυνάμεων της λαϊκής αναδημιουργίας μέσα στους παλαιούς τύπους, προς όφελος της ατομιστικής πρωτοβουλίας, που συνδέεται με την αθλιότητα και αποτελεί το κερδοσκοπικό της επιστέγασμα. Η επικράτησή τους θα μὲς έρριχνε ξανά στον αβάστακτο φαύλο κύκλο, του άτελειώτου καταταμαχισμού των κεφαλαίων και της επιχειρηματικής δράσεως, που θα διασκορπούσε την ενεργητικότητα του λαού, μέσα σε άπειρες, ασυνάρτητες όσο και άγονες προσπάθειες.

Όμως, το ιστορικό σημείο που διανύουμε, από την άποψη, τόσο της πολιτικής όσο και της κοινωνικής μας ιστορίας, ιδιαίτερα δε της οικονομικής, δεν επιτρέπει κανενός είδους τέτοια οπισθοδρόμηση. Αρκετὰ έχουμε καθυστερήσει απέναντι των άλλων λαών και των άλλων έθνών, που προχωρούν στην ανοικοδόμηση με βήματα γοργά, ώστε να μην είναι ανάγκη να συναντούμε και άλλα εμπόδια. Εμπόδιο δε ανυπερβλήτο στην πρόοδό μας θα ήταν, αν κατά την εκλογική αυτή σκηνοθεσία της Κυριακής, επικρατούσαν πραγματικά οι τυφλές δυνάμεις της οικονομικής ολιγαρχίας, μέγιστο

πολιτικό περίβλημα των πολιτικών συγκροτημάτων της αντιδραστικής Δεξιάς.

Όμως αυτό δεν έγινε. Ο μαχητικός λαός μας, ποσοτικά και ποιοτικά ανώτερος από τον συρφετό της ολιγαρχίας, μέσα στον οποίο συμφέρονται όλες οι ταπεινωμένες αξίες της υποταγμένης στα εγωιστικά συμφέροντα συντηρητικής επιστήμης, κατανόησε την βαθύτερη έννοια της πολιτικής αυτής μάχης και στάθηκε εκεί που οι περιστάσεις το απαιτούν, εκεί που όλοι μας σαν πνευματικοί άνθρωποι επιθυμούμε: απέφραξε το δρόμο προς την οπισθοδρομικότητα και άνοιξε ξανά την δίοδο εκείνη, που μὲς οδηγεί προς τα εμπρός, προς την κατάκτηση της υλικής και εκπαιδευτικής εζώτας μας.

Χαίρομαστε για το αποτέλεσμα. Για την περιφανή νίκη της άποψης, που είναι νίκη της δημοκρατίας. Μα κατανοούμε ταυτόχρονα τις υποχρεώσεις που γεννά, στο δικό μας πεδίο, στο πεδίο της έρευνας, μελέτης και τοποθέτησης των προβλημάτων της έθνικής μας ζωής, η λαϊκή αυτή νίκη. Μία μεγαλύτερη προσπάθεια, μία περισσότερη ενεργητικότητα στους δικούς μας τομείς, πρέπει να είναι το άμεσο επακόλουθό της. Ο «Ανταίος» θα θελήσει να γίνει το όργανο της νέας αυτής προσπάθειας, να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις, που ο λαός δικαιούται να προβάλλει απέναντί μας. Είμαστε μία μικρή στρατιά ανθρώπων στην οπηρεσία του. Ας στρατευθούμε όλοι, ας κινητοποιηθούμε, ώστε να φανούμε αντάξιοι στις προσδοκίες του.

Με την συντριπτική του άποψη, δημιούργησε τις πολιτικές προϋποθέσεις της τελικής του επιτυχίας. Ας τις μεταφέρουμε τώρα κι' εμείς στην δική μας σφαίρα, ας όπλισθούμε καλλίτερα και ας τον όπλισουμε. Πάνω στο νέο άπέραντο πεδίο της πολιτικής αναδημιουργίας που ένεφάνισε και μέσα στις συνθήκες της επικρατήσεώς του, που δριμάζουν, καθάρα διαγράφονται τα δικά μας καθήκοντα. Να αναεώσουμε την προσπάθειά μας, να προσθέσουμε στα πολιτικά του έφοδια, τα δικά μας επιστημονικά έφοδια. Να ενώσουμε τις δυνάμεις μας με τις δυνάμεις του, ώστε να αποτελέσουμε μαζί του ένα σώμα.

Τα προβλήματα της ανοικοδόμησης, μπαίνουν, μετά την λαϊκή νίκη της περασμένης Κυριακής σένα άμεσο όσο και πρακτικό επίπεδο. Η φιλοσοφική άρχισχολία και ο διανοητικός εκλεκτισμός δεν έχουνε και τόσο μεγάλη θέση. Είμαστε η όργανωση και το όργανο του λαϊκού επιστημονικού ανεφοδιασμού και πρέπει να επιτελέσουμε το χρέος μας. Που συνίστανται—το επαναλαμβάνουμε ξανά—στο να στρατευθούμε όλοι για την ανοικοδόμηση, όχι όπως η ολιγαρχία θέλει για την άποψη, όχι όπως η ολιγαρχία θέλει για την άποψη, αλλά όπως ο λαός και το έθνος θέλει, όπως η έθνική μας ζωή θέλει.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΜΕΡΩΝ ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ 1 Αχόρα
ΗΜΕΡΟΜ. 24-10-81
ΑΡΙΘ. 30350

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ*

Η σπουδαιότερη πλουτοπαραγωγική πηγή της Μακεδονίας είναι η αγροτική της οικονομία. Αυτό αποδεικνύεται από το ποσοστό του πληθυσμού της που απασχολείται στη γεωργία και που φτάνει τα 70% και από το συνολικό έτησιο γεωργικό εισόδημα που ανέρχεται προπολεμικά σε 9 περίπου δισεκατομμύρια δραχμές. Θα μπορούσε ωστόσο να γίνει πολύ μεγαλύτερο το εισόδημα αυτό, σε όφελος του παραγωγού και του έθνους, αν γινόταν μία ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της εκμεταλλεύσιμης γεωργικής γης. Σύμφωνα με στατιστικές από τον κατάλογο της εκτάσεως της Μακεδονίας καταμένονται, από αποψη εκμετάλλευσης περίπου σε:

- 1) 7.400.000 στρέμ. δηλ. τα 21% της όλης έκτασης χρησιμοποιούνται για τη γεωργική εκμετάλλευση
- 2) 7.025.000 » » τα 20% εκμεταλλεύονται κυρίως σαν δάση και συμπληρωματικά με χαλαρή βοσκή.
- 3) 750.000 » » τα 2,1% πιάνουν οι λίμνες, τα έλη και τα τέλματα.
- 4) 2.000.000 » » τα 5% πιάνουν οι όλοτελα άγονες εκτάσεις, άμμουδιές, ρβόχοι, αλύμρες, συνοικισμοί, δρόμοι κλπ. και
- 5) 17.500.000 » » τα 51% είναι εκτάσεις γυμνές ή άσπια δασωμένες που εκμεταλλεύονται με χαλαρή βοσκή.

Ετσι μόνο τα 21% της έκτασης της Μακεδονίας είναι σήμερα γεωργικά εκμεταλλεύσιμα. Θα μπορούσε ωστόσο να αυξηθεί σημαντικά με μία αλλαγή της κατανόησης αυτής σύμφωνα με τις φυσικές, εδαφικές, κλιματικές κλπ. συνθήκες, σε βάρος των άλλων κατηγοριών, τη μη εκμεταλλευσμένης ή χαλαρά εκμεταλλευσμένης γης. Αυτή είναι η γνώμη των ειδικών, μα και όλων εκείνων που ήρθαν σε άμεση επαφή με την αγροτική μας οικονομία.

Και πρώτα απ' όλες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν γεωργικά, οι εκτάσεις της 3ης κατηγορίας με κατάλληλα έργα αποκάλυψης των καλυπτομένων από νερά έδαφών.

Από χρόνια άλλωστε έχουν γίνει μελέτες για την εκτέλεση τέτοιων έργων στη Μακεδονία. Παρ' όλες ωστόσο τις προνομιοδχές ζένης εταιρείες που χρόνια μας εκμεταλλεύτηκαν, μένουν ακόμη άσχετα μεγάλες εκτάσεις που περιμένουν να αποξηρανθούν και να αποδοθούν στη γεωργική καλλιέργεια. Για την Κεντρική βοσκή στη γεωργική καλλιέργεια. Για την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία μόνο, σύμφωνα με σχετικές προμελέτες που έγιναν για τις λίμνες Σαρή-Γκιόλ Κοζάνης, Ροδνικ, Αμυντοβί, Αρτζάν, Αματόβου, για τα έλη Βρωμολίμνης-Λάντζας, Αδάμ Ζαγκλιβερίου, Μαλαβριδίου Κατερίνης και την έκτασιν μεταξύ έκβολων Αλιάκμονα και Γαλίκου, οι εκτάσεις αυτές υπολογίζονται σε 255.000 στρέμματα.

Σ' αυτές θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και τις εκτάσεις που θα αποκαλύπτονταν με το κατέβασμα της στάθμης μεγάλων λιμνών, όπως λ.χ. της Δοϊράνης, της Πρέσπας, του Οσρόβου, του Αγ. Βασιλείου και της Βόλβης. Για τα έλη όμως αυτά δεν έχει γίνει ακόμη καμία μελέτη. Η εκτέλεσή τους άλλωστε είναι συνδεδεμένη με τα υδροηλεκτρικά έργα.

Και αυτά είναι τα σχετικά μεγάλα έργα αποκάλυψης. Δεν είναι όμως μικρότερη η σημασία των μικρών

έργων. Όλες σχεδόν οι κοινότητες της Μακεδονίας έχουν και από μία ή περισσότερες μικρές ή μεγάλες τερές εκτάσεις έλων ή τεμαχίων ή κοιτών ποταμών που με μικρά έργα μπορούν να δώσουν χωράφια και ταυτόχρονα να απαλλάξουν τα χωριά απ' τις μολυσματικές ελαιοσιτικές έστιες. Οι εκτάσεις αυτές υπολογίζονται πως μπορεί να δώσουν συνολικά περισσότερα από 200.000 στρέμ. χωράφια.

Μία σημαντική επίσης έκταση γης, για γεωργική εκμετάλλευση μπορεί να προέλθει από τις έκχερσώσεις δασών και δασικών εκτάσεων.

Η δασική εκμετάλλευση είναι, σε σύγκριση με τη γεωργική, μία χαλαρή εκμετάλλευση. Αυτό φαίνεται από το ακαθάριστο εισόδημα, που ένω για τα δάση έφτανε προπολεμικά τις δραχ. 75 το στρέμμα, για τις γεωργικές κυμαίνεται από 5'00-5.000 δραχμές.

Αυτό σημαίνει ότι, όπου η παρουσία του δάσους σε έδαφος κατάλληλο για γεωργική εκμετάλλευση δεν επιβάλλεται για προστατευτικούς, υγειονομικούς ή άλλους λόγους, πρέπει τα έδαφη αυτά να αποδοθούν στη γεωργία. Τις τέτοιες εκτάσεις ο μακαρίτης Δασολόγος και καθηγητής του Πανεπιστημίου της πόλης μας Π. Κοτλός τις υπολογίζει, πολύ συντηρητικά μάλιστα, σε 6.500.000 στρέμ. για όλη την Ελλάδα. Η Μακεδονία υπό την άποψη αυτή πρέπει να θεωρηθεί η πιο πλούσια γιατί οι έκχερσώσεις δασών σ' αυτήν δεν έχουν πάρει ως τώρα την έκταση που είχαν πάρει σ' όλη την άλλη Ελλάδα. Γι' αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί πολύ-πολύ συντηρητικά αν πούμε ότι στη Μακεδονία μπορούν να έκχερσωθούν τουλάχιστο 1.000.000 στρέμ. δάση και να αποδοθούν στη γεωργική και ιδιαίτερα στη δενδροκομική εκμετάλλευση.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι τέτοιες εκτάσεις υπάρχουν σκόρπιες, μικρές ή μεγαλύτερες σ' όλη τη Μακεδονία, μα ιδιαίτερα μεγάλες εκτάσεις βρίσκονται:

α) Στά Γρεβενά προς τα Χάσια πάνω από 300.000 στρέμ. δασών δρυός σε έδαφος σχεδόν πεδινά και πλούσια.

β) Στην Κασσάνδρα και Σιθωνία πάνω από 200.000 στρέμ. που μπορούν να μετατραπούν σε χωράφια και κυρίως έλαιωνες.

γ) Στο Σταυρό, Σόχο, Στεφανίνα κλπ. πάνω από 200.000 στρέμ. που μπορούν να δώσουν θαυμάσιους έλαιωνες.

Μεγάλες, επίσης εκτάσεις, που μπορούν να εκμεταλλευθούν δενδροκομικά βρίσκονται σ' όλη τη Δυτική Μακεδονία.

3) Η αύξηση της καλλιέργειας στη Μακεδονία γης μπορεί να προέλθει και από έκχερσώσεις βοσκών. Κι' αλήθεια ο αναμφισβήτητος πρωτόγονος χαρακτήρας της κτηνοτροφίας μας κοντά στα άλλα έχει και μία συνέπεια που μας ενδιαφέρει πολύ στο σημείο αυτό που εξετάζουμε. Κρατά ανεκμετάλλευστες τεράστιες εκτάσεις που μπορούν να καλλιεργηθούν γεωργικά κάτω απ' τη χαλαρή με κτηνοτροφία εκμετάλλευση. Σε κάθε σχεδόν χωριό υπάρχει και μία σοβαρή τέτοια έκταση προορισμένη για τη βοσκή των ζώων.

Το πρόβλημα βέβαια της αξιοποίησης των εκτάσεων αυτών είναι πρόβλημα παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων (χόρτου, σανού, τριφυλλίου κλπ.) σε μεγαλύτερες από σήμερα ποσότητες. Σε τελευταία δηλ. ανάλυση είναι πρόβλημα άρδευσης περισσότερων εκτάσεων, που όπως θα δούμε πιο κάτω είναι μία απ' τις μεγαλύτερες δυνατότητες που έχουμε.

Ετσι πρέπει να δεχθούμε ότι και προς την κατεύθυνση αυτή μπορούμε να έχουμε μία σημαντική αύξηση

της καλλιεργούμενης παραγωγικής γης από πολύ πολύ συντηρητικά την υπολογίζουμε σε 750.000 στρέμ.

Συνοψίζοντας θα δούμε ότι μόνο με τους τρεις πιο πάνω τρόπους μπορούμε να έχουμε άμεση αύξηση της καλλιεργούμενης παραγωγικής γης της Μακεδονίας κατά 2.500.000 στρέμ., δηλ.

1) άμεση αύξηση της παραγωγικής γης κατά 30% 2) » » του έθνικού μας εισοδήματος κατά 30% 3) άποκατάσταση σε επαρκείς κλήρους τουλάχιστον 20.000 σημερινών άκτημόνων καλλιεργητών.

Με την δυνατότητα αυτή της ποσοτικής αύξησης της παραγωγικής γης, δεν κλείνουν οι δυνατότητες ανάπτυξης της πλουτοπαραγωγικής μας αυτής πηγής. Πολύ μεγαλύτερες είναι οι δυνατότητες για ποιοτική της βελτίωση που σημαίνει μία έμμεση αύξηση της σε έκταση. Η βελτίωση αυτή μπορεί να γίνει με:

α) Τα άρδευτικά έργα: Αν εξετάσουμε τη συμβολή του παράγοντα νερού στην αγροτική μας οικονομία, θα δούμε ότι αυτή είναι σε πολλά σημεία άρνητική με τις απεπαλλήλες πλημύρες και κατακλυσμούς που προξενούν τεράστιες ζημιές στην παραγωγή μας. Απ' την άλλη μεριά μεγάλες επίσης ζημιές προκαλούνται από την έλλειψη νερού και την ξηρασία στις κρίσιμες στιγμές ώριμων καλλιεργειών. Ετσι η παραγωγή μας εξαρτάται από την τύχη και από την ευνοία ή δυσμενεία των ουρανίων δυνατών. Ωστόσο η σχετική συχνότητα των βροχών στην Μακεδονία, τα τρεχούμενα νερά της και η εδαφολογική της διαμόρφωση, παρέχουν όλες τις δυνατότητες για τη σταθεροποίηση της παραγωγής με την άρδευση ενός μεγάλου ποσοστού της Μακεδονικής γης.

Με τα μεγάλα παραγωγικά έργα της Μακεδονίας προβλέπονταν ότι μία έκταση περίπου 1.500.000 στρέμ. θα ποτίζονταν με τα άρδευτικά κανάλια. Τα έργα δεν τελείωσαν και η έκταση αυτή περιμένει ακόμη να μετατραπεί σε ποτιστική.

Εκτός απ' αυτά, σε συνδυασμό με τα έργα αποκάλυψης και αποστράγγισης έδαφών, που αναφέρουμε πιο πάνω, προβλέπεται ότι θα άρδευτούν άλλες 365.000 στρέμ. με τα νερά των λιμνών Βρωμολίμνης, Σαρή Γκιόλ, Ροδνικ και άλλων. Και ως έδαφος πρόκειται για τα σχετικά μεγάλα άρδευτικά έργα. Αν όμως θελήσουμε να επέκταθουμε και σε μικρότερα, θα δούμε ότι σχεδόν κάθε χωριό έχει δυνατότητες να κάνει ποτιστικό με λίγα έργα ή και με πηγάδια ένα σημαντικό ποσοστό των ξερικών χωραφιών του. Αυτά τα μικρο-έργα κατά τους πιο συντηρητικούς υπολογισμούς μπορούν να συγκεντρώσουν μία άρδευόμενη έκταση τουλάχιστον 1.000.000.

β) Μεγάλο ρόλο στη βελτίωση, μα και τη σταθεροποίηση της παραγωγής παίζουν και τα έργα προστασίας.

Κι' αλήθεια μία σημαντική έκταση της παραγωγικής γης υπόκειται σε περιοδικές πλημύρες από μικροχειμάρρους ή μεγαλύτερα ποτάμια. Προστασία τέτοιων χωραφιών με μία σειρά από μικρά ή μεγαλύτερα έργα είναι απαραίτητα και μπορεί να γίνει σε 500.000 τουλάχιστον στρέμματα.

Η σημασία της άρδευσης και της προστασίας της καλλιεργούμενης γης είναι σ' όλους μας γνωστή. Μα πιο έκδηλη γίνεται με τον υπολογισμό της σε άριθμούς. Οι μετρίωτεροι υπολογισμοί των ειδικών δίνουν ότι η αποδοτική αξία της καλλιεργούμενης γης αυξάνει κατά 75% τουλάχιστο. Ετσι η άρδευση και προστασία των πιο πάνω 3.650.000 στρέμ. σημαίνει:

1) Έμμεση αύξηση της παραγωγικής μας γης κατά άλλα 2.500.000 στρέμ. δηλ. 30% ακόμα.

2) Έμμεση αύξηση του έθνικού εισοδήματος κατά 30% και

3) Δυνατότητα αποκατάστασης άλλων 20.000 οικογενειών άκτημόνων καλλιεργητών.

Εκείνο όμως που θα αύξησε άμεσα την παραγωγή και κατά συνέπεια θα δώσει ένα έμμεσο κέρδος στην καλλιεργούμενη έκταση είναι η κατάλληλη και συστηματική εφαρμογή των μεθόδων καλλιέργειας. Θα έπανάλαβουμε ίσως χιλιοειπωμένα πράγματα

αν θελήσουμε να μιλήσουμε για την πρωτόγονη σχεδόν μορφή με την οποία γίνεται η καλλιέργεια της γης απ' την άρση μέχρι την χρησιμοποίηση των λιπασμάτων και των φαρμάκων. Και όμως ακριβώς σ' αυτόν τον τομέα παρουσιάζονται σοβαρές δυνατότητες ανάπτυξης της παραγωγής μας. Είναι άλλωστε γνωστό στον καθένα μας πως η Μηχανική καλλιέργεια που διευκολύνει τα βαθεία όργωματα, η λίπανση, η άρδευση, η καταπολέμηση των επιβλαβών έντόμων και κρυπτογμών και γενικά κάθε καλλιεργητικό μέτρο στη καλλιέργεια έχει πάντα ευνόικη επίδραση στις αποδόσεις και κατά συνέπεια ένα έμμεσο κέρδος σε έκταση. Μπορεί έτσι αν πρόκειται για καλλιέργεια σιτηρών π.χ. χωρίς να έλαττωθεί η παραγωγή να περισσέψει μία σημαντική έκταση καλλιεργήσιμης γης για να διατεθεί στη καλλιέργεια άλλων πιο πολύτιμων φυτών.

Ετσι θα μπορούσε να γίνει και μία κατανομή των καλλιεργουμένων γεωργικών φυτών σύμφωνα με τις φυσικές και οικονομικές συνθήκες της χώρας, για να μη άπασχολεί η καλλιέργεια των σιτηρών π.χ. τα σχετικά καλλίτερα χωράφια, αφού είναι γνωστό πως από άποψη απόδοσης ύστερων όλων των άλλων καλλιεργειών.

Δεν είναι της στιγμής αυτής να εξετάσουμε τους λόγους για τους οποίους επικράτησε η καλλιέργεια των σιτηρών στη Μακεδονία που άπασχολεί τα 73% της καλλιεργήσιμης γης, ενώ ακριβώς η χώρα μας βρίσκεται στη δυσμενέστερη ζώνη καλλιέργειας σιτηρών. Περιοριζόμαστε για τώρα να εξετάσουμε σύντομα ποιές πολυτιμότερες καλλιέργειες πρέπει και μπορούν να επέκταθουν για να αύξηση το έθνικό μας εισόδημα.

Και πρώτη έρχεται η Δενδροκομική καλλιέργεια που είναι γνωστό σε όλους μας το πόσο αποδοτικότερη είναι. Το μέσο εισόδημα κατά στρέμμα και χρόνο είναι τουλάχιστο οκταπλάσιο των σιτηρών. Το κλίμα δε και το έδαφος της Μακεδονίας προσφέρονται θαυμάσια στην καλλιέργεια πολυτιμών δωροφόρων δένδρων (έληα, Μηλιά, ζχλαδιά, ροδακινιά, βερυκοκιά, δαμασκηνιά, κερασιά, καρδιά, άμυγδαλιά κλπ.) και μάλιστα σε έκατομμύρια στρέμματα εκτάσεων που δεν είναι κατάλληλες για άλλες καλλιέργειες. Η δωροπαραγωγή άλλωστε παρουσιάζει δυνατότητες κατανάλωσης και στο έσωτερικό που δ λαός μας υποσιτίζεται, μα και στη βορειότερη Ευρώπη, ιδιαίτερα μάλιστα σε συνδυασμό με μία βιομηχανία κονσερβοποίησης.

2) Ο καπνός. Το ζήτημα βέβαια του καπνού είναι ζήτημα έσωτερικών άγορών. Το εισόδημα του όμως που είναι επίσης πύο μεγάλο των σιτηρών επιβάλλει να κάνουμε το κάθε τι για τη διατήρησή μα και την επέκτασή της καλλιέργειας του. Είναι άποδοτικό μένο ότι η σήμερα καλλιεργούμενη μα καπνέ έκταση μπορεί να αύξηση κατά 50% τουλάχιστο χωρίς να πέσει η ποιότητα και η θέση των παραγομένων καπνών.

3) Το βαμβάκι. Η πορεία της καλλιέργειας του στα τελευταία χρόνια που μέσα σε μία δεκαετία δεκαπλασιάστηκε δείχνει τη σημασία του προϊόντος αυτού. Δυνατότητες για ακόμα ανάπτυξη του θα υπάρχουν πολλές διαν επέκταθουν τα άρδευτικά έργα.

4) Τα ζωοτροφικά προϊόντα. Είναι γνωστή η πρωτόγονη κατάσταση της κτηνοτροφίας μας, το βασικότερο αυτό κλάδο της οικονομίας μας. Απ' τους ειδικούς σε όμοφωνα φέρεται σαν κυριώτερος λόγος της καθυστέρησής της η έλλειψη ζωοτροφικών. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να λυθεί με την επέκταση της καλλιέργειας των κτηνοτροφικών φυτών (τριφυλλίου, σανού κλπ.) στα ποτιστικά χωράφια, πράγμα που θα χη με τη σειρά του, σε συνέπεια να μπορεί να επέκταθουν οι άλλες καλλιέργειες σε βάρος των βοσκών.

Αυτά σε μεγάλη συντομία για την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της γεωργικής Μακεδονικής γης για να ρίξουμε μία ματιά στο Δασικό πλάνο της Μακεδονίας.

Τα δάση της Μακεδονίας σύμφωνα με στατιστική

του 1939 υπολογίζονται σε 7.450.000 εκατομ. στρέματα κατανέμονται ως εξής περίπου:

1) Έλατη, μαύρη πεύκη	στρεμ. 650.000
2) Όξυά	1.460.000
3) Καστανιά	104.000
4) Δρύς κλπ. φεγγαβόλα	3.430.000
5) Παράλιος πεύκη	460.000
6) Αιφύλλα πλατύφυλλα	920.000

Σύνολο στρεμ. 7.024.000

Εκτός απ' αυτά υπάρχουν και 3.500.000 στρεμ. βοσκότοποι σκεπασμένοι άραιά με δένδρα που δεν υπολογίζονται στα δάση.

Απ' τα πιο πάνω δάση χαρακτηρίζονται ανάλογα με τις κύριες δυνατότητες τους να δώσουν δασικά προϊόντα:

- 1) Τα 2.310.000 στρεμ. σάν δάση για ξυλεία.
- 2) 4.710.000 » » » κάρβουνα και καυσόξυλα.

Απ' αυτά πάλι τα 300.000 στρεμ. μπορούν να δίνουν και ρετινή.

Από άποψη σύνθεσης και ποιότητας τα δάση αυτά, ιδιαίτερα μετά τον τελευταίο πόλεμο, που υπέστησαν σοβαρές καταστροφές, δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν σαν δάση ανάλογα με τα άλλα Ευρωπαϊκά δάση. Έχουν σχεδόν όλα, την σφραγίδα της μακροχρόνης κακομεταχείρισης και της έλλειψης της πιο στοιχειώδους διαχείρισης. Άλλο χαρακτηριστικό τους είναι ότι η ποσότητα και η ποιότητα τους είναι ανάλογη με την απόστασή τους απ' τους κυριώτερους κόμβους συγκοινωνίας, σε τρόπο που τα αποδοτικότερα δάση να βρίσκονται μακριά από κάθε συγκοινωνία.

Η έτησια απόδοση των δασών αυτών σε δασικά προϊόντα σύμφωνα με μία στατιστική του 1935 ήταν:

1) Ξυλεία	45.370 κ. μ.
2) Καυσόξυλα	49.000 τόννοι
3) Κάρβουνα	30.000.000 δκάδες
4) Ρετινή	1.260.000 »

συνολικής αξίας για την Έθνική μας Οικονομία 235 έκατομμύρια δραχμών προπολεμικών.

Εκτός απ' αυτά, απ' τα δάση αυτά υλοτομούνταν κάθε χρόνο περίπου 200.000 τόννοι καυσόξυλα απ' τους χωρικούς χωρίς έλεγχο της δασικής υπηρεσίας.

Η απόδοση αυτή των δασών της Μακεδονίας πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι πολύ κατώτερη της δυναμικότητάς τους. Οι τεχνικοί υπολογίζουν ότι με τη σημερινή τους σύνθεση και τις κλιματικές συνθήκες του τόπου, τα δάση αυτά θα έπρεπε να μας αποδίνουν κάθε χρόνο τουλάχιστο:

- 1) 250.000 κ. μ. δηλ. πενταπλάσιο ποσόν ξυλείας τεχνικής.
- 2) 1.000.000 κ. μ. δηλ. τριπλάσιο ποσόν ξύλου για κάρβουνα και καυσόξυλα.
- 3) 2.000.000 δκ. δηλ. διπλάσια ποσότητα ρετινιού.

Την τακτική αυτή απόδοση θα μπορούσαμε να την έχουμε με μια συστηματική εκμετάλλευση των δασών μέσα σε μία δεκαετία ή το πολύ δεκαπενταετία.

Μά ανεξάρτητα απ' αυτό, ένα γεγονός που έχει ιδιαίτερη σημασία για τις σημερινές ανάγκες, είναι ότι τα δάση της Μακεδονίας είναι δυνατόν να μας δώσουν σήμερα και μέσα σε μία τριετία, με μία έντατική υλοτομία, που μάλλον θα τα ωφέληση τα πιο κάτω ποσά ξυλείας για οικοδομές και άλλες τεχνικές ανάγκες.

1) Ξυλεία έλατης και μαύρης πεύκης	200.000
2) » δρυϊάς	250.000
3) » δρυός κλπ.	100.000
4) » παραλλίου πεύκης	35.000
5) » καστανιάς	25.000

Δηλαδή συνολικά 610.000

Το ποσό μάλιστα αυτό πρέπει να μας φανεί πολύ μικρό αν πάρουμε υπόψη ότι μονάχα στη Σιβηρία της Χαλκιδικής με τις πυρκαϊές του περασμένου καλοκαιριού έγιναν υλοτομίες πάνω από 70.000 κ. μ. ξυλείας μαύρης πεύκης, που η έγκληματική αδιαφορία του Κράτους τα αφήνουν και σαπίζουν.

Πολύ περισσότερο από τη γεωργική παραγωγή,

υστερεί στη Μακεδονία η ιχθυοπαραγωγή παρά τα έκτακτα της παράλια που πίνουν 750 χλμ. και τον πλοτό των «κλειστών» της υδάτων δηλ. τις λίμνες, ποτάμια, ιχθυοτροφεία, με συνολική επιφάνεια 350.000 περίπου τετρ. χλμ. που τη κάνουν ένα από τα πιο πρόσφορα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας για την καλλιέργεια και ανάπτυξη της αλιείας.

Κατά τους ειδικούς η ιχθυοπαραγωγή της Μακεδονίας δεν φτάνει ούτε το τρίτο από κείνη που έπρεπε να είναι αν ο αλιευτικός μας πλούτος έξεμεταλλεύετο συστηματικά. Και το ίδιο γιατί ποτέ δεν εφαρμόστηκαν τα κατάλληλα τεχνικά και διοικητικά μέτρα για την προστασία και αύξηση της ιχθυοπαραγωγής μας. Δεν έχουν ακόμη μελετηθεί οι κινήσεις των μεταναστευτικών μας ψαριών (τόννοι, σαρδέλλες, σκουμβρία κλπ.) για να ανακαλυφθούν και επισημανθούν τα λεγόμενα «περάσματα» κι' έτσι ένα μεγάλο μέρος των ψαριών αυτών που αποτελούν τη πιο σημαντική ποσότητα της αλιευτικής μας παραγωγής θαλάσσιες προέλευσης, περνούν τις πιο πολλές φορές απαρατήρητα. Έπειτα οι ψαράδες μας δεν έχουν τα μέσα παρά για τη παράκτια μονάχα αλιεία. Δεν δόθηκε επίσης η δέουσα σημασία στα «άλιευτικά πάγκ» τα έκτακτα δηλ. βραχώδη υποθαλάσσια ύψηδα στα οποία όπως λένε οι ειδικοί, διαβιούν μεγάλες ποσότητες ενδημικών ψαριών, όπου θα ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν με επιτυχία μηχανοκίνητα σκάφη (μηχανότρατες) για να ενισχυθεί και η μηχανοκίνητη αλιεία που υστερεί καταπληκτικά στη χώρα μας και να αξιοποιηθεί ο ενδημικός ιχθυολογικός μας πλούτος.

Ουδέμια προσπάθεια ούτε υπόδειξη καν έγινε για τον εμπλουτισμό των «κλειστών» μας υδάτων με κατάλληλο γόνυ, ή εκμετάλλευσή τους δε γίνεται με πρωτόγονα μέσα. Έτσι η ιχθυοπαραγωγή τόσο στις λίμνες όσο και στα ποτάμια είναι καταπληκτικά μικρή ανάλογα με την επιφάνεια και την έκταση που έχουν.

Το Κράτος που ουσιαστικά είναι ιδιοκτήτης του μεγαλύτερου μέρους των «κλειστών» υδάτων εξακολουθεί το σύστημα της αναθέσεως της εκμετάλλευσης του υδροβιολογικού αυτών υλικού σε ιδιώτες, ενώ έπρεπε να αναθέτει αυτά, υπό την επίβλεψη των ειδικών επιστημόνων στους αλιευτικούς συνεταιρισμούς για να πάυση η ληστρική εκμετάλλευση που γίνεται σε βάρος του Έθνους, της κατανάλωσης και του ψαρά από μέρος του ένοικιαστου από τη μία μεριά και του «μάνβη» δηλ. του ιχθυεμπόρου από την άλλη.

Μόνον έτσι και άμα ιδρυθούν και τα ειδικά επιστημονικά ιδρύματα, όπως Ινστιτούτο Ιχθυολογίας, για τις σχετικές έρευνες και πρακτικές αλιευτικές σχολές, για την μόρφωση των ψαράδων μας, η ιχθυοπαραγωγή μας θα αυξηθεί εις τα υπολογιζόμενα από τους ειδικούς όρια, προς μεγάλο όφελος της Έθνικής μας οικονομίας και την εξοικονόμηση των 50.000.000 Δραχμών που εξαγάγαμε προπολεμικά για την εισαγωγή από το εξωτερικό νωπών και συντηρημένων ψαριών.

Τις πιο μεγάλες δυνατότητες για τη ζωντάνια της Έθνικής μας οικονομίας, μας τις δίνει ο δρυκτής μας πλούτος, για την αξιοποίηση του οποίου δεν πάρηκε καμιά ως τώρα φροντίδα. Ήταν τέτοια η αδιαφορία για τον τομέα αυτόν του παραγωγικού μας πλούτου που ούτε ξέρουμε τι αξίζει. Αντίθετα μάλιστα καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια για την απέμολση του με μικρά ανταλλάγματα, στο εξωτερικό, όπου εξαγονται τα έμπορεύματά μας σε εξευτελιστικές τιμές, γιατί δε θέλησαν ούτε να σκεφθούν οι αρμόδιοι για την επιτόπια έπεξεργασία τους και την εξαγωγή των αντιστοιχών μεταλλών. Όμως οι δυνατότητες για τη μεταλλουργική τους έπεξεργασία υπάρχουν στη χώρα μας και το υπέδαφός της και πιο ειδικά της Μακεδονίας, παρά το ότι δεν έχει ερευνηθεί γενικά για να δώσουμε πλήρη στοιχεία, είναι αρκετά πλούσιο σε δρυκτά. Όπως φαίνεται από τα μεταλλεία που βρίσκονται σε λειτουργία.

Έτσι στη Στρατονίκη της Χαλκιδικής έχουμε πλούσια μεταλλεύματα σιδήρου και σιδηροπηλίτη.

- 2) Στη Γερακινή, Καρβάρα και Βάρδο: λευκόλιθο
- 3) Στη Θάσο: ψευδάργυρο

4) Στο Νευροκόπι και το Σύρνοβο: Μαγγάνιο

5) Στις Σέρρες: Αντιμόνιο

6) Στη Κοζάνη, Μάρβο και Σουφλί: Χρόμιο

χωρίς να λάβουμε υπ' όψη τους λιγνίτες, για τους οποίους θα μιλήσουμε πιο κάτω, που βρίσκονται σε πολλές περιοχές της Μακεδονίας, ούτε και το χρυσό που βρίσκεται σε μικρές ποσότητες στο Γαλλικό ποταμό και που προπολεμικά εκμεταλλεύετο η Έθνική Τράπεζα.

Εκτός όμως από τα μεταλλεύματα αυτά που είναι άριστης ποιότητας γιατί περιέχουν το αντίστοιχο μέταλλο σε μεγάλο ποσοστό, ο λευκόλιθος μας δε είναι ο καλύτερος του κόσμου, εξακριβώθηκαν σε διάφορα μέρη της Μακεδονίας, εμφανίσεις και άλλων μεταλλευμάτων, όπως π.χ. μολυβδαινίου που είχαν αρχίσει να εκμεταλλεύονται οι Γερμανοί, αμυνίτου, γαληνίτου, αντιμωνίτου, βωξίτου και άλλων που η επί τόπου έπεξεργασία τους για την εξαγωγή των αντιστοιχών μετάλλων θα ζωογονούσε κυριολεκτικά την νεκρωμένη οικονομία μας, όπου η αξία μονάχα των μεταλλευμάτων που εξορύσσονταν προπολεμικά έφτανε σύμφωνα με τη στατιστική του 1935, τα 50.000.000 δραχμές το χρόνο.

Η αλήθεια είναι πως η μεταλλουργία, ή έπεξεργασία δηλ. των μεταλλευμάτων για την εξαγωγή των μετάλλων είναι ζήτημα βαρειάς βιομηχανίας που η ίδρυση και η λειτουργία της συνδέεται άμεσα με τις δυνατότητες παραγωγής ενεργειακού δυναμικού σε καύσιμες ύλες ή σε ηλεκτρική δύναμη. Μά στο τόπο μας υπάρχουν αρκετά αποθέματα και υδραυλικής ενέργειας και κοιτασμάτων ύλων. Και προκειμένου για την υδραυλική ενέργεια μπορούν συνολικά να διατεθούν κατά τους συντηρητικούς υπολογισμούς των ειδικών στη Δυτική μὲν Μακεδονία 1.195.000.000 ΩΧΒ το χρόνο. ήτοι:

- 1) 890.000.000 ΩΧΒ το χρόνο από τον Αλιάκμονα
- 2) 40.000.000 » » » Τριπόταμο
- 3) 45.000.000 » » » την Αραπίτσα και
- 4) 220.000.000 » » » τον Βόδο με κατάλληλο εμπλουτισμό από τη λίμνη Όστρεβου.

Στην Ανατολική Μακεδονία 243.000.000 ΩΧΒ το χρόνο ήτοι:

- 1) 110.000.000 ΩΧΒ το χρόνο από το ποτ. Άγιο Ιωάννη (Σερρών)
- 2) 18.000.000 ΩΧΒ το χρόνο από το ποτ. Άγγιτη και
- 3) 115.000.000 » » » Έλος Λίσε Δράμας.

Έτσι στη Μακεδονία υπάρχει διαθέσιμη υδραυλική ενέργεια για 1.438.000.000. ΩΧΒ το χρόνο και μάλιστα πιο μεγάλη ακόμα γιατί η δυναμικότητα του Αλιάκμονα εκτιμήθηκε παρά πολύ συντηρητικά, άλλες δε υδραυλικές δυνάμεις, όπως λ.χ. του Νέστου δεν έχουν ακόμη ερευνηθεί.

Και όμως παρά το τεράστιο αυτό ποσό ενεργείας που διαθέτει η Μακεδονία, έχουν αξιοποιηθεί μόνον 11.375.000 ΩΧΒ. ήτοι 45,0 χιλιάδες από τις υδραυλικές δυνάμεις της Βερροίας, Νεούσης και Έδέσσης για διάρκεια χρησιμοποίησης 2500 ώρες το χρόνο. Έτσι με τους πιο ευνοϊκούς υπολογισμούς χρησιμοποιήσαμε μονάχα το 8% ή τα 0,8% της ηλεκτρικής ενέργειας που θα μπορούσαμε να πάρουμε από τις υδραυλικές δυνάμεις της Μακεδονίας.

Αν στο ποσόν αυτό των 11.375.000 ΩΧΒ προσθέσουμε και τα 20.000.000 ΩΧΒ το χρόνο, που σύμφωνα με έπιστα στοιχεία του 1940, δίνουν τα εργοστάσια ηλεκτρισμού στην Βόρεια Ελλάδα, βλέπουμε πως αντιτίχουν ανά κάτοικο το χρόνο 12 ΩΧΒ έναντι των 837 ΩΧΒ που αντιτίχουν στη Γερμανία ή των 790 ΩΧΒ στις Ήν. Πολιτείες και των 3.000 ΩΧΒ που αντιτίχουν ανά κάτοικο το χρόνο στη Νορβηγία.

Απ' αυτό καταλαβαίνουμε καθαρά σε πια θέση τα και πόσο πίσω βρίσκεται η χώρα μας. Γι' αυτό οπτα ηλεκτρομεταλλουργικές ή ηλεκτροχημικές βιομηχανίες έχουμε γιατί απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυσή τους είναι η άφθονη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ούτε άλλη εκπολιτιστική πρόεδρος μπόρεσε να εκδηλωθεί στη χώρα μας. Κι' όμως η αξιοποίηση της υδραυλικής μας ενεργείας θα έχει άμεσες ευνοϊκές

επίδραση σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής μας ζωής. Και το βιωτικό επίπεδο του λαού μας θα εξυψωθεί και η γεωργική μας παραγωγή θα βελτιωθεί καταπληκτικά, μα και τεράστια οικονομία θα κάμουμε με την διακοπή της εισαγωγής καυσίμων όλων από το εξωτερικό.

Την ίδια αξιοθρήνητη κατάσταση παρουσιάζει η χώρα μας και στο ζήτημα της εκμετάλλευσης των λιγνιτών. Εκτός από την τεράστια υδραυλική ενέργεια που διαθέτει η Μακεδονία, κρύβει στα έγκατά της και μεγάλα αποθέματα ενεργείας υπό μορφήν λιγνιτών που παρ' όλο ότι αποτελούν σπουδαίο παράγοντα έθνικής οικονομίας και προόδου, μένουν άσπαστοι κι' αυτοί άχρησιμοποίητοι γιατί ο κρατικός μηχανισμός έχει αποτελεσματική στο στάδιο των έρευνών, των διατάγμων και των αντιρρήσεων. Υπάρχουν δε στη Μακεδονία κατά τον Γερμανό καθηγητή Kegel που μελέτησε το λιγνιτικό πρόβλημα τα ακόλουθα ποσά λιγνίτου:

1) Στην περιφέρεια Κοζάνης	6.000.000.000 τόννοι
2) Καίλαρων και Φλωρίνης	
3) Στη περιφ. Σερρών Παγ.	
3) Στη περ. Κατερίν. Πιερίας	15.000.000 »
ήτοι σύνολον	6.415.000.000 »

Το ποσό αυτό αμφισβητείται από άλλους και ιδιαίτερα από το Άνώτατο Οικονομικό Συμβούλιο του Κράτους, που δίνει σε στατιστικές του 1933 πιθανά αποθέματα 156.000.000 τόννους για όλη τη χώρα. Άν και η διαφορά είναι κοσμοσσιαία, είναι ωστόσο γεγονός, κατά τους υπολογισμούς των ειδικών, τα αποθέματά μας σε λιγνίτες, μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες μας για αρκετές εκατοντάδες χρόνια. Παρ' όλα αυτά η εξόρυξη στο τόπο μας φτάνει στις 131.000 τόννους το χρόνο, όπως προκύπτει από εξακριβωμένη στατιστική του 1937, ενώ σύμφωνα με τους υπολογισμούς των ειδικών θα μπορούσαμε να καταναλώσουμε 1.000.000 τόννους το χρόνο σε διάφορους κλάδους και ν' αντιταστούμε έτσι τις καύσιμες ύλες που εισάγουμε από το εξωτερικό που το 1937 μας κόστισαν 1.300.000.000 ερχ.

Έπειτα με διάφορες μεθόδους εξευγενισμού των λιγνιτών για την ένωση της τέφρας, του θείου και άλλων ουσιών που τους καθιστούν άκαταλλήλους για χρησιμοποίηση σε φυσική κατάσταση για ώριμμένες βιομηχανίες επιτυγχάνονται στερεά καύσιμα, πιο ανθεκτικά και με μεγαλύτερη θερμαντική δύναμη, όπως πλίνθοι, κώκ, λιγνίτες, που να συναγωνίζονται τα στερεά καύσιμα του εξωτερικού, ακόμη δε σε αρκετές ποσότητες και υγρά καύσιμα, ήτοι πετρέλαιον, βενζίνη και άλλα βιομηχανικά προϊόντα, όπως βενζόλη παραφίνη και αμυνία.

Και για το εξευγενισμό αυτό οι λιγνίτες μας και ιδιαίτερα της Δυτ. Μακεδονίας είναι κατάλληλότεροι, όπως αποδείχτηκε από συγκριτικές χημικές αναλύσεις που βρέθηκαν έξ' Ισού, κολοί και καλύτεροι ακόμα από πολλούς Γερμανικούς και τους Βουλγαρικούς απ' όπου για μεγάλη μας ντροπή, προμηθευόμαστε τέτοιους εξευγενισμένους λιγνίτες και προϊόντα τους, τη στιγμή που θα μπορούσαμε έμείς να τροφοδομήσουμε άλλες χώρες που στερούνται της δρυκτής ούτης πηγής και χωρίς να υστερήσουμε στη πραγματοποίηση των άλλων παραγωγικών πηγών και προ πάντων στην ίδρυση ηλεκτρομεταλλουργικής και ηλεκτροχημικής βιομηχανίας, που για την εγκατάστασή τους, όπως είπαμε, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αξιοποίηση των πηγών του ενεργειακού μας δυναμικού.

Έτσι τα μεταλλεύματα σιδήρου και σιδηροπηλίτη καθώς και ο λευκόλιθος θα γίνουν εφορμή να ιδρυθούν στη Χαλκιδική δύο ηλεκτρομεταλλουργικές βιομηχανίες σιδήρου και μεταλλικού μαγνησίτου, που είναι μέταλλο πολύτιμο γιατί τα κράσματά του που είναι στέρεα και ελαφρά βρήκανε τελευταία εφαρμογή στη βιομηχανία αεροπλάνων, αυτοκινήτων και γενικά μηχανών που πρέπει να έχουν μικρό βάρος. Το κέρδος δε θα είναι τεράστιο γιατί ενώ ο λευκόλιθος πουλιότανε στο εξωτερικό προς 675 το τόννο περίπου η τιμή του μεταλλ-

Σ. ΜΑΞΙΜΟΥ

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Έλεγχος — Επίταξη — Έθνικοποίηση

B

Ο έλεγχος στην παραγωγή είναι η αποκατάσταση της εργασίας στην φυσική θέση της μέσα στην οικονομία, η ανακήρυξη της σε κυρίαρχη και διευθυντική δύναμη, με αρμοδιότητες που δεν είχε ως τότε, σάν «έκτελοῦσα» εργασία που ήταν. Αυτό όμως δε σημαίνει παρά αλλαγή των κοινωνικών δρών στην οικονομία και στις χειρότερες περιπτώσεις, προσπάθεια προς αλλαγή. Σημαίνει ακόμα κατάργηση της αναρχίας στην παραγωγή, ανάληψη του ανταγωνισμού και προαναπολιτισμό της παραγωγικής και της ζήτησης, αλλά με την άμεση έπαφή προς την κατανάλωση. Τόσο το τελευταίο αυτό όσο και τα προηγούμενα έρχονται σάν συνέπειες του έλέγχου.

Ο κύριος ρόλος του έλεγχου παραμένει ως τόσο ένας: επιδιώκει να προσβάλει, ή και να εκμηδενίσει την κυριότητα της επιχείρησης που τυπικά ή υπό εποψη δικαίου βρίσκεται ακόμα σ'α χέρια των αρχικών κατόχων της—είτε άτομα είτε εταιρείες—και χωρίς να διασπάσει καθόλου τις σχέσεις κεφαλαίου και μισθωτής εργασίας, υπάγει το πρώτο υπό τον έλεγχο της δεύτερης, έτσι που να αναφαίνεται ή νέα σχέση, χωρίς ακόμα να έχει ξετυλιχθεί το σχήμα της ή να έχει περάσει στην αφάνεια το παλαιό. Αυτός είναι και ο λόγος που ο έλεγχος νοείται πάντα σάν κάτι προσωρινό που υποβοηθεί τον οικονομικό μετασχηματισμό, ως την στιγμή που ή νέα σχέση γίνεται κατάσταση. Τέλος ο έλεγχος πιστοποιεί τα δικαιώματα της εργασίας και την ικανότητά της να παίξει ευρύτερο ρόλο στην δημιουργία καινούριων συνθηκών στην παραγωγή. Υπό την εποψη αυτή προκαλεί και γεννά στή συνειδηση των φορέων των υποχρεώσεων μεγαλύτερες απ' όσες είχαν πριν, πράγμα που καταλήγει σ'ε μια πρόσθετη προσπάθεια τους με επακόλουθο την αύξηση της αποδοτικότητας της εργασίας. Έτσι ο έλεγχος σ'ε γίνεται αλτία μιάς μεγάλης οικονομικής δραστηριότητας από την οποία επωφελείται ολόκληρη ή κοινωνία.

Ο έλεγχος ή μπορεί να έκταθεί σ' όλα τα πεδία της επιχειρηματικής δράσης και να αποκορυφωθεί σ' ένα

κλιμακούμενο, κάθετο όσο και οριζόντιο, σύστημα, που να περιλάβει όλους τους κλάδους και όλες τις περιοχές της χώρας, όπως το είδαμε και στο διάταγμα. Γίνεται τότε ισχυρό υποβάσταγμα μιάς γενικότερης παρέμβασης στην οικονομική ζωή, στην οποία συμμετέχει και συνυπολογίζεται ως κύριος παράγοντας της. Μιά τέτοια περίπτωση έχουμε στην Τσεχοσλοβακία, όπου σοβαρά καθήκοντα στις έθνικοποιούμενες επιχειρήσεις τ'α αναθέτουμε σ'ον εργατικό έλεγχο, προκειμένου για τή βιομηχανία. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο έλεγχος προκαλεί ή συνεπιφέρει την επίταξη ή την έθνικοποίηση.

Η επίταξη σάν οικονομικό μέτρο είναι γνωστή και έχει την μακρά ιστορία της στην κάθε χώρα. Μά υπό την εποψη που εξετάζουμε το θέμα, έρχεται, όχι τόσο σάν μέτρο γενικής και προσωρινής φυσικά ανάγκης, μά σάν συνέπεια της άρνησης που στήν δεδομένη στιγμή αντιτάσσει ή μπορεί να αντιτάξει, ή συγκεκριμένη επιχείρηση, σάν κύρωση έναντιον της. Περιπτώσεις τέτοιων επίταξεων στην ιστορία έχουμε πολλές, όμως οι κυριότερες είναι το 1848 και το 1870-71 στή Γαλλία, το 1917 στή Ρωσία και οι σημερινές. Όλες αυτές οι περιπτώσεις μαζί αποδεικνύουν πως ή επίταξη είναι ένα κρατικό μέτρο, κοινωνικό χαρακτήρα, το οποίο σκοπεύει να άρει με τή βία τ'α εμπόδια που ή ιδιοκτησία μπορεί να παρεμβάλλει στην παραγωγή. Έχει κατά συνέπεια ως κύρια προϋπόθεση ή την γενικότερη αλλαγή στην κρατική διάρθρωση την έναρμόνιση της κρατικής οργάνωσης και της κρατικής μηχανής προς το γενικότερο συμφέρον.

Η επίταξη γίνεται και προς το σκοπό να επιβληθεί ο έλεγχος, στις περισσότερες δε περιπτώσεις συνεπάγεται άμεση κρατική διαχείρηση της επιχείρησης ή άποτέλει μιά προδρομική φάση κρατικοποίησης ή έθνικοποίησης των επιχειρήσεων που προς το σκοπό αυτό παρατίθενται σ'α γέοια των παραγωγών. Τ'α «έθνικα έργαστήρια» του 1848 καθώς και το διάταγμα του Μαρ-

λίκου μαγνησίου που βγαίνει απ' αυτόν ήταν 82.500 δραχμές προπολεμικές.

Τα μεταλλεύματα χρωμίου του Νομού Κοζάνης με τη σειρά τους, θ'α γίνουν άφορμή για την ίδρυση άλλης ηλεκτρομεταλλουργικής βιομηχανίας. Τέλος στις μεγάλες ύδατοπτώσεις του ποταμού Αλιάκμονα και συγκεκριμένα στή περιοχή που βγαίνουν απ' τ'α βουνά, χύνεται στή πεδιάδα Θεσ/νίκης, προβλέπουμε την ίδρυση ηλεκτροχημικών βιομηχανιών και συγκεκριμένα:

Ιον) Βιομηχανία αζώτου, από το αδέσμευτο της ατμοσφαιρας αζώτο, που είναι απαραίτητο σ'ε πολλές βουλές και ιδιαίτερα σ'α λιπάσματα που χρειάζονται τόσο για τή βελτίωση και την αύξηση της γεωργικής παραγωγής. Προπολεμικά έσοδαμε για την εισαγωγή 33.000 τόννων αζώτου 250.000 λίρες Στερόλινες.

2ον) Βιομηχανία Σόδας, που χρησιμοποιείται σ'α σαπωνοποιία και είναι απαραίτητη για την παραπέρα ανάπτυξη του κλάδου αυτού. Πρώτη ύλη για

τή βιομηχανία αυτή είναι το αλάτι που υπάρχει άφθονο στή περιοχή αυτή στις άλυκές του Κράτους. Σύγχρονα θ'α παράγεται και χλώριο που θ'α χρησιμοποιείται στή βιομηχανία έξευγενισμού των λιγνιτών μας.

3ον) Βιομηχανία άνθρακα σβεστίου, που είναι πολύτιμο στή μεταλλουργία, στις τεχνικές ύλες, σ'α λιπάσματα και άλλες βιομηχανίες.

Απ' αυτές τις τρεις ηλεκτροχημικές βιομηχανίες αυτόματα θ'α ξεπηδήσουν και πολλές άλλες, όπως βιομηχανίες έξευγενισμού λιγνιτών, μεγάλες μηχανουργικές και μηχανολογικές βιομηχανίες για την κατασκευή μηχανών, γεωργικών εργαλείων και μηχανημάτων, όφαν- τουσών κ'ε βιομηχανίες, γαλακτοκομίας, κονσερβοποιίας και άλλες πολλές.

Θ'α μπουν'ετσι με την ανάπτυξη της ηλεκτρομεταλλουργο-χημικής βιομηχανίας οι βάσεις για μιά άρθη βιομηχανική πολιτική και βιομηχανική εξέλιξη που θ'α έχει τεράστιο αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Μακεδονίας και όλης της χώρας.

τίου του 1871 στο Παρίσι προβλέπανε επιτάξεις σ'ε εργοστάσια που οι κάτοχοι τους δυστροπούσαν ως προς την πεισαρχία στο νόμο ή τ'α κλεινανε ή τ'α έγκαταλείπανε και φεύγανε για το έξωτερικό.

Ο έλεγχος στην παραγωγή και την οικονομία γενικά, είναι δυνατό από χρονική άποψη, να διατυπωθ'ε ως αίτημα της «οργάνωσης» στο κοινωνικό πεδίο, εργασίας, πριν ή ακόμα ή έξουσία άποκτήσ'ε ένα νέο κοινωνικό βάθος που να τον καθιερώνει από την πλευρά του νόμου. Αντί να έκφράζει, μπορεί να προετοιμάζει μιά γενικότερη οικονομική λύση. Ένώ, τόσο ή επίταξη όσο και ή έθνικοποίηση, προϋποθέτουν μετατόπιση της βάσεως της έξουσίας και του κρατικού μηχανισμού, από την ολιγαρχία, προς όφελος της οποίας κινείται ως τότε, σ'α πλατεία στρώματα του λαού. Που σημαίνει προηγούμενη είσοδο του λαϊκού στοιχείου στην πολιτική έξουσία. Με την έννοια αυτή ή επίταξη και ή έθνικοποίηση είναι μέτρα καθαρά κρατικά.

Το κοινό συμφέρον άποτελεί το τελικό κριτήριο που καθορίζει την έκτασή τους. Πρό πάντων για ότι άφορ'α την επίταξη που έρχεται σάν κύρωση κατά της άδράνειας, δυστροφίας ή και αντιστάσεως των ιδιοκτητών σ' ένα γενικό όσο και κατεπείγον μέτρο της έξουσίας. Ός τόσο είναι πλέον να θεωρήσουμε ότι ή επίταξη δεν είναι παρά μιά «τιμωρία». Υπό τ'ους όρους της έξουσίας που προαναφέρουμε, καθώς και κάτω από ώρισμένες περιστάσεις ή επίταξη μπορεί να άποβλέπει και σ' ένα πρόσωρινό, αλλά και σ' ένα διαρκέστερο άποτέλεσμα. Ν'α είναι ένα στάδιο προς την έθνικοποίηση. Σάν έκτακτο προσωρινό μέτρο το συναντούμε στο άρθρο 15 της περιφημής «Εξέγερσης» (acte de l'insurrection) του Μπαμπέφ, κατά την γαλλική Έπανάσταση του 1789-97, όπου προ-σδιορίζεται ότι:

«Επιτάσσονται όλα τ'α άρτοποιεία για να παρασκευάζουν συνέχεια ψωμί που θ'α διανέμεται δωρεάν στο λαό».

Στο ίδιο ντοκουμέντο και στο άρθρο 10 του μέρους που άφορ'α τ'α δημόσια έργα αναφέρεται ότι ή τοποθέτηση εργατών σ'ε διάφορες εργασίες γίνεται από την όηρησία. Είναι άφανερό πως και στις δύο περιπτώσεις έχουμε να κάνουμε με μιά παρέμβαση της άρχης στην παραγωγή και στην εργασία. Η παρέμβαση αυτή, στην περίπτωση των άρτοποιείων που προαναφέραμε, γίνεται με την μορφή της επίταξης. Στο όνομα τίνος διενεργείται; Στο όνομα του κοινού συμφέροντος της κοινής σωτηρίας:

«Όταν πολιορκείται μιά πόλις, έλεγε στην Συμβατική Συνέλευση το 1792 ο Λεβασέρ, ή άρχη έχει άναμφισβήτητα το δικαίωμα να υποχρεώσει τους κατοίκους έκείνους που διαθέτουν παραπάνω σ'α όπλα, να τ'α μοιρασθ'ουν με τους συμπολίτες τους, ώστε να συντρέξουν όλοι στην κοινή άμυνα. Όταν οι πολίτες κινδυνεύουν να πεθάνουν από την πείνα, ή άρχη δεν μπορεί να υποχρεώσει τους καλλιεργητές να πουλήσουν το περισσεύμα των προμηθειών τους».

Το κοινό αυτό συμφέρον οδηγεί το Ροβεσπιέρρο να ελπεί στην ίδια Συμβατική:

«Τ'α τρόφιμα τ'α αναγκαία σ'ον άνθρωπο είναι έξ'εσου Ιερά όσο Ιερά είναι και ή ίδια ή ζωή του. Πάν ότι είναι άναγκαίο για τή συντήρησή της άποτελεί Ιδιοκτησία κοινή».

Βλέπουμε λοιπόν ότι την επίταξη την προκαλεί μιά έκτακτη ανάγκη—δεν λέμε φυσικά για τις επιτάξεις που ένεργούν οι στρατοί κατά τ'α νόμιμα—και την εφαρμόζει το κράτος ή (όπως στην περίπτωση του Μπαμπέφ) ή υπό διαμόρφωση νέα έξουσία, ξεκινώντας από ένα συμφέρον γενικό, που φαίνεται να μην είναι και συμφέρον της Ιδιοκτησίας, που άποτελεί το αντικείμενο της επίταξης. Γι' αυτό και ή επίταξη είναι κατά βάση προσβολή του στοιχείου της Ιδιοκτησίας πιστοποιεί δε την αντίθεση ανάμεσα σ' αυτό και στο κοινωνικό περιβάλλον του.

Δε θ'α ύπ'ρχε ίσως σοβαρός λόγος να έπιμένει κανείς περισσότερο στο σημείο της επίταξης, έπειδή και μακρότατη είναι ή ιστορία της και γνώριμη πολύ σ'α γενεά μας ή έφαρμογή της. Ός τόσο δεν μιλούμε έδώ, μήτε για τις επιτάξεις που συνεπάγεται ή γενική κατοχή, μήτε για τις επιτάξεις που ένεργεί το κράτος κατά την διεξαγωγή του

πολέμου. Ο λόγος είναι για την επίταξη σάν μέτρο που θ'α μπορούσε να συντελέσει σ' ένα διαρκέστερο οικονομικό έργο, όπως ή άνασυγκρότηση και ή άνοικοδόμηση σ'ε μιά χώρα. Γι' αυτό πρόκειται

Είμε άναντίρρητο ότι ή επίταξη έχει σημασία όταν εφαρμόζεται, σ'α παραγωγικά μέσα. Σ'α χέρια μιάς λαϊκής έξουσίας μπορεί έτσι ν' άποβ'ε ένα σοβαρό μέσο για να πιεσθ'ε ή οικονομική δράση προς παραγωγικούς σκοπούς, σύμφωνα με τις άμεσες και κατεπείγουσες ανάγκες της κοινωνίας. Μιά τέτοια περίπτωση άνέκυψε έδώ σ'ε μας με τις όφαντουργικές βιομηχανίες και με τ'α Λιπάσματα. Η αντίδραση των βιομηχανών σ'ον να έπεξεργασθ'ουν ύλες της Ούρα σ'ον προς το σκοπό να παρασθ'ουν είδη έπιτακτικής ανάγκης για τον πληθυσμό, ώθησε το κράτος να προβ'ε σ'ε επίταξη εργοστασίων. Που την ένεφάνισε μάλιστα—προκειμένου για τ'α Λιπάσματα—σάν το «μεγαλύτερο κοινωνικό πείραμα στην Ελλάδα!». Όσοσο ή επίταξη αυτή, παρά τις μεγαλόστομες διακηρύξεις, άπέτυχε, έπειδή το κράτος που την ένήργησε δεν είχε την δυνατότητα να την άσκήσει με συνέπεια, δεν είχε την δύναμη—οι βιομηχανοί λένε: «τ'α πρόσωπα»—να την πραγματοποιήσ'ε. Έλειπε στις επιτάξεις αυτές ή κυριότερη από τις προϋποθέσεις που αναφέραμε, ή προϋπόθεση μιάς λαϊκής έξουσίας που να ένεργεί προς το κοινό συμφέρον. Η έξάρτηση του κράτους από την ολιγαρχία άποκλείει όλοτελώς μέτρα που στρέφονται ή που θ'α μπορούσαν να στραφ'ουν κατά της ολιγαρχίας, όπως ή επίταξη. Η και αν δεν τ'α άποκλείει, τ'α έκφυλλίζει, τ'α γελοιοποιεί. Όπως έγινε έδώ σ'ε μας.

Το αντίθετο συμβαίνει προκειμένου για το ίδιο μέτρο της επίταξης, όταν άνακύπτει σάν ένα άμεσο και έκτακτο μέτρο—ένα από τ'α πολλά—που μιά κυβέρνηση του λαού θ'α ήταν υποχρεωμένη να εφαρμόσει μέσα σ'ε έκτακτες και άνώμαλες συνθήκες, όχι μόνο για την σ'ον-μη έκείνη αλλά και για μιά άλλη διαρκέστερη. Σ' σ'ον-το είδους την επίταξη πρέπει να διακρίνουμε μιά ένεργεια οικονομική που άποσκοπεί έμμεσα στην μετατροπή του κοινωνικού χαρακτήρα της παραγωγής ή των σχέσεων της Ιδιοκτησίας στην παραγωγή. Με την ένταξη της επιχείρησ'εως, που επιτάσσεται, σ'ε σφαίρα της δημόσιας οικονομίας ή Ιδιοκτησία προσβάλλεται και σ'ον οικονομικό της σκοπό που είναι το άτομικό κέρδος. Παρ' όλα όμως αυτά και στις περιπτώσεις ακόμα που ή επίταξη άποκτ'α μιά τέτοια σημασία ή έκφράζει μιά ένδιάμηση μεταβατική φάση προς άλλες μορφές οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας, παραμένει μέτρο που άφορ'α περισσότερο την διαχείρηση της επιχείρησ'εως, παρά την Ιδιοκτησία της. Όταν πρόκειται για μιά οδοιστικότερη αλλαγή τότε ή επίταξη θ'α πρέπει να μετατραπ'ε σε κατά-σχεση ή έθνικοποίηση. Περιπτώσεις κατά τις οποίες εργοστάσια και εργαστήρια βιομηχανικά άποτελέσανε άντικείμενα κατασχέσεως έχουμε πολλά και κατά την γαλλική ακόμα Έπανάσταση του 1789, αλλά και κατά τις μεταγενέστερες, το 1848 και 1871. Στ'α 1848 με την δημοκρατική λαϊκή κυβέρνηση, κάθε Ιδιοκτητική βιομηχανία που έγκατέλειπε την θέση του και έφευγε στο έξωτερικό ή παρέμενε μ'ε άλλα βυσσοδομοίους, έβλεπε τ'α εργοστάσιά του να κατάσχονται και να περιέρχονται στην κατηγορία των «έθνικών εργαστηρίων» τ'α όποια χρηματοδοτούσε και διαχειριζότανε το κράτος. Στ'α 1871 π.χ. ή επιτροπή της οικονομικής πολιτικής διέταξε την κατάσχεση των εργοστασίων που ή κάτοχοι τους τ'α είχαν εγκαταλείψει.

Στ'α 1917 ή ρωσική δημοκρατική λαϊκή έξουσία έφ'ηρμε σ'ε σ'ον-πολύ μεγάλη κλίμακα το μέτρο των κατασχέσεων. Ένα διάταγμα του Συμβουλίου των Έπιτρόπων από 28-12-17 άπεφάσισε

«... να κατασχεσθ'ουν τ'α εργοστάσια Πουτίλωφ έπειδή βαρύνονται με μεγάλα χρέη. «... τ'α εργοστάσια αυτοκινήτων της διεθνούς εταιρείας των Βαγκόν—Αί, έπειδή ή διεύθυνσή τους άρνείται να συνεχίσει την εργασία και «... όλο το ένεργητικό της άνώνημης εταιρείας μεταλλείας περιοχής Σεργκιένκοβο σ'αφάλας» έπει- δ' ή διεύθυνσή τους άρνείται τ'ον εργατικό έλεγχο».

Ένα παρόμοιο διάταγμα της 13 Ιανουαρίου, 1918 λέγει: «Έπειδή ή διεύθυνση της Έταιρείας Χέλφερλιν—Σόντ έκλεισε τ'α εργοστάσιά της και εγκατέλειψε τ'α κυ-»

ριώτερα γραφεία της που βρίσκονται στο Χάρκοβο, για να πάει στο Ροστόφ επί Ντόν, όπου είχε ο Καλνέντ, το Συμβούλιο των επιτρόπων του λαού διέταξε να κατασχεθεί όλα τα έγγραφα της εταιρείας αυτής: εργοστάσια, καταστήματα και όλα τα ενεργητικά της.

Εδώ όμως δεν έχουμε πια επίταξη αλλά κατάσχεση. Που δεν αποβλέπει στο να καταστήσει το λαϊκό κράτος προσωρινό διαχειριστή της επιχείρησης, αλλά κύριο, ιδιοκτήτη της. Η κατάσχεση αυτή είναι απαλλοτρίωση.

Όσο τόσο τα μέτρα αυτά είναι μέτρα του σοσιαλιστικού κράτους, ενώ η συζήτηση γίνεται για τα μέτρα μιας λαϊκής δημοκρατικής εξουσίας που δεν εκμνηστεύει αλλά ελέγχει και υποβοηθεί την ατομική επιχείρηση. Μια τέτοια εξουσία που αναγνωρίζει τον έλεγχο στην παραγωγή μπορεί σε ώριμες περιπτώσεις, να προβεί στην επίταξη και τη διαχείριση εργοστασίων, το μέτρο δε αυτό να είναι και πραγματοποίηση και αποδοτικό.

Όμως τόσο ο εργατικός έλεγχος στην παραγωγή όσο και η επίταξη που προδιαγράφουν μια οικονομική πολιτική της λαϊκής δημοκρατικής εξουσίας, δεν είναι παρά οι αποφασιστικές καμπές της μεγάλης διαδρομής που ιστορικά υποχρεούνται να κάνουν οι άνθρωποι, για να οργανώσουν παραγωγικά την ζωή της μέσης σταμάτις οριακής της πύλης απόδοσης. Μεγαλύτερη και από τις δυο αυτές καμπές, βήμα αποφασιστικό προς την οργάνωση της παραγωγής όπως την σκιαγραφούμε είναι η **έθνικοποίηση**.

Η **έθνικοποίηση** είναι ένα σύνολο μέτρων με τα οποία προσδιορίζεται η ιδιοκτησία, διεύθυνση, διαχείριση και οικονομική γενικά λειτουργία των πιδ προχωρημένων και των πιδ αποφασιστικών επιχειρήσεων μέσα σε μια δεδομένη οικονομία. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται από το λαϊκό έθνικό κράτος που υποκαθίπτει στην ολότητα. Αν ήτανε μέτρα του αντιδραστικού κράτους θα είχαμε κρατικοποίηση ή κρατική μονοπωλία, κρατικό καπιταλισμό. Αν τα έπαιρνε ένα σοσιαλιστικό κράτος τότε δεν θα λέγαμε έθνικοποίηση αλλά **σοσιαλιστική έθνικοποίηση**. Η διαφορά ανάμεσα στην έθνικοποίηση και στην σοσιαλιστική έθνικοποίηση είναι ουσιαστική: ότι η έθνικοποίηση πραγματοποιείται—μπορεί να πραγματοποιηθεί—χωρίς να συνεπάγεται κατάργηση της ιδιοκτησίας γενικά,—στούς μη έθνικοποιημένους δηλαδή κλάδους—ενώ η σοσιαλιστική έθνικοποίηση γίνεται από μια κοινωνία στην οποία η αρχή της ιδιοκτησίας στα μέσα της παραγωγής έχει καταργηθεί. Από την πλευρά αυτή η έθνικοποίηση μαρτυρεί μόνον μετάσταση του στοιχείου μισθωτής εργασίας, από υποτακτική σε διευθύνουσα θέση, αλλά όχι καθολικά, όχι μέσα σε μια πλήρη ανατροπή των σχέσεων της προς το κεφάλαιο. Η έθνικοποίηση μπορεί να περιλάβει πολλούς ή λίγους—αποφασιστικούς πάντως—κλάδους της οικονομίας δεν μπορεί όμως να περιλάβει όλους. Απαλλοτριώνει μόνον την ιδιοκτησία αλλά σε ώριμες μόνο περιπτώσεις και σε ώριμες σημεία. Εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι με την έθνικοποίηση η διεύθυνση της οικονομικής ζωής του έθνους—αφαιρείται από την ολιγαρχία και περιέχεται στο έθνος, οργανωμένο σε κυρίαρχη δύναμη. Προϋποθέτει κατά συνέπεια η έθνικοποίηση συνθήκες κοινωνικής και πολιτικής ανόδου του λαού, εάν κι' αυτές που είχαμε τον Νοέμβριο του 1944 και που τις ανέτρεψεν η ξένη βία. Προβάλλει ακόμα και εάν λαϊκό αίτημα έθνικης ανεξαρτησίας, στις χώρες εκείνες όπου η ολιγαρχία έδειχνε έθνικη ολιγαρχία ή συνεργάσθηκε με την κατοχή ή συνήργησε στην απόληξη της έθνικης ανεξαρτησίας. Μπορούμε μάλιστα να τονίσουμε ότι η έθνικοποίηση μέσα σε τέτοια πλαίσια είναι σήμερα ο κανόνας. Παρουσιάζεται εάν η φυσική συνέπεια μιας προόδου και η απαραίτητη έγγωση για την ανεξαρτησία. Παραδείγματα τέτοια έχουμε πολλά. Θα παραθέσουμε ένα απ' αυτά. Το τσεχοσλοβακικό. Στο προεδρικό διάταγμα της Τσεχοσλοβακικής δημοκρατίας διάταγμα για την έθνικοποίηση και στο κεφάλαιο για αποζημιώσεις, βλέπουμε κανείς διακρίσεις των έθνικ χαρακτήρα

του μέτρου. Όλες οι επιχειρήσεις των προδωτών εξαίρονται από οποιαδήποτε αποζημίωση. Καθώς και οι έθνικοσοσιαλιστικές, των ναζιδων, ούγγαρες ή γερμανών. Εντύπωση επίσης κάνει ο αυτό και η έκταση της έθνικοποίησης. Τα άρθρα 1 και 2 που καθορίζουν τους κλάδους εκείνους που έθνικοποιούνται, λένε:

Άρθρο 1 και 2

Α. Με την έθνικοποίηση περιέρχονται στο κράτος τα ακόλουθα:

1. Όλα τα μεταλλεία.
2. Όλα τα εργοστάσια κινητηρίου δυνάμεως, ιδιαίτερα δε ηλεκτρισμός, φωταέριο και υδροηλεκτρικά. Εξαιρούνται όσα ανήκουν σε ιδιωτικές βιομηχανικές επιχειρήσεις και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά γι' αυτές.
3. Έργα σιδήρου, χάλυβας, κυλινδρόμυλοι, έργα μετάλλου, εκτός από σίδηρο. Εξαιρούνται οι υψικάμνοι που η παραγωγή και η οικονομία τους είναι ανεξάρτητες.

4. Χυτήρια που παράγουν γκρίζο χάλυβα και μέταλλα μη σιδηρά, ενόσω είχανε μεταξύ 1ης Ιαν. 1942 και 1ης Ιαν. 1944 μέσο όρο 400 υπαλλήλων.

5. Κυλινδρόμυλοι, εγκαταστάσεις τυπογραφικές μηχανές, λιθογραφικές, τσιγκογραφικές, έφδον εργαζόμενοι με μέταλλα, εκτός από χάλυβα και λευκοσίδηρο.

6. Μηχανικά έργα, ηλεκτρο-τεχνικά έργα, εργαλεία ακριβείας, σταθμικά εργαλεία, και οπτικά έργα, με μέσον όρο υπαλλήλων πάνω από 500, μεταξύ 1.1.42 και 1.1.44.

7. Έργα εξοπλισμού και βιομηχανίας πολεμοφοδίων.

8. Χημικές βιομηχανίες, στίς οποίες συμπεριλαμβάνονται και η παραγωγή σπέρτων, χημικά λιπάσματα, συνθετικά λάδια και όλα τα παραπροϊόντα, συνθετικά ελαστικά και ελαστικά αυτοκινήτων κλπ. και το σύνολο της χημικής και φαρμακευτικής βιομηχανίας.

9. Τα μεταλλεία και έργα μαγνησίου, ασβέστου, μίκας, χρώματα πορσελάνης, πολύτιμη άκυστη άργιλλος, εργοστάσια που παράγουν τοιμένο και ασβεστοκονία.

10. Έργοστάσια που παράγουν κεραμικά προϊόντα, είδη πορσελάνης για τεχνικούς σκοπούς, προϊόντα από ασβέστη, τοιμένο, ενόσω έχουνε κατά μέσον όρο υπαλλήλων περισσότερους από 150, μεταξύ 1.7.1938—1.7.1940.

11—12. Διάφορες κατηγορίες εργοστάσια γυαλιού.

13. Λατομεία ασβεστολιθών και εργοστάσια που παράγουν κεραμικά προϊόντα για οικιακούς και τεχνικούς (έν γένει) έργα, σιλιβωμένα κεραμίδια, πορσελάνες και ασβέστι, με μέσον όρο υπαλλήλων άνω των 150, μεταξύ 1.7.1938—1.7.1940.

14. Έργα πλίνθων με περισσότερους από 200 υπαλλήλους, μεταξύ 1.7.1938 και 1.7.1940.

15. Έργοστάσια κυτταρίνης.

16. Χαρτόμυλοι με μέσον όρο υπαλλήλων πλέον των 300, μεταξύ 1.1.38 και 1.1.40.

17. Πριονόμυλοι με μέσον όρο υπαλλήλων άνω των 150, μεταξύ 1.1.38 και 1.1.40.

18. Έργοστάσια που παράγουν ήμιτελη ξύλινα προϊόντα, με μέσον όρο υπαλλήλων άνω των 300, μεταξύ 1.1.1938 και 1.1.1940.

19. Έργοστάσια κατεργασμένης ξυλείας.

20. Υφαντουργία για βαμβάκι, μαλλί, νήμα, λινόριο και τεχνητά νήματα, με μέσον όρο υπαλλήλων 400, μεταξύ 1' Ιαν. 1938 και 1' Ιαν. 1940.

21. Υφαντήρια βαμβάκος με μέσον όρο υπαλλήλους 500, μεταξύ 1' Ιαν. 1938 και 1' Ιαν. 1940.

22. Υφαντήρια που παράγουν μαλλί, μετάξι και τεχνικά νήματα, τάπητες, καλύμματα, εαντέλλες. Βιομηχανίες σε μικροπορικά είδη και δίκτυα, με μέσον όρο υπαλλήλων μεγαλύτερο των 400, μεταξύ 1.1.38 και 1.1.40.

23. Αργαλιόι που χρησιμοποιούν παλαιά υφαντουργικά προϊόντα, εργοστάσια που παράγουν κλωστές και νήματα μαλλοβάμβακα, τεχνητά νήματα, φορεσιές. Υφαντήρια για λινόρι, κανάβι και λινδικό κανάβι με μέσον όρο άνω των 400 μεταξύ 1' Ιαν. 1938 και 1' Ιαν. 1940.

24. Έργα τυπογραφίας και υφαντουργίας με μέσον όρο άνω των 200 υπαλλήλων, μεταξύ 1.1.38 και 1.1.40.

25. Έργοστάσια της βιομηχανίας ένδυμάτων με άνω των 500 μ. έ. εργατών, μεταξύ 1.1.38 και 1.1.40.

26. Έργοστάσια που παράγουν δέρματα, τεχνητά δέρματα και δερμάτινα είδη με μ. έ. άνω των 400 εργατών μεταξύ 1.1.39 και 1.1.40.

27. Όλη η παραγωγή πλάκων για γραμμόφωνα.

Β. Το διάταγμα δεν αφορά:

1. Συνεταιριστικούς οργανισμούς.

2. Βιομηχανικές επιχειρήσεις που εξαίρονται από την κυβέρνηση (εξαίρουμένα μεταλλεία).

3. Επιχειρήσεις υπό διάλυση.

Άρθρο 3

Η άδεια και η ίδρυση νέων έργων στους έθνικοποιημένους κλάδους είναι προνόμιο του Τσεχοσλοβακικού κράτους. Κατά πρόταση του Υπουργού της Βιομηχανίας (Στή Σλοβακία, κατά πρόταση του Υπουργού Βιομηχανίας, από συμφώνου με τον Αντιπρόσωπο της Βιομηχανίας και του Εμπορίου) η κυβέρνηση δύναται να μεταβιβάσει το δικαίωμα σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που τα δεσμεύει με όρισμένους όρους. Κλάδοι που έχουν έθνικοποιηθεί, όπως τα του άρθρου 1, εξαίρονται.

Άρθρο 4

1. Με την έθνικοποίηση, το Τσεχοσλοβακικό κράτος γίνεται κύριο και έθνικοποιημένα έργα κατά την κατωτέρω αναφερόμενη έκταση.

2. Η έθνικοποίηση περιλαμβάνει κάθε άκίνητη ιδιοκτησία, κτίρια και έπιπλα, που χρησιμοποιούνται για την λειτουργία της έθνικοποιημένης επιχείρησης. Συμπεριλαμβάνονται όλα τα δικαιώματα (σήματα που έχουν κατατεθεί, προνόμια, σφραγίδες, δελτάματα κλπ.) έπιταγές, ασφάλειες, βιβλιάρια καταθέσεων, μετρητά και ένεργητικό που ανήκει στα έργα. Όλα τα προϊόντα, έτοιμα ή ήμιτελη, και όλα τα αποθέματα (stocks) και τα υλικά που ανήκουν στην επιχείρηση κατά την ήμερα της έθνικοποίησης.

3. Ταυτόχρονα όλες οι βοηθητικές επιχειρήσεις και τα έργα που ανήκουν στον αυτό ιδιοκτήτη έθνικοποιούνται, μαζί με όλες τις επιχειρήσεις και τα έργα που αποτελούν αδιάσπαστο μέρος της έθνικοποιούμενης επιχείρησης.

4. Αν η έθνικοποιούμενη επιχείρηση ανήκει σε εταιρία οικονομικός πολύ ισχυρή, ή της οποίας τα ενδιαφέροντα καλύπτουν πολύ πλατύ πεδίο, έθνικοποιείται όλη η ιδιοκτησία, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων όπου η εταιρία συμμετέχει με ποσοστά άνω του 50% του κεφαλαίου, ή όπου έχει αποφασιστική έπιδραση.

5. Σε περιπτώσεις έξω από τις αναφερόμενες στο άρθρο 4 ο ύπουργός της Βιομηχανίας (Στή Σλοβακία από συμφώνου με τον αντιπρόσωπο της Βιομηχανίας και του Εμπορίου) μπορεί να εξαίρει από την έθνικοποίηση μεμονωμένες ιδιοκτησίες ή δικαιώματα, έφ' όσον αυτά δεν είναι απαραίτητα για την λειτουργία της έθνικοποιηθείσης επιχείρησης και να τα άφηρει στον παλαιόν κάτοχο.

Άρθρο 5

1. Κρατική επιχείρηση που αναλαμβάνει την ιδιοκτησία έθνικοποιημένης επιχείρησης αναλαμβάνει και τις υποχρεώσεις της. Όταν αναλαμβάνεται από ομάδα κρατικών επιχειρήσεων, ο ύπουργός της Βιομηχανίας (Στή Σλοβακία από συμφώνου με τον Αντιπρόσωπο της Βιομηχανίας και του Εμπορίου) αποφαινεται για τις υποχρεώσεις που επιπίπτουν σε κάθε μια από τις ανάδοχες κρατικές επιχειρήσεις.

2. Η κρατική επιχείρηση μπορεί να απαιτήσει να καταργηθούν ή να τροποποιηθούν οι υποχρεώσεις που είναι οικονομικά άδικαιολόγητες. Σε περίπτωση διαφώνιας αποφασίζει το δικαιοδικό δικαστήριο. Λεπτομέρειες σχετικές με δικαιοδικά δικαστήρια θα δοθούν μεταγενέστερα.

3. Σε ώριμες περιπτώσεις το κράτος δεν έγνοιαται για τας υποχρεώσεις μιας έθνικοποιημένης επιχείρησης.

Άρθρο 6...

Αποζημίωση

Άρθρο 7.

1. Δεν δίνεται αποζημίωση για έθνικοποιημένες ιδιοκτησίες που κατά το τέλος της κατοχής και της κυριαρχίας των Ναζι (Φασιστών) ανήκε άναμφισβήτητα ή ανήκει σε πρόσωπα, όπως:

α) Στο γερμανικό κράτος, το βασίλειο της Ούγγαρίας, σε πρόσωπα που κατά νομική έννοια υπάγονται στον γερμανικό ή ούγγρικό νόμο, στο γερμανικό έθνικοσοσιαλιστικό κόμμα ή σε ούγγρικά πολιτικά κόμματα και άλλες οργανώσεις, όπως σχηματισμούς, εγκαταστάσεις εταιριών, προσωπικά σωματεία, κεφάλαια και πόρους αυτών, ή σε σχετικά (δμοια) συστήματα, καθώς και σε γερμανικά ή ούγγρικά (νομικά) πρόσωπα.

β) Σε φυσικά πρόσωπα γερμανικής ή ούγγρικής έθνικότητας, εξαίρειται πρόσωπων Ικανών ν' αποδείξουν την ελικρίνειά τους απέναντι στην Τσεχοσλοβακική Δημοκρατία, την τιμιότητά τους απέναντι στο Τσεχικό ή Σλοβακικό Έθνος και, είτε την ένεργο συμμετοχή τους στον άγωνα για την απελευθέρωση της Δημοκρατίας, είτε ότι υπέφεραν κάτω από την ναζιστική ή φασιστική τρομοκρατία.

γ) Σε φυσικά πρόσωπα ένεργως ενάντια προς την ηγεσία, την τιμιότητα, το δημοκρατικό σύνταγμα, την ασφάλεια και άμυναν της Τσεχοσλοβακικής Δημοκρατίας.

Σ' εκείνους που υποκίνησαν τέτοιες ένεργειες ή διανοθήκανε να παρασύρουν άλλους ανθρώπους. Στους επί προθέσει υποστηρίζοντας διαφοροτρόπως τους Γερμανούς ή Ούγγρους κατακτητές, ή σ' εκείνους, που κατά τον χρόνο που μεγάλωνε ο κίνδυνος για την Δημοκρατία (άρθρο 18 του Διατάγματος του Προέδρου της Κυβερνήσεως, Ιούν. 19, 1945 που αφορά την τιμωρία των ναζιστών έγκληματιών προδωτών και των υποκινήτων, από έκτακτο Λαϊκό Δικαστήριο) υποστηρίζανε την 'γεργατική έθνικοποίηση' ή 'ούγγροποίηση' μέσα στο έδαφος της Τσεχοσλοβακικής Δημοκρατίας ή συμπεριφερθήκανε έχθρικά προς την Τσεχοσλοβακική Δημοκρατία, το τσεχικό ή σλοβακικό έθνος, συνέχεια δε σε πρόσωπα που συμφωνήσαν σε τέτοιες πράξεις μέσω πρόσωπων που διαχειρίζονταν την περιουσία ή την επιχείρησή τους.

2. Ο κανονισμός του άρθρου 1 αφορά επίσης (νομικά) πρόσωπα, στα οποία μπορεί κανείς να καταλογίση ευθύνες για πράξεις του όργανου που τα αντιπροσώπευε, πρόσωπα που είναι μέλη του ή μέτοχοι του ή που δεν δώσανε την απαιτούμενη προσοχή στους διορισμούς και έπιθεωρήσεις.

3. Αν δεν πληρωθεί αποζημίωση για ιδιοκτησία σε (νομικά) πρόσωπα, άναλογο μέρος της αποζημίωσης εκπίπτει από τους μετόχους εκτός αν υποπίπτουν στις διατάξεις των άρθρων 1 ή 2).

4. Αποζημίωση για έθνικοποιημένη ιδιοκτησία δεν δίδεται, αν μετά τις 29 Σεπτεμβρίου 1938, ανήκε σε πρόσωπα που υποπίπτουν στις διατάξεις των άρθρων 1 ή 2, έστω και αν η ιδιοκτησία βρίσκεται σε άλλα χέρια, εκτός αν η άρνηση της αποζημίωσης δεν αντίβαινει στις άρχες της ιδιοκτησίας.

5. Η κυβέρνηση μπορεί να διατάξει όλική ή μερική αποζημίωση για όμιλον πρόσωπων, που υποπίπτουν στις τους κανονισμούς των άρθρων 1 ως 4.

6. Η απόφαση για την υπαγωγή φυσικών ή νομικών προσώπων στους κανονισμούς των άρθρων 1 ή 2 έπαφεται στον ύπουργό της Βιομηχανίας μετά προσωπική συμφωνία, στη Σλοβακία δε εν συμφωνία και με τον Αντιπρόσωπο (της Βιομηχανίας και του Εμπορίου).

Άρθρο 8

1. Εκτός από τις διατάξεις που αναφέρονται στο άρθρο 7, ή εκτός αν ή περίπτωση υπάγεται στο άρθρο 5 μέρος 3, οι έθνικοποιούμενες περιουσίες αποζημιώνονται.

2. Η έκτιμηση της αποζημίωσης αποφασίζεται άναλογο προς την κατάσταση της έθνικοποιημένης ιδιοκτησίας κατά τον χρόνο που περιέρχεται στο κράτος και άναλογο με το παθητικό της εκείνη την στιγμή. Η αποζημίωση είναι ίση προς την γενική αξία της ιδιοκτησίας, αποτιμάται δε στην έπίσημη τιμή της ήμερας, κατά την οποίαν δημοσιεύεται το διάταγμα.

3. Κατά την έκτιμηση της αποζημίωσης δεν θα ληφθή υπ' όψη ή αξία:

α) Ανεκμετάλλευτου χώρου

β) Δικαιώματα μεταλλείων, όπως τα άρθρα 22 και 41 του Κοινοού Νόμου περί Μεταλλείων.

γ) Ιδιοκτησία προορισμένη διά κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς ή παρομοίους σκοπούς.

Άρθρο 9

1. Η αποζημίωση για εθνικοποιημένη ιδιοκτησία καταβάλλεται :

- α) σε χρεώγραφο
- β) σε μετρητά
- γ) σε άλλες αξίες.

2. Για την λειτουργία της υπηρεσίας αποζημίωσης θα δημιουργηθεί ένα Κεφάλαιον Εθνικοποιημένης Οικονομίας (θα λέγεται στο εξής : Κεφάλαιο) με έξοδα την Πράγα και θα θεωρηθεί ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο.

3. Ως αποζημίωση, σύμφωνα με το άρθρο 1α, το κεφάλαιο θα δίδει τα χρεώγραφα που θα αποφέρουν τόκο και θα εξοφλούνται από τα επί πλέον κέρδη των κρατικών επιχειρήσεων. Οι τόκοι και η αποζημίωση θα είναι ήγγυσημα από το Κράτος και θα είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται για επενδύσεις στο όνομα προσώπων ανηλίκων από τους κηδεμόνες τους κλπ.

4. Η απόφαση να χρησιμοποιούνται χρεώγραφα και για εθνικοποιημένες ιδιοκτησίες, για τις οποίες δεν δίδεται αποζημίωση, είναι δικαίωμα του κράτους.

5. Η οργάνωση, διοίκηση και οικονομική πολιτική του Κεφαλαίου, οι τόκοι και οι αποζημιώσεις χρεωγράφων και η πληρωμή τους, πέρα δε από αυτό, οι αρχές πάνω στις οποίες θα δίνεται αποζημίωση σε μετρητά και άλλες αξίες, θα κανονίζονται με κυβερνητικές διατάξεις.

6. Το Κεφάλαιο θα εινε υπό τον έλεγχο του Ανωτάτου Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Άρθρο 10...

Άρθρο 11.

1. Η Κυβέρνηση μπορεί κατά πρόταση του ύπουργού της Βιομηχανίας και από συμφώνου με τον άμεσως ενδιαφερόμενο ύπουργό, στη Σλοβακία καθώς και με τους σχετικούς αντιπροσώπους του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου, να δώσει, εκτός από την απαξίμωση και μίαν ανάλογη εισφορά από τα έσοδα του Κεφαλαίου της Εθνικοποίησης Οικονομίας (άρθρ. 9) σε όμλους εθνικών ή τοπικών διοικήσεων, σε ιδρύματα και σωματεία, αποικιστικά δημοσία σκοπού, καθώς και σε ιδρύματα με δημόσιο κεφάλαιο, αν πάθανε σοβαρές ζημιές κατά την αποκατάσταση. Δεν υπάρχει νομικό προνόμιο κατά την χορήγηση της εισφοράς.

2. Υπό τις αναφερόμενες στο προηγούμενο άρθρο συνθήκες μπορεί να δοθεί ανάλογη εισφορά και σε φυσικά πρόσωπα, αν κινδυνεύει ή δυναμικότητά τους (έξοδα συντηρήσεως) ή η δυναμικότητα προσώπων εξαιτίας ζημιών που έχουν υποστεί.

Δημόσιες επιχειρήσεις και οργάνωσή τους.

Άρθρο 12.

Οι εθνικοποιούμενες επιχειρήσεις, εταιρείες κλπ. που βρίσκονται υπό κρατικών έλεγχο στους εθνικοποιημένους κλάδους οργανώνονται καθορά ως κρατικές επιχειρήσεις από τον ύπουργό της Βιομηχανίας από συμφώνου με τον ύπουργό των Οικονομικών (στην Σλοβακία και από συμφώνου με τους αντιπροσώπους του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου για την βιομηχανία, το εμπόριο και τα οικιακά).

Η ίδρυση κρατικής επιχειρήσεως θα δημοσιεύεται στη τσεχική και σλοβακική στις επίσημες εφημερίδες.

Άρθρο 13

Οι κρατικές επιχειρήσεις αποτελούν κρατική περιουσία. Είναι σαν ανεξάρτητα νομικά πρόσωπα. Υπόκεινται σε φορολογικούς κανονισμούς υπό τον Αστικό Κώδικα. Υπόκεινται επίσης σε όλα τα δασμολογικά βάρη σύμφωνα με τον νόμο περί δασμών. Θα πληρώνουν δασμούς από την ημέραν που ιδρύονται, κατά το άρθρο 1 (τμ. II α) του νόμου της 1ης Μαΐου 1938 No 16 § 6, που αφορά Ισοτιμίας των δασμών.

Η καθαρά αξία της επιχειρήσεως, την οποίαν το κράτος θα ιδρύσει ως κρατική, θα αποτελέσει το βασικό κεφάλαιο. Η ημέρα κατά την οποίαν η κρατική επιχείρηση

θα παραλάβει την περιουσία που της ανήκει θα αναγγέλλεται σύμφωνα προς § 12 τμήμα II.

Άρθρο 14.

Άρθρο 15

1. Η κρατική επιχείρηση πρέπει να φέρει στον τίτλο της το όνομα «κρατική» έστω και αν διατηρεί την ύπαρξουσαν επωνυμία της εθνικοποιημένης ιδιοκτησίας.

2. Επιχειρήσεις μη κρατικές δεν μπορούν να χρησιμοποιούν τον όρο «κρατική επιχείρηση» (párodní podnik).

3. Αν μία κρατική επιχείρηση είναι ουσιαστικά όμοια προς άλλην εθνικήν επιχείρηση, μπορεί να χρησιμοποιεί τον τίτλον (σήμα) αυτής της επιχειρήσεως χωρίς ειδική άδεια—άπαραίτητη σε άλλη περίπτωση.—Η εθνική επιχείρηση όφειλει τότε να τροποποιήσει κάπως το σήμα της ώστε να διαφέρει σαφώς από το σήμα της κρατικής επιχειρήσεως.

Άρθρο 16

1. Η κρατική επιχείρηση πρέπει να είναι καταχωρημένη ως χωριστή επιχείρηση στα βιβλία του δικαστηρίου της περιοχής όπου βρίσκεται. Αν έχει πρακτορείο, υποκατάστημα κλπ. πρέπει κι αυτά να καταχωρούνται στο δικαστήριο του τόπου όπου βρίσκονται.

2. Στην αίτησή της για την καταχώρηση ως κρατική επιχείρηση όφειλει να αναφέρει στο δικαστήριο:

- α) Την ήμερομηνία της ιδρύσεώς της.
- β) Το όνομά της και την έδρα.
- γ) Τον σκοπό της.
- δ) Τον τρόπο με τον οποίο αντιπροσωπεύεται.

3. Η αίτηση θα συνοδεύεται με πιστοποιητικό αντίγραφου της βεβαίωσης που δίνεται κατά § 12 τμ. 1.

Άρθρο 17.

Άρθρο 18

1. Οι κρατικές επιχειρήσεις πρέπει να διευθύνονται σύμφωνα με τις αρχές των εμπορικών επιχειρήσεων. Το κράτος δεν έγγυεται για το παθητικό τους.

2. Οι κρατικές επιχειρήσεις δίνουν τα πλεονάζοντα κέρδη τους στο κράτος.

Άρθρο 19.

Άρθρο 20

1. Η διεύθυνση της κρατικής επιχειρήσεως είναι έργο της διευθυντικής επιτροπής που προεδρεύεται από διευθυντή (διαχειριστή).

2. Ο διευθυντής διεξάγει την τρέχουσαν λειτουργίαν της κρατικής επιχειρήσεως. Όταν η διευθύνουσα επιτροπή άπουσιάζει και πρέπει να ληφθή μία απόφαση ή στις περιπτώσεις όπου η άργωπορία είναι επικίνδυνη, ο διευθυντής της κρατικής επιχειρήσεως ενεργεί αυτόβουλα. Έχει δε την ύποχρέωση να αναφέρει σχετικά στο προσεχές συμβούλιο της επιτροπής.

3. Ο διευθυντής εκτελεί τις αποφάσεις της διευθυνούσης επιτροπής. Αν όμως θεωρήσει ότι μία απόφαση βλάπτει τα συμφέροντα της κρατικής επιχειρήσεως μπορεί να ενεργήσει παρά την απόφαση αυτή (countermand) της επιτροπής και να αντιδιατάξει τις σχετικές ανώτερες αρχές.

4. Ο διευθυντής θα αντιπροσωπεύει την κρατική επιχείρηση.

5. Ο ύποδιευθυντής ή οι ύποδιευθυνται αντιπροσωπεύουν τον διευθυντή και συμμερίζονται τα δικαιώματα και τα καθήκοντά του.

Άρθρο 21

1. Τα μέλη της διευθυνούσης επιτροπής (και οι αντιπρόσωποι τους εκλέγονται κατά ένα μόν μέρος από τους ύπαλλήλους, ύπάρχουν δε και μέλη (άντιπρόσωποι) που διορίζονται από το Κεντρικό Συμβούλιο (στη Σλοβακία από συμφώνου με τον αντιπρόσωπο της βιομηχανίας). Η έγκριση μπορεί ν' άποσπρηθεί όποτεδήποτε.

Άρθρο 22

1. Ο διευθυντής και οι αντιπρόσωποι του στις κρατικές επιχειρήσεις διορίζονται ή άπολύονται κατά την συμφωνία που γίνεται με τον ύπουργό της Βιομηχανίας και το Συμβούλιο της επιχειρήσεως άφου άκουσθή και ή γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου της συνδικαλιστικής ένώσεως που ύπαρχει στις σχετικές βιομηχανικές επιχειρήσεις. Στην Σλοβακία ο διευθυντής και οι αντιπρόσωποι του στις κρατικές επιχειρήσεις προσλαμβάνονται ή άπολύονται από το τοπικό συμβούλιον από συμφώνου με τον αντιπρόσωπον της βιομηχανίας άφου άκουσθή και ή γνώμη των προσώπων της Κεντρικής Σλοβακικής Συνομοσπονδίας και άλλα ιδρύματα. Αν ύπάρχουν περισσότεροι άπό ένας ύποδιευθυνται στην κρατική επιχείρηση ο ένας άπ' αυτούς πρέπει να εκλεγεί άπό τις τάξεις των ύπαλλήλων.

2. Ο Πρόεδρος (και ο Άντιπρόεδρος) του Συμβουλίου της επιχειρήσεως προσλαμβάνονται και άπολύονται με πρόταση του ύπουργού της Βιομηχανίας από συμφώνου με τον αντιπρόσωπον του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου (για την βιομηχανία και το Εμπόριον) άφου άκουσθή ο Πρόεδρος του Κεντρικού Συμβουλίου οι αντιπρόσωποι της Κεντρικής Σλοβακικής Συνομοσπονδίας και το Κεντρικό Συνεταιριστικό όργανο της σλοβακικής βιοχανίας.

3. Οι πρόεδροι των Κεντρικών Συμβουλίων και οι αντιπρόεδροι τους προσλαμβάνονται και άπολύονται με πρόταση του ύπουργού της βιομηχανίας από συμφώνου με το Κεντρικόν Συμβούλιον της Συνομοσπονδίας και τις άρμόδιες ενδιαφερόμενες βιομηχανικές οργανώσεις και ιδρύματα.

Άρθρο 23

Η Κυβέρνηση θα δημοσιεύσει διάταγμα το όποιο θα δώσει λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με τις κρατικές επιχειρήσεις και τα Κεντρικά και Τοπικά Συμβούλια θα πραγματεύεται δε την οικονομική πολιτική, τα λογιστικά, την χρήση των κερδών τας σχέσεις των ύπαλλήλων προς την επιχείρησιν έλέγχου, τις διαπραγματεύσεις και αποφάσεις της διευθυνούσης επιτροπής, τις εύθυνες του διευθυντού και των μελών της διοικούσης επιτροπής (Καταστατικόν κρατικών επιχειρήσεων).

Άρθρο 24

Ο ύπουργός της Βιομηχανίας (έν Σλοβακία από συμφώνου με τον Άντιπρόσωπο του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου για την βιομηχανία) έπιθεωρεί τις εθνικοποιημένες και κρατικές επιχειρήσεις καθώς και τα τοπικά και κεντρικά συμβούλια και τα κεφάλαιά τους (§ 26). Μπορεί ανά πάσα στιγμή να έλέγξει τις πράξεις τους και την οικονομικήν τους πολιτική. Οι λεπτομέρειες καθορίζονται από το καταστατικό των κρατικών επιχειρήσεων (§ 23).

Άρθρο 25

1. Οι συνθήκες εργασίας και οι μισθοί των ύπαλλήλων που εργάζονται στις κρατικές επιχειρήσεις και στα τοπικά ή κεντρικά Συμβούλια καθορίζονται από τας διατάξεις που ισχύουν για τους ύπαλλήλους υπό τόν άστικόν κώδικα.

Εκτός από τις περιπτώσεις § 5, 2. είναι ζήτημα άρχής να μην πέφτουν οι κοινωνικές συνθήκες και οι μισθοί των ύπαλλήλων στις κρατικές επιχειρήσεις.

3. Οι λεπτομέρειες θα καθορισθούν με κυβερνητική διαταγή.

Άρθρο 26...

Προσωρινά μέτρα

1. Ως ότου ιδρυθή μία εθνική επιχείρηση, ο πρώην κάτοχος ή αντιπρόσωπος της σχετικής εταιρείας είναι ύπευθυνος για την διεύθυνση των εργασιών. Το αυτό ίσχει για τόν Εθνικό διαχειριστή σύμφωνα προς το διάταγμα της 29ης Μαΐου 1945. (Στη Σλοβακία σύμφωνα προς τα μέτρα που εισηγήθηκε στο Εθνικό Σλοβακικό Συμβούλιο την 5ην Ιουνίου 1945).

2. Πρόσωπα ύπεύθυνα για την προσωρινή διαχείρηση εθνικών ιδρυμάτων έχουν δικαιώματα και καθήκοντα που έχουν και οι εθνικοί διευθυντές (διαχειριστές).

3 Πρόσωπα που έχουν την εύθυνη της προσωρινής διευθύνσεως δικαιούνται ανάλογης άμοιβής σύμφωνα προς τα έσοδα της επιχειρήσεως, όπως καθορίσθηκε άπό το ύπουργείο Βιομηχανίας στις τσεχικές έπαρχίες και στη Σλοβακία από συμφώνου με την έπιτροπή για την Βιομηχανία και το Εμπόριο του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου.

4. Είναι καθήκον των ύπαλλήλων να ύποστηρίζουν άπολύτως την προσωρινή διεύθυνση. Πρόσωπα ύπεύθυνα στη διεύθυνση κρατικής επιχειρήσεως όφειλουν να ύποβάλλουν ίσολογισμό στο ύπουργείο της Βιομηχανίας στις τσεχικές έπαρχίες και εις την έπ τροπήν του Σλοβακικού Εθνικού Συμβουλίου στη Σλοβακία, όχι άργότερα άπό τη 31η Μαρτίου 1946.

Κυρώσεις.

Πρόσωπα άποδεδειγμένα ένοχα για πράξεις αντίθετες προς το συμφέρον του κράτους, που ζημιώνουν ή έμποδίζουν το έργο της εθνοποίησεως, θα τιμωρούνται με φυλάκιση όχι μεγαλύτερη των 5 έτών, και πρόστιμο όχι άνωτερο άπό 10 έκατομ. κορώνες*.

Αυτό είναι το διάταγμα για τις εθνικοποιήσεις στην Τσεχοσλοβακία που στηρίζεται στις ίδιες αρχές της άπολλοτριώσεως και της κρατικής διαχείρησης. Η διαφορά είναι ότι ενώ στη ρωσική περίπτωση, η άπολλοτριώση αυτή γίνεται άπό το σοσιαλιστικό κράτος στο όνομα του συμφέροντος της κοινωνίας στην τσεχική περίπτωση πραγματοποιείται άπό το λαϊκό δημοκρατικό κράτος, στο όνομα του εθνικού συμφέροντος.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Στο πρώτο μέρος αυτής της εργασίας που καταχωρήθηκε στο ύ π' ά ρ ι θ μ. 15—16 φύλλο του «Ανταίο» ύπάρχουν τα έξης λάθη:

Στην σελίδα 327 πρώτη στήλη (άριστερά) τέταρτη άράδα: Αντί «τα προβλήματα» μπαίνει: τα έρωτήματα. Στο ίδιο μέρος και άράδα όγδοη αντί: «ανάλυση» είναι: άνάλωση. Στην ίδια σελίδα και στη δεύτερη στήλη (δεξιά) μετά την παράγραφο που φέρει τους άστερίσκους, 15 άράδα, αντί «στο όνομα του συμφέροντος» γίνεται: στο όνομα του κοινού συμφέροντος. Και παρακάτω, στην 25η άράδα αντί «να αντίτάξουνε τα παραγωγικά μέσα» γίνεται: να αντίτάξουνε αυτά που κατέχουνε τα παραγωγικά μέσα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Δύο επιστολές των κ. κ. Κ. Στυλιανίδη και Σ. Σταυρόπουλου

Κλείνοντας σήμερα τη συζήτηση που άρχισε στις σελίδες του περιοδικού μας απ' άφορη τις λίμνες της Δασσαρητίας, δημοσιεύουμε κατωτέρω τις επιστολές των κ. κ. Κ. Στυλιανίδη και Σ. Σταυρόπουλου, σύμφωνα με την υπόσχεση που δώσαμε στους αναγνώστες μας.

Η επιστολή του κ. Κ. Στυλιανίδη

Αξιότιμον Διευθυνσιν του «Ανταίου»
Κύριε Διευθυντά,

Εταχυδρόμησα διά τον «Ανταϊόν» Ιδιαίτερος την άσχατως έκτυπωθείσαν Κριτικήν μου διά το Πρόγραμμά του «Υπουργ. Δημ. Έργων» περί υδατοποικιακών αξιοποιήσεων. Δεν με διαφεύγει, ότι η Σύναξις του έγκρίτου Περιοδικού σας έμφορείται από αντίληψεις αντίθετους εις το περιεχόμενον αυτής, εάν κρίνω τοιούτο και από τινος υπαινιγμού του συνεργάτου σας κ. Σταυρόπουλου εις το Τεύχος 13-14. Ο συνάδελφος ούτος, ο οποίος μου είναι έξ ακοής μόνον γνωστός γράφει τα έξης, υπαινισσόμενος άσφαλώς την ταπεινότητά μου. «Τα σχέδια εξηλεκτρισμού εις την Ελλάδα, μπορούν να διακριθούν σε τέσσερες κατηγορίες. Στην πρώτη περιλαμβάνονται οι μελέτες που παίρνουν τα στατιστικά προηγούμενα μιας καθυστέρημένης χώρας, όπως η Ελλάδα, και κινούνται αφάνταστα συντηρητικά πάντα σ' αυτά ζητώντας με λύσεις καθαρά μπαλαμπατιστικές να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της σιγής. Οι μελετητές τους, δυσπιστώντας προς το μέλλον, άποφeyουν να περιλάβουν εγκαταστάσεις, που θα είχαν και την ελάχιστη χρονική προπορεία άπέναντι στις ύφιστάμενες την έποχή της μελέτης ανάγκες. Τύπος αυτής της κατηγορίας είναι οι άπόψεις γηραιού συνάδελφου, δεινού πολέμιου παντός πρωτοπόρου στην Ελλάδα από του μακαρίτη Γενδου νια μέχρι των κ. κ. Ραυτοπούλου και Πεζοπούλου, που παρ' όλην την συμπάθεια που μου έμπνέει σαν παλαιμάχος, αντιπροσωπεύει στους καιρούς μας τα ύπολείμματα του πνεύματος της ψωροκώσταινας παλιότρον άποχών».

Η κατηγορία είναι διατυπωμένη με δρμητικότητα νεανικήν, την οποίαν δεν υπάρχει λόγος να συνερίζωμαι έγω ο γηραιός. Άλλ' επιτρέψατέ μοι κ. Διευθυντά να σας παρακαλέσω να φιλοξενήσετε μαζί με τα άνωτέρω και τις έξης γραμμάς διά τον κ. Σταυρόπουλον, εάν και εκείνος νομίζει, όπως έγω νομίζω, ότι πρέπει να γηρασκη κανείς άει διδασκόμενος.

Και εύχαριστώ έκ των προτέρων

Μετά τιμής
ΚΛΕΩΝΥΜΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

Κύριον Σταυρόπουλον μηχανικόν.

Κύριε συνάδελφε,

Πρεσβεύων, ότι ήμποτε να άρυσθι κανείς κάποιαν ώφέλειαν από πάσαν έπίκρισιν, και άν ακόμη αυτή είναι άδικος, μετά προσοχής διεξήλθον τους με περισσό θάρρος διατυπωμένους, ως άνω υπαινιγμούς σας κατ' έμού, ως δήθεν αντιπροσώπων του ύπολοιπου πνεύματος της ψωροκώσταινας κλπ. Δεν πρόκειται βεβαίως, να άπολογηθώ κατ' άτης κατηγορίας, άλλ' ως γεροντότερος, σας κατ' άπείστοτα έτη, — όπως υποθέτω — τουλάχιστον, θα έπιχειρήσω να σας εξαγάγω από τας πλάνας, εις τας οποίας έχετε έμπέσει όσον άφορᾷ την έρμηνείαν, την οποίαν δογματικώς αποδίδετε εις την άνέκτασιν και μέχρι σήμερα πολιτείαν ενός γηραιού συνάδελφου σας χωρίς φρίνεται να έχετε παρακολουθήσει αύ ήν. Διότι, εάν την είχατε παρακολουθήσει σοβαρώς, άφού μάλιστα τη έπικρίνετε είμαι βέβηρος, — ή τουλάχιστον υποθέτω, — ότι θα σας άνέπνεε τουτό κάτι άλλο παρά την

έλεημοσύνην μιάς συμπαθείας άφ' ύψηλου προς το πτωχικόν παλαιμάχόν μου. Άλλ' έκτός τούτου και Ιδιαίτερα η προσεκτικώτερα εκείνη παρακολουθήσις πιθανόν να σας έκαμνε να σχηματίσετε άλλην αντίληψιν και περί του ενεργειακού προβλήματος. Και αυτός είναι κυρίως ο λόγος, ο οποίος με κάμνει να σας άπευθύνω τα έξης: 1ον) Δεν είναι άληθές ότι έπρωτείνω ποτε λύσεις μπαλαμπατιστικές διότι εάν έννοείτε την πρότασιν μου ότι η αξιοποίησις του Τριποτάμου Βερροίας ένδεικνύται διά την Θεσσαλονίκην, ίδού ότι επανέρχεται το «Υπουργ. Δημ. Έργων» εις αυτήν, άφού ματαίως διέρρευσεν είκοσαετία σχεδόν, και δίδει την ικανοποίησιν.

2ον) Έχετε άδικον όταν λέγετε ότι άποφεύγω να περιλάβω εγκαταστάσεις που θα είχαν και την ελάχιστη προπορεία κλπ. Διότι με την πρότασιν μου διά τον Τριποτάμον συνεδύαζον και την έπικουρικην αξιοποίησιν του Αλιάκμονος, όχι βεβαίως με φαντασιώδεις όνειροπολησέων, αλλά εν τῷ πλαισίω των πραγματικότητων. Άλλα επί τουτό εκτενέστερον θα άπανέλθω ίσως και εις το άμεσον προσεχές μέλλον, όχι δι' εσάς άλλα γενικώτερον.

3ον) Έχετε άδικον όταν λέγετε ότι αφάνταστα συντηρητικά κινούμαι δυσπιστώντας προς το μέλλον. Δυσπιστία δεν είναι κ. συνάδελφε εις το μέλλον, τό να διακηρύττω ότι όφειλομεν να αξιοποιώμεν πάσαν πηγην ενεργείας προς ικανοποίησιν των άναγκών των πλησιεστέρων εις αυτάς περιοχών, όπως τουτό συνέβη εις όλας τας χώρας, χωρίς να επιδιώκωμεν την δήθεν άριστήν λύσιν με γενικά προγράμματα όπερ άναβαλλει την έφικτήν λύσιν έπ' άορίστον, όρα και Τριποτάμον—Θεσσαλονίκην διότι άκριβώς ή ματαία αυτή έπιδίωξις μάς άφήκεν όπισθοδρομικούς κατ' άμην ήδη είκοσιπενταετίαν.

Εάν είχατε παρακολουθήσει—άφού με έπικρίνετε— αυτό το όποιον από είκοσαετίας συνέβη με τα όσα και τότε έπρεσβεύοντο, όπως και σήμερα παρ' όμων και παρ' άλλων τα όμοια φρονούντων, δεν θα είχατε ύποπέσει εις τας πλάνας σας. Καλόν είναι να έπισκοπήσετε όλίγον και το άμεσον παρελθόν. Τί έχουν να επιδείξουν οι τότε φαντασιόπληκτοι;

4ον) Παραδόξως δογματίζετε ότι δεν πρέπει κανείς να «παίρνῃ» τα στατιστικά προηγούμενα μιάς καθυστερημένης χώρας όπως η Ελλάδα. Τι λοιπόν; Πρέπει μήπως να παίρνωμεν τας στατιστικές της Αμερικής ή της Έλβετίας διά να κρίνωμεν εκείθεν τα καθ' ήμάς; Μη λησμονήτε ότι ο βάτραχος του Αισώπου φουσκώνοντας διά να φθάση το βώδι, δεν άργησε να σκάση, και ότι αυτές τις λαϊκές σοφίες δεν είναι ικανή να καταλύση καμία έπιστημονική φιλοσοφία ούτε κοινωνική ιδεολογία.

5ον) Με καταγγέλλεται ότι είμαι δεινός πολέμιος παντός πρωτοπόρου, από του μακαρίτου Γενδου νια μέχρι των κ. κ. Ραυτοπούλου και Πεζοπούλου. Και όσον μεν άφορᾷ την πρωτοπορείαν δεν είναι πρωτοπορείαι αι προτάσεις περί Δασσαρητιών λιμνών ούτε αι κατ' ακήν άπομύμηνιν έξ άλλων χωρών προτάσεις περί ένθικων δικτύων κλπ. Άνοιξατε μερικάς σελίδας των Τεχνικών Χρονικών παλαιότερων έτών, και θα ίδητε σωρείαν τοιούτων προτάσεων περί ύπεραστικών δικτύων και περί διαβαλκανικών μάλιστα όρα και την μεγαλειώδη όδοίαν περί του Αμβρακικού. Διατί έμειναν μόνον εις το χαρτί αι προτάσεις αύται; όσον άφορᾷ δε τας μεταφοράς ενεργείας από τας λίμνας Πρεσπών και από τον Αλιάκμονα, δεν έπεσθητε ακόμη έμπράκτως ότι και ταύτα ήσαν όνειρα θερνιγής νυκτός—εάν δεν ήσαν δημαγωγία του χειριστού είδους; προς ματαίωσιν της λύσεως Τριποτάμου—Θεσσαλονίκης, α

όποιαι εξημίωσαν την Έθνικην Οικονομίαν επί είκοσαετίαν, και επανερχόμεθα τώρα εις ούτην την λύσιν; επαναλαμβάνονται όμως και αντιγράφονται και σήμερον οι ίδιαι όδοίαι. Ελπείτε μοι κ. συνάδελφε, κατ' έμινυμίζετε ότι θα διαφέρῃ ή μέλλουσα είκοσαετία από την παρελθούσα με τα ίδια όνειρα;

Άλλ' εκεί όπου άδικείτε και την μνήμην του Γενδου νια είναι

δον) ότι παριστάνετε αυτόν διαφωνούντα προς έμέ. Πρέπει να υποθέσω ή ότι είσθε πολύ νέος και δεν γνωρίζετε το έσα συνέβησεν κατ' ό άμεσον παρελθόν, ή ότι δεν έλάβατε τον κόπο να τῷ πληροφωρηθῃτε, μολοντί έχετε την άείωσιν να είσθε γνώσις του ενεργειακού μας προβλήματος. Άνεχθήτε λοιπόν να σας πληροφωρήσω ότι ούδέποτε διεφώνησεν ο Γενδου νιας προς τας άπόψεις μου, ούτε έγω προς τας ίδικάς του. Και ίδού μερικά παραδείγματα:

α) Όταν κατ' ό 1920 έκομίσθησαν αι μελέται Boucher με την εισηγήσιν εκείθεν να φωτίζονται και να ηλεκτροκινούνται αι Αθήναι και όλη ή Ελλάδα, και ένας άκαιρος ένθεος ασμός είχε καταλάβει όλους μεταξυ των οποίων και τον Γενδου νιαν άντικαταστήσαντα εις την διεύθυνσιν του Γ.Μ.Υ.Ε έμέ, παραιτηθέντα διά να ίδρύσῃ την Έταιρείαν Βέρμιον με τον Νικ. Κανελλόπουλον, συνετάσσον έκείνος άμέσως τας ίδεάς του με τας ίδικάς μου άπόψεις, όταν του παρήσθησεν το πρόωρον και έπικίνδυνον των τοιούτων άποπειρών, και συμπράττον μετ' έμού ήνάνκασεν τον τότε πρωθυπουργόν και μεγαλειπύβλον Βενιζέλον ένθουσιωδώς έπίσης διατεθειμένον, να αναβῇ εις ένα Συνδικάτον Τραπεζών και εις τεχνικούς την επανέξτασιν του ζήτηματος, και αι άπόψεις εις αι γνώσται, ότι ή χώρα δεν ήτο έτοιμή διά τοιαύτα πειράματα. Άλλως τε και ο ίδιος ο Boucher ο έκπονήσας τας τότε μελέτας άνεγνώρισε και όμολόγησεν ότι δυνάως εάν ένγνρίζε τας παρ' ήμιν συνθήκας δεν θα είχε προσχωρήσει εις τας άδείψεις του έντολοδόχου του Αρμάση, ο οποίος δεν θα ήτο καν ο χορηγοδότης, άλλα μεσάζων τις, faiseur d'affaires. Και ήσαν εκείνοι—ο Γενδου νιας και ο Boucher—άληθείς έπιστήμονες χωρίς πείσματα.

β) Όταν ο άείμνηστος Γενδου νιας έπροπαγάνδιζε θερμώς και εισηγείτο την ύδρευσιν των Αθηνών διά της τεχνητής λίμνης του Μαραθώνος, και όπληρχον άντιδρώντες εις την πρότασιν, (έγω δε είχον προτείνει άλλωτε την δι' άνυψωτικών εγκαταστάσεων ύδρευσιν έκ του Μέλανος ποταμού χωρίς να γνωρίζω ότι και προ έμού ήδη είχε γίνει παρ' άλλου ή πρότασις εκεί) όταν ο Γενδου νιας μου άνέπτυξε τα έπιχειρήματά του, προσεχώρησα άμέσως εις τας ίδεάς του και όπληξα έκ των θερμότερων θιασώτων της εισηγησεώς του. Όταν τῷ άνετέθη ή διεύθυνσις των έργων εις της άποξηράνσεως του έλους Τρινάσου δεν άπέκρυψεν ότι ήκολούθησε κατ' άγράμην την μελέτην την οποίαν είχεν έκπονήσει ο γράφων ταύτα, όταν διετέλουν Διευθυντής του Γ.Μ.Υ.Ε. Καμμία άντιζηλία και καμμία ένωίστική ύστεροβουλία δεν μάς έγώρισε ποτε. Ητο τέλειος άνθρώπος άλλα και άρτιος έπιστήμων.

Την αύτην διαγωγήν άπέναντί μου έπέδειξε και ο Γέρο—Boucher όταν τον μετεκλόσε ή άνάδοχος των ήλεκτροικών Τροχιοδρόμων και Φωτισμού έν Θεσσαλονίκη βελγική Έταιρεία διά να γνωμοδοτήσῃ περί της προτάσεώς μου διά τον Τριποτάμον όμολόγησεν έντίμως (παρ' όλην προσδοκίαν μάλιστα της μετακαλεσεώς ατόν «Έταιρείας εκείνης») ότι ή λύσις την οποίαν εισηγούμην ήτο άπείρας προτιμωτέρα εκείνης, την οποίαν είχεν έκπονήσει ο ίδιος. Και τας λύσεις και προτάσεις αυτές θνούδιζετε έσείς, κ. συνάδελφε μπαλαμπατιστικές και ύπόλειμμα πνεύματος ψωροκώσταινας. Η νεαρά σας ήλικία σας επιτρέπει αυτά και είσθε συννυμστός.

δ) Όταν οι Ανάδοχοι της συμβάσεως Ξυνιάδος έποθέτησαν εις έμέ την έπεξεργασίαν μιάς μελέτης με προτιμωσιν της βαθμιαίας άποξηράνσεως της λίμνης και χωρίς να άνσφύρω την υδατοποικικην έκμετάλλευσιν ούτις, και άποποιηθέντος έμού να άποκηρύξω τας πεποιθήσεις μου, άπετάθησαν προς τον Γενδου νιαν, ο άείμνηστος εκείνος έσπευσε να με συμβου-

λεύθῃ ως άσχοληθέντα με την Ξυνιάδα, και όταν του άνέπτυξα την βάση της ύποθέσεως, άνεγνώρισε το όρθόν των σκέψεών μου και έδέχθη μεν να έκπονήσῃ την μελέτην άλλ' άναφέρει ρητῶς έν τη έκθέσει του, ότι ένδεικνύται ο συνδυασμός της άποξηράνσεως με τα μέλλοντικά έργα της υδατοποικίσεως. Ούτε όλικά συμφέροντα ούτε πολιτικά πιέσεις δεν μάς εξέτρεπον από της εύθείας όδοι.

ε) Όταν εισηγήσθη την αξιοποίησιν του Τριποτάμου διά την Θεσσαλονίκην και όργλασεν ή δημαγωγία, διά να παραπλινήσῃ τον Βενιζέλον παρουσίασθῃ δε και πρότασις περί δήθεν παραγωγής Αζώτου διά της αξιοποιήσεως του Αλιάκμονος, και διευτυπανίζετο ότι ήτο εόκαιρία και διά την ικανοποίησιν των άναγκών της Θεσσαλονίκης, ο δε Βενιζέλος έχορήγει κατ' επανάληψιν ορίσις εις μίαν Αμερικανικήν ομάδα ύπερ της άπόψεως εκείνης, ο άείμνηστος Γενδου νιας άσπαζόμενος τας ίδικάς μου προβλέψεις ότι ταύτα ήσαν φαντασία άνεφίκται, έδημοσίευσεν την πολύκροτον εκείνην άνοικτήν επιστολήν προς τον πρωθυπουργόν με το «Quo vadis Domine» Είναι ταύτα διαφωνία μετ' ού Γενδου νια και έμού; Θα τρίζουν το όσα του εάν ύπάρχῃ έπικοινωνία των ύπερτέρων με τα δημοσιεύματά σας κ. συνάδελφε.

Θα παρατόξετε και πάλιν βέβαια;—εάν τυχόν άπαντήση εις το άνωτέρω—τας προχείρους κοινοτοπίας περί ψωροκώσταινας που αντιπροσωπεύω κλπ. και ο κ. Ραυτοπούλος θα επανολόβῃ την κατηγορίαν ότι έμμένω εις τας «μονογαμικάς» εισηγήσεις κατ' έντίθεσιν προς τας ίδικάς του πολυσυμικτάς Αλλά σας προβάλλω όλίγας άπλως έρωτήσεις, μετ' ού των πολλών, εις τας οποίας να άπαντήσητε άφοδ' έξέτισθη την συνείδησί σας άπηλλαγμένην πάσης προκαταλήψεως.

1ον Έξημίωσεν ή ώφέλησε την πόλιν των Πατρών και την Έθνικην Οικονομίαν ο «μονογαμικός Υμένεος» αότης με την αξιοποίησιν του Γλαδίου, την οποίαν ή ταπεινότης μου πρό τριάκοντα περίον έτών εισηγήσθη, και την οποίαν υιοθετήσας ο μακαρίτης Γούναρης καθήγλασε; Ο κ. Ραυτοπούλος εις κάθε εόκαιρίαν την εκθαίλει ως παράδειγμα προς μίμνησιν, έστω και αν τουτό άποτελή άντίφασιν με τον έαυτόν του. Άλλ' ο κ. Ραυτοπούλος μάς έχει συνειθίσει εις τοιαύτας άντιφάσεις—όπως το έχετε παρατηρήσει και σεις λίαν δρῶς.

2ον Έξημίωσε ή δεν εξημίωσε την Έθνικην Οικονομίαν και άφήκεν εις την απαθλίωσιν την δευτέραν πόλιν του Κράτους το ότι έματαιώσαν τα περί «πολυγαμικής πανδαισίας» όνειρα των θνούδεων σας την ίδικήν μου «μονογαμικήν» εισηγήσιν περί Τριποτάμου—Θεσσαλονίκης, εις την οποίαν τώρα μετά ματαίαν διαδρομήν μιάς όλοκλήρου είκοσαετίας επανέρχεται ή έπιστολή Αρχή;

3ον) Δεν αντιγράφουν τάχα σήμερα κατ' άγράμην τα όνειρα εκείνα οι πρωτόπειροι εισηγηταί των επικινδύνων πειραματισμών τους όποιους έμεις μεταβαπίζετε εις «πρωτοπορείας» ένφ' τας ίδικάς μου συμβουλάς προς προώθησιν διά μίαν έξελικτικήν πρόδοον χαρκτηρίζετε ως άποδιοπομπαίαν συντηρητικότητα;

Εί κύριε συνάδελφε ήσαν λοιπόν «παλαιωμάτιδες» αι από 20 και 30 έτών ίδικαί μου εισηγήσεις, αι όποιαι πραγματοποιηθείσαι δε άνανωρίζονται τον τόπον, μη πραγματοποιηθείσαι δε άνανωρίζονται σήμερα ως ένδεδειγμένα; και ποίοι εξημίωσαν λοιπόν τον τόπον αυτόν και άνέστειλαν τας έξελίξεις; Διότι με γενικά όθεν προγράμματα, άνεπίδεκτα όμως έσπασμένης δεν δημιουργούνται κοσμογονίαι, ούτε με τα άναμυσσώματα ότι από τώρα και ύστερα θα εργασθώμεν διαφορετικά, ούτε συντελούνται θαύματα από της μιάς ήμέρας εις την άλλην. Το «Γεννηθήτω φῶς και έγένετο φῶς» μόνον ως δημιούργημα θεϊκόν είναι άσπαστόν, άλλ' ή Ράη δεν έκτίσθη έν μιᾷ ήμέρᾳ και ή φύσις δεν άνέχεται άλματα. Ούτε δε διά πρόωρον έκτροπώσεων ήμποτε να εκμαίεσθῃτε ώφέλιμος ύπερπροσωνάς άνευ των παραλλήλων καταναλώσεων έξω των φυσολογικών έξελίξεων. Αύτα ήμποτε να γεννιούνται εις την νούσην φαντασίαν άκαίρως ένθουσιώτων πρωτο-

πόρων (ἀνάγνωθι πρωτοπείρων) και άνίδεων όνειροπόλων άλλ' ή πραγματική όψη έπέρχεται σκληρά τιμωρός. 'Αντί να σπεύδετε έκάστοτε να πραγματοποιείτε τά έφικτά όπόε και τά σήμερον άνέφικτα θα καθίσταντο β-θμηδόν τοιαύτα. Έσείς άνοβάλλετε πάντοτε τά έφικτά τρέχοντες πίσω από τάς χιμαίρας τών σήμερον άνεφίκτων.

Αυτά είχαν να σας είπω κ. συνάδελφε σχετικώς με τάς άντιλήψεις σας περί ένεργειακού προβλήματος.

Τέλος να μη σας ένοχλήση και τό ότι δέν ήμπορούσα να σας άπευθύνω τά άνωτέρω εις τήν δημοτικήν διότι όμολογώ ότι τήν άγαπή μόν και τήν σέβομαι, αλλά δέν ήμπορώ δυστυχώς να τήν χειρίζομαι χωρίς να τήν στραπατσάρω. 'Ελπίζω όμως ότι και ή ούχι άμεμπτος καθαρεύουσα μου δέν ζημιώνει τήν σαφήνειαν.

Με συνάδελφικούς χαιρετισμούς
ΚΛΕΩΝΥΜΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

Η άπάντηση του κ. Σ. Σταυρόπουλου

Με τό σεβαστό κ. Κ. Στυλιανίδη δέν είχα ποτέ τήν τιμή ν' άλληλοσυστηθώ. Για τότο συγκινήθηκα ιδιαίτερα σάν έρώτηση γνωστό μου, στο τέλος μιας όμιλίας μου στην αίθουσα της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας τόν περασμένο Μάη άπάνω στο συγκοινωνιακό ζήτημα της χώρας μας, ποίος ήταν εκείνος ό ήλικιωμένος πρότανης τών άκροατών, που παρακολουθούσε με τόσο εδγενικήν προσοχή τήν ανάπτυξή μου κι' έμαθα πώς ήταν ό κ. Κ. Στυλιανίδης. Φέτος τήν έβρα στην ίδια αίθουσα κατείχε ό σεβαστός συνάδελφος και μία θέση στο άκροατήριό του ή ταπεινότητά μου. 'Ετσι έλέγχεται κάπως ά'ελη ή παρατήρησή του. πώς ή γνωριμία μας είχε... έξ άκοής. Είπε και έξ ύψεως. Κι έτσι, άν ό κ. Σ. πίεσει, ύστερα από τό γεγονός που άναφέρω, τήν τούον άκατάλυτην από τούς περιπελομένους ένισυτούς μνήμη του κι' άναπολήσει τήν εικόνα εκείνου του διυλητή, θα ξεκαθαρίσει πώς δέν είμαι καθόλου νέος. Είμαι κατά δυστυχίαν ήλικιωμένος. Γι' αυτό έγω ξεφύγει τή δίνη τών ένθουσιασμών που όνιουργούν τά νιάτα κι δταν όποστηρίζω μερικές άπόψεις δέν έχω άλλα όπλα έξω από τ' άφ'ετρα της έμπειροκρατικής λογικής. Πόσο νοιέθω όστόσο τήν όπλοθήκη μου φωνή! 'Ας είχα και λίγους ένθουσιασμούς κι άς μου άπόδινεν ό κ. συνάδελφος τό χαρακτηρισμό του νέου όσο κι άν έξυπακούει—άν και όχι πιά για τήν έποχή μας, ύστερα απ' όσα μας έδίδαξεν ό πόλεμος—τόν άνθροπο που δέν τόν έτελειοποίησεν όλοκληρωτικά ή πείρα!

Μά όστόσο έχω κάποιαν αξιόλογη χρονικήν ύστέρηση άπέναντί του και τούτη τη διαφορά τη σέβουμαι άφάνταστα, γιατί έχω φθάσει στο συμπέρασμα, πώς ό σεβασμός στην ήλικία δέν είναι κοφίος φιντεϊσμός αλλά άναγνώριση της αξίας της ανθρώπινης προσπάθειας, που γέννημά της είναι ή πείρα! 'Αν μίλησα για έκπροσώπηγη του πνεύματος της ψωροκώσταινας, δέν ήθελα να θίξω τό αξιολογώμενον άτομο αλλά να κατακρίνω τό πνεύμα μιας περιόδου που κατά σύμπτωση—μά από καλήν πάντοτε πίστη—τό άτομο τούτο ύπηρεε φορέας του. 'Αν λοιπόν—με τήν άδεια του κ. Σ.—ξεκαθαρίσω τις διαφορές τών δύο εποχών, θα άντιληφθεί και μόνος του ό σεβαστός μου συνάδελφος, από τό ένα μέρος, πώς δέν παρέλειψα τόν όφειλόμενο στο πρόσωπό του σεβασμό κι από τό άλλο πώς ό ίδιος άλί, έταξε τόν έαυτό του σε σκοπιό έδρασμένην όχι σε ταιμνένιο βάθρο σύγχρονης κατασκευής μά σε σαθρό ύπέδαφος άπαισιοδόξης και στενόκαρδης ένστένισης και μάλιστα σε έποχή που όλα τά φτινόμενα δείχνουν να πλησιάζει ή ώρα για τή διάσπασή του.

Γιά τότο τό ξεκαθάρισμα θα σταθώ σε μία φιλοσοφική θέση που βάζει ό κ. Σ. και σε μία τεχνικοοικονομική του παρατήρηση. 'Η θέση φαίνεται να άποτελεί τό πιστεύω του και είναι ή φράση: «ή φύσις δέν δέχεται άλλατα». 'Η παρατήρηση άμέσως παρακάτω λέει: «ούτε δέ διά προόδων έκταόσεων ήμπορείτε να έκμειύσητε όφέλιμους ύπερπαραγωγάς, άνευ τών πα-

ρολλήλων καταναλώσεων έξω τών φυσιολογικών έξελίξεων».

Νά ξετάσουμε πρώτα τή θέση. 'Η φύση δέ δέχεται άλλατα όποστηρίζει ό κ. Σ. και φαίνεται να θεωρεί τή έπιχειρημα άναταυόχητο έκ τών προτέρων, ένα είδος να 'πούμε «άληθείας έξ άποκαύσεως». Δέν τό θεώρησε όμως κατά τόν ίδιον τρόπο ό Χέγκελ, όταν στη «Λονική» του έπιχειρήσε από τό πρώτο μισό του περασμένου αιώνα, να άποδείξει τό άκριβές άντίθετο. Παραθέτω ή βιατύπωση του γεγκελιανού θεωρήματος που άπολουθείται στο ββλίο του μεγάλου φιλοσόφου από σειρά άτράνταχτη παραδειγμάτων και άποδεικτικών συλλογισμών: «'Όταν θέλουμε να φαίνεται όδύνη τήν έμφάνιση ή τήν εξαφάνιση ένός πράγματος, τις φανταζόμαστε συνηθισμένως, βαθμιαίως. 'Όπότε, οι μεταλλάγες του ύντος δέν είναι τό πέρασμα από μία ποσότητα σε μιάν άλλη αλλά έπίσης τό πέ- ρασμα της ποσότητας σε ποιότητα. Κι άνάστροφα ή μετάβαση που έχει άποτελέσμα τήν ύποκατάσταση ένός φαινομένου από έν' άλλο είναι διά σπασή της ποσοδευτικής μεταλλάγης. Μετά από τό Χέγκελ οι θεμελιωτές του διαλεκτικού ύλισμού, ό Μάρξ και ό 'Ενγκελς, άφίερωσαν μεγάλο μέρος του έργου τους να άποδείξουν ότι τό άλμα είναι φυσική κατάσταση, άναπόσπαστη από τόν κόσμο. 'Ακολουθώντας τους μεγάλη πλειάδα φιλοσόφων, όπως ό Πλεχάνωφ, ό Κάουτσκι, ό Λένιν και πολλοί άλλοι, ίδρυκόησαν ν' άποδείξουν τή φυσικήν ύπόσταση του άλματος. Μά και ή πιά κοινή παρατήρηση, του στερεού που γίνεται υγρό, του υγρού που γίνεται άέριο, του σπόρου που γίνεται φυτό, του άνθους που γίνεται καρπός, του ούγου που γίνεται πουλί, τών δυό σωμάτων με τις διαφορετικές ιδιότητες που ένώνονται χημικά σ' ένα τρίτο που έχει ιδιότητες τελείως άλλοιόδικες από τά όργανικά σώματα, μας δίνει τήν έννοια της ποιοτικής μεταβολής σάν φυσικό φαινόμενο. Οι σύγχρονοι κατακτήσεις της επιστήμης, όπως ό νόμος τών κοινικών καταστάσεων και οι έρευνες όουρε τού ότόμου, μας φέρνουν στο συμπέρασμα πώς όλες οι σχέσεις μεταξύ τών φυσικών φαινομένων είναι σε τελευταίαν ανάλυση μετρικές, δηλαδή ποσοτικές—χωρίς να ξεφεύνει από τόν κανόνα αυτόν ούτε ή σχέση της ένεργειας και της άνεργης ύλης που δίνεται από τόν περίφημο τύπο της υλίας με τή θεωρία της σχετικότητας—μά από θέση σε θέση, σά συσσωρευόονται κατάλληλες τιμές τών ποσοτικών σχέσεων, περνούμε άπ' έστει μία ποιοτική μεταβολή που είναι τελείως άλλω πρ άγμα από τις ποσοτικές διαφορές δυό ποηγουμένων ή έπομένων νειτονικών σημείων της πορείας. Αότες οι θέσεις, είναι οι θέσεις άλυατος, όπου άντι του «ύντος» με όοισμένες ιδιότητες, έμφανίζεται έν' με ιδιότητες έντελές άλλωτικές. 'Όπτε από τις διαπιστώσεις της φυσικής επιστήμης έλέγχονται άκριβείς οι θεωρίες τών φιλοσόφων πώς τό άλμα είναι φυσικό φαινόμενο. Δέν πρόκειται βέβαια να καταναλώσω τις φιλόφρονες στήλες του 'Ανταίους σε άνάλυση της βασικής νωωστικής αυτής θέσης. Μά οι μινρες νύξεις που δίνω και ή όπώνηση της γαλλικής 'Επαγνάστασης και της δικτωβριανής 'Επανάστασης, που ύπηρεσαν στην Ιστορία φυσικά άλματα μία και μετάβαλαν συθέμελα τις ποσότητες παραγωγικές σχέσεις κι έγιναν, ή κάθε μία, άφειρλα φαινομένων άγνωστών στην ποσηνός συνάδελφο λαβή ν' άνσθεωρήσει τήν πίστη του στη φυσική μοναδικότητα της βνθμιαίας μεταβολής.

Τώρα πάμε στην παρατήρηση του κ. Σ. Δέ μπορούμε να έκμειύσουμε όφέλιμες ύπερπαραγωγές χωρίς τις παράλληλες καταναλώσεις. Τίποτα σωστότερο και λογικότερο από τή διατύπωσην αυτή. Στις τελευταίες διαλέξεις του μάλιστα και στο βιβλιαράκι που κυκλοφόρησεν ό κ. Σ. με τόν τίτλο: «Τά πρόγραμμα του 'Υπουργείου Δημοσίων 'Εργών περί όδατοπρωτικών αξιοποιήσεων κρινόμενον από Κλεωνύμου Στυλιανίδου» φέρνει κι ένα πειστικό παράδειγμα: 'Αν προ-

τείνετε, λέει, στόν κ. Χ—τό μεγαλοβιομήχανο τσιμέντον—να διπλασιάσει τις έγκαταστάσεις του να του δίνετε τό ρεύμα με μικρότερη τιμή θα σας άπαντήσει πώς τό δέρο είναι άδωρο και μάλλον έπιζήμιο, γιατί δέ θα ύπήρχε ζήτηση για τήν πλεονάζουσα παραγωγή τών προϊόντων του. Θα πρέπει λοιπόν να συμπεράνουμε μαζί με τόν κ. Σ. τό έξης: 'Όσο δέ βρλίκεται τό πόκος να άνέβει ή οικονομική στάθμη του καταναλωτικού κοινού όστε τούτο να ζητεί περισσότερα, ή άδελφική της παραγωγή άντι όφέλειας είναι ζημία. Μά τούτο είναι ή βάση της θεωρίας τών κρίσεων ύπερπαραγωγής στην καπιταλιστική οικονομία. Μήπως όμως ύπάρχει τρόπος άδελφικής της καταναλωτικής ισχύος; Νά τό έρευνήσουμε.

Στις μεταξύ αλμάτων περιοχές ή πορεία άν και ακολουθεί τη διαμόρφωση του «φυσικού συνεχούς» είναι «άισθητά» βνθμιαία και άποτελεί τήν έκδήλωση συναντησιακών σχέσεων μεταξύ διαφόρων μεγεθών. Στην οικονομία τά μεγέθη αυτά είναι οι παραγωγικές σχέσεις από τή μία μεριά και ό καθόλου παράγοντας «άνθρωπος» από τήν άλλη. 'Η ταχύτητα της πορείας έξαρτάται από διάφορα ύπόβαθρα, τά μαρξικά Unterbauen. 'Ετσι ή νλγήνορη εξέλιξη της 'Αμερικής, της Άδστραλίας, τών νοτιοαφρικανικών Δημοκρατιών, όφείλονται στην ύπαρξη μεγάλου διαθέσιμου έδαφικού πλούτου άτέναντι τών άνθρώπων που τόν κατείχαν. 'Ο γλ'ήνορος πλουτισμός τών έμπορών της Βενετίας και της Γέννας, ή δημιουργία όφούδων για χάρη τών πολεμικών και τών πειρατών στη μεσαιωνικήν Εδρώπη, ή βιομηχανική άνθιση της 'Αγγλίας τόν περασμένον αιώνα, όφείλονται σε ύπαρξη άλλων λαών που ή άνεξέλεγκτη έκμετάλλευσή τους ήταν εύκολη. Μά σιγά σιγά ή ταχύτητα άφειρ έσο πιδ πολύ φοοτώνεται τό ύπόβαθρο και φθάνει σ' ένα όριο που άρχίζει να γίνεται άισθητή ή ύποθηροποίηση του ίδιου λαού, που άκρούσε από τό είδος έκμετάλλευσης, για χάρη του πολύ μικρότερου κύκλου που συνιστά τήν άγνοια τάξη. Τελικά οι λαοί περνούν σ' αυτή τήν τάξη ύποβάθρου της μεγαλοπρέπειας τών άρχόντων και έξαθλιώνονται έξσθθενώντας σάν καταναλωτικοί παράγοντες και καταντάει κανείς να μη έξέρι άν είναι πιδ αξιούπητος ό 'Ινδός παρίας από τόν άνεργο κάτοικο τών φτωχονειονιδών του Λονδίνου που πεθαίνουν από έξάνθηση. Σε τέτοιες περιπτώσεις έχει δικίο ό κ. Σ. Ποιά έργα έκηλεκτισμού να κάνει και ποιόν να βρείς καταναλωτή του ηλεκτρισμού σου. Μά άκριβώς τότε, έκδηλώνεται ή άναγκαιότητα της ποιοτικής μεταβολής που προετοιμάζεται κατά τή διαδρομή του κατερχόμενου κλάδου της βνθμιαίας πορείας. Οι Γάλλοι σπάζουν τόν Κολυπερτίσιν και τή θανατική φοροτεχνία της φεουδαρχίας με τήν άστική τους επανάσταση και άποκαθιστούν τήν άστική τάξη που θα προαγάγει τήν τεχνική και θα ουσιάσει τήν παραγωγή σε όφελος τών πολλών άδικημένων και με τό σύνθημα «έλευθερία-ισότητα» θα άποκαταστήσει βέβαια στην ούσία τό νόμο της ζούγκλας στις οικονομικές σχέσεις, θα καταρνήσει όμως τήν κατάσταση Λεόντειας συνθήκης που ίσχυε πριν. 'Ο 'Αστικός πολιτισμός θα άνθίσει έτσι, θα δημιουργήσει πολλούς εδφόρους έμπορους, βιοηγάνους, τράπεζιτας, βιοτέχνες, άποίκους, θα άνεβάσει σε μερικούς λαούς τή στάθμη της ζωής, όστε ό έοναζόμενος της 'Αμερικής να έχει περισσότερες άνέσεις πολιτισμού απ' όσες είχαν στο παρελθόν οι βιοιείς της Γαλλίας και θα παρσκαύσει δημιουργώντας στην παρακή του πολύ περισσότερες και εδρότερες δυστυχίες απ' όσες χάσε έδωκε. Είναι ή χαρμυγή της νέας ποιοτικής μεταβολής που πλησιάζει, με φορείες της τά θύματα του άστικού κεφαλαιοκρατισμού και πρώτη της πετυχημένη έκδήλωση τό ρωσικόν 'Οκτώβρη. Αότη ή μεταβολή—τελευταίο άλμα της περιόδου της ταξικής πάλης

στην ανθρώπινη κοινωνία—είνε φανερό πώς θα δώσει νέα φαινόμενα διαφορετικά από τού παρελθόντος. Και έξαιτίας του ρωσικού άλματος μπορούσαμε να προβλέψουμε έκ τών προτέρων πώς θα γινόνταν εκείνο διαβάξουμε στο πολύ ένδιόφερον βιβλιαράκι του Α. Λεόντιεφ «'Η έργασία στον Καπιταλισμό και στο Σοσιαλισμό». Πραγματικά στις σελίδες 49, 50 και 51 αυτό το βιβλίο διαβάξει κανείς άνάμεσα σε πολύ χρήσιμα άλλα πράγματα και τήν έξης στατιστική: «Πάροντας για βάση τό 1929 (100) ό δείκτης της παραγωγής τών ΕΠΑ τό 1940 ήταν 111 ένδ της ΕΣΣΔ ήταν 534. Δηλαδή ένδ ή παραγωγή στις 'Ενωμένες Πολιτείες αδήθήθηκε κατά 11% σ' αυτήν τήν περίοδο, ή παραγωγή της Ρωσίας αδήθήθηκε κατά 434%. Οι ταιμεντάδες της Ρωσίας σά σίγουρα δέ θάχουν άντιρρήσεις άνάλογες με τού 'Ελληνα βιοηγάνου που φέρνει για παράδειγμα ό κ. Σ. Γιατί αυτό; Γιατί εκεί δημιουργήθηκαν οι άναγκαίες συνθήκες μεγάλης άποροφητικής Ικανότητας για τή ραγδαία αύξηση της παραγωγής, με τήν όρθολογική διαμόρφωση τών σχέσεων μεταξύ παραγωγής και καταλώσης.

Νά λοιπόν που ξεκαθάρισε ή διαφορά μας με τό σεβαστό συνάδελφο. Είναι διαφορά θέσεων παρατήρητ'ή. 'Ο κ. Σ. στεκούμενος στη φασή της βαθμιαίας πορείας, βρίσκει ούτωπες τά μεγαλεπήβολα σχέδια τών διαφόρων μελετητών, γιατί είναι δυσανάλογα βαριά προς τά όπάρχοντα παραγωγικά ύπόβαθρα. Συμφωνώ με τήν παρατήρησή του. Μά έξαιτίας αυτού κάνω κάτι άλλο που δέ θέλει να τό κάνει ό κ. Σ. Προχωρώ κοί λέω: 'Η κατάσταση αυτή, άποτελεί τή δυστυχία του έλληνικού λαού τήν οικονομική του σκλαβιά. 'Οχι για λόγους ήθικης ή βικαιουσνγας μά για λόγους άφύσικων άνολογιών ή κατάστασης αυτή δέν μπορεί να διατηρηθεί. Θα ξεσπάσει. Και θα ξεσπάσει με άνάτροπή της ύφιστάμενης παραγωγικής Ισορροπίας για άναζήτηση νέας Ισορροπίας εδσταθέστερης. 'Η ποιοτική αυτή άλλαγή είναι τό άλμα που έχει άριμώσει ή έκδήλωσή του. Στι νέα κατάσταση Ισορροπίας όμως, τά σχέδια που ένουν σωστές θεωρητικές οικονομοτεχνικές βάσεις θα βρούν τοποθέτηση κι από έπιστημονική όνειρο θα γίνουν λαϊκό βίωμα. Και σε λίνα χρόνια, ένας δικός μας Λεόντιεφ, άνσμετρώντας τις έλληνικές προόδους, θα βρίσκει στην εδχάριστη θέση να παρατάσσει άριθμούς που για 'κείνους που θέλουν να σκέπτονται με τόν τρόπο που ύποδείχνει ό κ. Σ., είναι σήμερα άσύλληπτοι.

Αότη ή παραπέρα εξέταση του ζητήματος άποτελεί τη διαφορά του σύγχρονου πνεύματος άπέναντι στο πνεύμα της ψωροκώσταινας. Είτε ή διαφορά μεταξύ του άρχιτέκτονα που έέρει που θα σταθεί για να συλλάβει και τό περίγραμμα και τήν έσώτερη ούσία ένός μεγάλου οικοδομήματος και του περιόχου που στέκεται στη ρίζα του οικοδομήματος και τό κοιτάζει—με κατάπληκτο τό πνεύμα και σφινμένη τήν καρδιά— από κάτω προς τ' άπάνω, νιώθοντας βαρύ τό αίσθημα της άνισότηας μεταξύ της άτομικής του άδυναμίας και του μεγάλου κτίσματος, που όστόσο δέν είναι τίποτα άλλο από έργο ανθρώπων σάν κι αυτόν και μπορεί μια χαρά να κατεδαφισθεί, άν χρειασθεί, για να γίνει καλύτερο.

'Όσο για τήν κατάκοψη τών σχεδίων Γενβουνια είχα όδωψη μου μόνο τις προάρες άντιρρήσεις του κ. Σ. για τό σνέδιο της λινής Μαραθόνα που σπορίζόντουσαν στις όσφρες άτελης στεγανότητος της κορσικής λεκάνης τοι χαράδρου. 'Υστερα από τις διασπρήσεις όμως που δίνει ό ίδιος παραπάνω, είμαι εδύνη γιατ'ι μου παρέχεται εδκαιρία να διαδηλώσω τήν άκλόνητη προσωπική μου πεποίθηση για τή καλή πίστη, τήν άναγή προσέωση και τις άσυνες άφειρτες τών έπιστημονικών άνώνων τοι σεβαστού μου συνάδελφου, πεποίθηση άλλωστε που δέ μ' άπόλειψε ποτέ.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ

ΚΑΙ ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Εκτός από την επέκταση της καλλιέργειας, για τη γνώση της συντελεσθείσας προόδου της Γεωργίας της πατρίδας μας και για την εκτίμηση της υπάρχουσας σήμερα δυνατότητας περαιτέρω προοδευτικής εξέλιξής της, είναι απαραίτητη η μελέτη της πραγματοποιηθείσας και της υφιστάμενης δυνατότητας έντασης της καλλιέργειας.

Στην εποχή μας της σκόπιμης, συστηματικής και έντονης εφαρμογής της Τεχνικής Έπιστήμης σ' όλες τις εκδηλώσεις της παραγωγής, η ένταση της καλλιέργειας έχει άσυγκριτα μεγαλύτερη σπουδαιότητα από την επέκταση, και οι δυνατότητες παροχής και εξασφάλισης από αυτήν θεμελιωδών συντελεστών για τη ριζική λύση του γεωργικού προβλήματος είναι πολύ πιο συγκεκριμένες και υποκείμενες σε αντικειμενική έρευνα και κρίση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Στην Ελλάδα, εκτός από την επέκταση της καλλιέργειας—για την οποία ασχοληθήκαμε στο Α' Κεφάλαιο αυτής της μελέτης—πραγματοποιήθηκε επίσης αξιοσημείωτη ένταση της καλλιέργειας στο παρελθόν, και ιδίως τα τελευταία χρόνια, από το τέλος των προηγούμενων πολέμων ως τις παραμονές του τελευταίου παγκόσμιου πολέμου (1922—1939).

Την ένταση της καλλιέργειας θα έπρεπε βασικά να εξετάσουμε κατά τα τρία κύρια χαρακτηριστικά της: την αύξηση της έργασίας στο στρέμμα καλλιεργούμενης γής, στην αύξηση των διατιθεμένων στη γεωργική παραγωγή κεφαλαίων (που αποτελούν αντικειμενικά δυο μορφές του ίδιου παράγοντα, της έργασίας), και κατά τη συντελεσθείσα τεχνική πρόοδος στη φυτοτεχνική εκμετάλλευση καθώς και στη χρησιμοποίηση της γής. Επειδή όμως δεν έχουμε διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για συγκριτική μελέτη στις δυο πρώτες περιπτώσεις, θα εξετάσουμε την ένταση της καλλιέργειας κυρίως κατά τις βασικές τεχνικές εκδηλώσεις της, χρησιμοποιώντας όπου μās είναι δυνατό και οικονομικά δεδομένα.

Η ένταση της καλλιέργειας εκδηλώνεται οδοιαστικά από τεχνική άποψη στην:

- I. Ανάπτυξη των δενδροδών καλλιεργειών
- II. Ανάπτυξη των όρδευομένων καλλιεργειών
- III. Ανάπτυξη του «ζωοτροφικού συστήματος»
- IV. Αύξηση των αποδόσεων και βελτίωση της ποιότητας στην Γεωργική και Κτηνοτροφική παραγωγή
- V. Κατανάλωση χημικών λιπασμάτων
- VI. Καταπολέμηση ασθενειών στη Γεωργία και στην Κτηνοτροφία
- VII. Ανάπτυξη της χρησιμοποίησης γεωργικών μηχανημάτων
- VIII. Ανάπτυξη της Γεωργικής Τεχνολογίας και Βιομηχανίας
- IX. Γεωργική έρευνα και πειραματισμός.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΕΝΔΡΩΔΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

Την ένταση της καλλιέργειας ως προς τις δενδροδών καλλιεργείες θα εξετάσουμε κατά πρώτο από την πλευρά της συντελεσθείσας μεταβολής στην καταλαμβανόμενη από αυτές έκταση, και απόλυτα, και σχετικά προς τις άλλες καλλιεργείες.

Για τους λόγους που έχουμε ήδη εκθέσει (Υποσ. αριθ. 1) χρησιμοποιούμε μόνο τα στατιστικά δεδομένα των Γεωργικών απογραφών 1911, 1929 και 1939.

Την εξέλιξη των δενδροδών καλλιεργειών στην Ελλάδα

(αμπέλων, σταφιδαμπέλων, και δενδροφυτειών ξηρικών και όρδευομένων), κατά Γεωγραφικά διαμερίσματα και για το χρονικό διάστημα 1911—1939 δίδει ο Πίνακας XIII.

Από τον Πίνακα XIII προκύπτει ότι:

α) Στο θεωρούμενο χρονικό διάστημα 1911—1939 παρουσιάζεται στην Ελλάδα απόλυτη αύξηση των δενδροδών καλλιεργειών κατά 1.474.781 στρέμματα, που αντιστοιχεί στο 27% της καταλαμβανόμενης από αυτές το 1939 έκτασης. Η απόλυτη αυτή αύξηση είναι σημαντική και ανταποκρίνεται προς τη γνώση της πραγματικής γεωργικής εξέλιξης στην ύπαιθρο. Επειδή όμως η αύξηση των μη δενδροδών καλλιεργειών στο αυτό διάστημα ήταν πολύ μεγαλύτερη—και συγκεκριμένα επί 8.668.428 στρεμμάτων ήταν αύξηση των δενδροδών καλλιεργειών 1.474.781 στρ. και αύξηση των λοιπών καλλιεργειών 7.193.647 στρ., δηλαδή πενταπλάσια συγκριτικά προς τις δενδροδών και τα 35% της καταλαμβανόμενης έκτασης το 1939 από τις μη δενδροδών καλλιεργείες—(τα σπουδαιότερα Γεωγραφικά διαμερίσματα των Νέων Χωρών: Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρος έχουν μικρά ποσοστά δενδροδών καλλιεργειών), η αναλογία των δενδροδών καλλιεργειών προς το σύνολο της καλλιεργούμενης έκτασης ελαττώθηκε από 27,9% το 1911 σε 20,8% το 1939 δηλ. κατά 7,1%, ελάττωση σημαντική.

Και η μέν Παλαιά Ελλάδα στο διάστημα 1911—39 παρουσιάζει ελάττωση 2,5%, η δέ Νέα Ελλάδα για το διάστημα 1929—39 παρουσιάζει ελάττωση 0,6%.

Για όλη την Ελλάδα αλλά μόνο για την περίοδο 1929—1939 η ελάττωση είναι 1,7% (22,5—20,8).

β) Το μεγαλύτερο ποσοστό δενδροδών καλλιεργειών στην Ελλάδα παρουσιάζει το 1939 (όπως και προηγουμένως) η Επτανήσος με 66,6% και άμεσως κατόπιν η Κρήνη με 53,8%. Ακολουθούν η Πελοπόννησος με 36,4% και τα νησιά του Αρχιπελάγους με 33,9%. Τα μικρότερα δε ποσοστά παρουσιάζουν η Μακεδονία με 5,1% και η Θράκη με 7,9%.

Παρά το διατηρούμενο υψηλότερο ποσοστό, η Επτανήσος παρουσιάζει σοβαρά ελάττωση των δενδροδών καλλιεργειών της κατά 101.589 στρέμ. που αντιστοιχεί στα 5,3% του Έκτατος της ελάττωσης αυτής μπορεί ν' αποδοθεί, όπως έχουμε αναφέρει, στη σταφιδική κρίση (της Κορινθιακής), στην ολική κρίση, και στην καταστροφή μέρους των ελαιώνων της Κερκύρας (*). Θεωρούμε όμως πιθανό και το να είναι υπερβολικά τα στατιστικά στοιχεία της απογραφής του 1911 για την Επτανήσο, τα σχετικά με τις καλλιεργείες αυτές.

Επίσης οι Κυκλάδες παρουσιάζουν σημαντική μείωση του ποσοστού κατά 8,7%, παρά την απόλυτη αύξηση των δενδροδών καλλιεργειών κατά 4.859 στρέμματα. Οι δυσκολίες για την επέκτασή τους στην περιφέρεια αυτή—υπό τις κρατούσες γενικά δυσμενείς κοινωνικοοικονομικές συνθήκες—λόγω της έλλειψης νερού, οικονομικών μέσων για συστηματική των επικλινών εδαφών και λόγω της μη διάδοσης των ανεμοφρακτών, έξηγούν τη μικρότερη αύξηση των δενδροδών καλλιεργειών συγκριτικά προς τις λοιπές καλλιεργείες.

Στα νησιά του Αρχιπελάγους παρουσιάζεται η μεγαλύτερη ελάττωση κατά 69.786 στρ. που αντιστοιχούν στα 16,8%. Οι καταστροφές μεγάλων εκτάσεων αμπέλων από τη φυλοξήρα—που δεν αντικαταστάθηκαν ακόμη από νέες φυτείες με αμερικανικά ή νόθα υποκείμενα—καθώς και ελαιώνων

(47) Βλέπε σχετικά: Ν. Λόχου. Ποια η κατάσταση της Κερκύρας; Ελασικομίας. Ελε Γεωργική Προόδου, Κέρκυρα 1926, αριθ. 1. Επίσης του ίδιου: Παρατηρήσεις επί του φαινομένου της ένδοξης των ελαιόδένδρων Κερκύρας. Ελε Αγροτική Ζώνη, Αθήνη 1927, αρ. 246. Ι. Σοφδία: Βελτίωση της ελασικομίας μας. Αγροτική Ζώνη, Αθήνη 1928, αρ. 12. Γ. Παπαδόπουλου: Η νύχτα Κέρκυρα από γεωργικής απόψεως. Αλλοτε και σήμερα. Πειραιεύς 1921.

στη Μυτιλήνη από πυρκαϊές, αφαίρεσαν μεγάλες περιοχές δενδροδών καλλιεργειών, ώστε—σε συνδυασμό και με πιθανές στατιστικές έλλειψεις—να εξηγηται η εμφανιζόμενη απόλυτη ελάττωση.

γ) Αύξηση της αναλογίας των δενδροδών προς τις μη δενδροδών καλλιεργείες παρουσιάζουν: η Θεσσαλία 1% για

την περίοδο 1911—39, για δε την περίοδο 1929—39, η Δυτική Θράκη 3,6%, και η Κρήνη 3,8%, που και πάλι με το μεγαλύτερο αυτό ποσοστό αύξησης—σε συνδυασμό και με τη μεγαλύτερη επέκταση της καλλιέργειας (Πίνακας I, σελ. 204)—επιβεβαιώνει την σχετικά προς τις άλλες περιφέρειες μεγαλύτερη γεωργική πρόοδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ XIII

Η εξέλιξη των δενδροδών καλλιεργειών στην Ελλάδα (48)

Γεωγραφικά διαμερίσματα	1911		1929		1939		Διαφορά 1911—39 ±	
	Στρέμματα	Ποσοστό % καλλ/ης γης	Στρέμματα	Ποσοστό % καλλ/ης γης	Στρέμματα	Ποσοστό % καλλ/ης γης	Στρέμματα	Ποσοστό % καλλ/ης γης
Θεσσαλία	180.841	9,8	234.689	10,5	334.653	10,8	+ 153.812	+ 1,0
Στερεά Έλλάς—Εύβοια	546.000	18,6	564.948	20,0	812.631	18,5	+ 266.631	+ 0,1
Πελοπόννησος	1.386.867	37,0	1.217.433	40,7	1.880.248	36,4	+ 493.381	+ 0,6
Κυκλάδες	81.261	33,2	86.578	32,2	86.120	24,5	+ 4.859	+ 8,7
Ίόνιοι νήσοι	462.072	71,9	343.947	77,8	360.483	66,6	- 101.589	- 5,8
	2.657.041	27,9	2.447.545	27,9	3.474.135	25,4	+ 817.094	+ 2,5
Μακεδονία			217.750	5,1	344.950	5,1	+ 127.200	—
Ήπειρος			140.223	18,2	218.773	18,5	+ 78.550	+ 0,7
Κρήνη			532.107	50,0	1.008.306	53,8	+ 476.199	+ 3,8
Νήσοι Αρχιπελάγους			368.171	50,7	293.885	33,9	- 69.786	- 16,8
Δυτική Θράκη			47.353	4,3	92.877	7,9	+ 45.524	+ 3,6
			1.300.604	16,4	1.958.291	15,8	+ 657.687	+ 0,6
			3.748.149	22,5	5.482.426	20,8	+ 1.474.781	+ 7,1

Κατά τα δεδομένα του Πίνακα XIII στην Ελλάδα παρά την σημαντική απόλυτη αύξηση των δενδροδών καλλιεργειών διαπιστώνεται για το χρονικό διάστημα 1911—39 αξιοσημείωτη καθυστέρηση της ανάπτυξης των σχετικά προς τις άλλες, μη δενδροδών, καλλιεργείες.

Η σημαντική πτώση του ποσοστού κατά 7,1% μαρτυρά πως η επέκταση της καλλιέργειας κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα έγινε κυρίως επί των μη δενδροδών καλλιεργειών και αποδεικνύει οπισθοδρόμηση στην ένταση της καλλιέργειας, ως προς την εκδήλωση αυτή της έντασης Γεωργίας.

Τα σπουδαιότερα αίτια που οδήγησαν στην εξέλιξη αυτή είναι τα ακόλουθα.

1) Η φυσική καθυστέρηση στην ανάπτυξη από τους αγρότες της δενδροδούσεκμετάλλευσης λόγω των απαιτούμενων ειδικών τεχνικών γνώσεων και γενικά ανώτερου γεωργικού πολιτισμού.

2) Στις περιοχές με ήδη ανεπτυγμένη δενδροδών καλλιεργεία, η επίδραση—υπό τις κρατούσες δυσμενείς κοινωνικοοικονομικές συνθήκες—του Νόμου της μη αναλογίας απόδοσης περιορίζει την επέκτασή τους σε νέες εκτάσεις μικρότερης παραγωγικής ικανότητας.

3) Οδοιαστικά όμως η καθυστέρηση και οπισθοδρόμηση του ποσοστού της δενδροδούσε καλλιεργείας στην Ελλάδα, παρά το άναμφισβήτητο του εξαιρετικά πρόσφορου γαιώτη των φυσικών και δημογραφικών γεωργικών συνθηκών, οφείλεται στην Κρατική πολιτική της κλειστής οικονομίας, που ένισχύοντας τις έτησιες καλλιεργείες, και ειδικά των σιτηρών, έξωθει στην επέκτασή τους, σε βάρος της ένδεσμευμένης δενδροκομικής εκμετάλλευσης της γής. Εκτός δε από την έμμεση αυτή καταπολέμηση της δενδροδούσε καλλιεργείας, έχουμε και Κρατικά μέτρα άμεσης, άνοιχτης καταπολέμησης, όπως ο Νομοθετικός περιορισμός της αμπελοφυ-

τείας της Κορινθιακής (πληρωμή στρεμματικού προστίμου δια πάσαν νέαν φυτεάν—Νόμος ΓΚΗ του 1904, και καταβολή αποζημίωσης στους καλλιεργητές που εκρίζουν τας σταφιδαμπέλους των—Νόμος ΓΧΟΑ του 1910), τελευταία δε και της ελαιοφυτείας, οιναιπέλου και σουλτανίνας (Αναγκ. Νόμος 1786 του 1939).

Ετσι παρά τη λήψη από το Κράτος και ορισμένων μέτρων ένισχυσης της ανάπτυξης της δενδροδούσε εκμετάλλευσης, όπως: η σύσταση και λειτουργία δενδροκομικών σταθμών, φυτωρίων καρποφόρων και όπωροφόρων δένδρων, αμερικανικών αμπέλων, λειτουργία συνεργείων εξημερώσεως άγριων δένδρων, κλαδευμάτων όπωροφόρων, έσπεριδοειδών, ελαιόδένδρων, καταπολέμησης ασθενειών κ.ά., τα λοιπά αναφερόμενα μέτρα ένισχύσεως των έτησιών καλλιεργειών και ιδίως της σιτοπαραγωγής, περιόριζαν την τάση προς επέκταση της δενδροδούσε εκμετάλλευσης επί των διαθέσιμων ακαλύπτων εδαφών, με αποτέλεσμα την διαπιστωθείσα μείωση του ποσοστού της επί του συνόλου των καλλιεργουμένων εκτάσεων.

Σε συμφωνία με την ανωτέρω κατεύθυνση της Κρατικής πολιτικής και η Άγροτική Τράπεζα κατευθύνει τις οικονομικές της ένισχύσεις κυρίως στα βραχυπρόθεσμα δάνεια, διαθέτοντας πολύ μικρό ποσοστό χορηγήσεων για τη μεσομακροπρόθεση πίστη, που κυρίως εξυπηρετεί τις δενδροδούσε καλλιεργείες.

Το απόλυτο μέγεθος, σε προπολεμικές δραχμές, και τη σχετική σημασία της παρασχεθείσας από την Α.Τ.Ε. οικονομικής ένισχυσης των δενδροδών εκμεταλλεύσεων κατά την περίοδο 1930—39 για κάθε μια από τις τρεις κατηγορίες των χορηγήσεων: καλλιεργητικές, επ' ένεχείρω και μεσομακροπρόθεσμες, δίδει ο Πίνακας XIV.

Από τον Πίνακα XIV καταφαίνεται πόσο μικρό είναι το ποσοστό των χορηγήσεων για την ένισχυση των δενδροδών εκμεταλλεύσεων, τόσο σε σύγκριση με το σύνολο των χορηγήσεων, όπου μόλις υπερέρχει της σχετικής αναλογίας των δενδροδών καλλιεργειών επί του συνόλου των καλλιεργειών (28,7% έναντι 20,8%), όσο και ιδίως επί του συνόλου των κεφαλαίων της Α.Τ.Ε., όπου μόλις φθάνει τα 16,5%.

Χαρακτηριστικό είναι όμως ότι οι μεσομακροπρόθεσμες χορηγήσεις που κυρίως αναγκαίουν στη δενδροδών εκμεταλ-

λευση, παρ' όλο πού περιλάβαμε σ' αυτές όλα τα δάνεια για άρδευτικά έργα, τα 1/2 των διατεθέντων για άποστραγγίσεις άντιπλημμυρικά - άποξηραντικά, και όλες τις χορηγήσεις για ίδρυση ή βελτίωση Γεωργικών Βιομηχανιών (έλαιουργεία Μυτιλήνης και Κρήτης, οίνοποιεία Κρήτης κ.λπ.), έν τούτοις μόλις άποτελούν τή 86% των μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων και μόνον τή 1,6% των κεφαλαίων της Α.Τ.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ XIV.

Οι χορηγήσεις της Α.Τ.Ε. προς ένίσχυση των δεινδρώδων έκμεταλλεύσεων κατά την περίοδο 1930-1939 (49)

Είδος χορηγήσεων	Δραχμές	Ποσοστό %	
		της αότης κατηγορίας χορηγήσεων	του συνόλου των κεφ. της Τραπέζης
Καλλιεργητικές (α)	4.107.093.000	81	11,9
Επί ένεχειρώ (β)	1.029.895.000	11	8.—
Μεσο-μακροπρόθεσμες (γ)	555.145.000	86	1,6
	5.692.123.000	23,7	16,5

Και άν ακόμη θελήσουμε νά περιλάβουμε σ' αυτά και άλλες κατηγορίες μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων πού έμμέσως έξυπηρετούν την δεινδρώδη έκμετάλλευση, όπως λ.χ. τις χορηγήσεις προς τή Κτηνοτροφία κατά τή 1/2 (δάνεια για άγορά άροτριώντων, μεταγωγικών, μεγάλων ζώων άναπαγωγής και μικτής άποδόσεως, αλγοπροβάτων, χοίρων, πτηνών), τις χορηγήσεις στη Σηροτροφία στο σύνολό τους, και τή 1/2 των χορηγήσεων για ποιμνιοστάσια και βουστάσια, τότε και πάλι τή σύνολο των μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων πού άμέσως και έμμέσως έξυπηρετούν τή δεινδρώδη έκμετάλλευση μόλις άνέρχεται σέ 715.531.000 δραχ., πού άποτελούν τή 47% του συνόλου των μεσομακροπρόθεσμων δανείων και μόνον τή 2,1% των κεφαλαίων της Α.Τ.Ε.

Τήν γενική κατανομή των χορηγήσεων της Α.Τ.Ε. στο θεμελιώδες χρονικό διάστημα της δεκαετίας 1930-39 και τή σχετική αξία των διαφόρων κατηγοριών χορηγήσεων δείχνει ο Πίνακας XV.

ΠΙΝΑΚΑΣ XV

Κατανομή των χορηγήσεων της Α.Τ.Ε. (1930-1939) (49)

	Αναλογία επί του συνόλου	
	των χορηγήσεων	των Κεφαλαίων
Βραχυπρόθεσμες < Καλ.τικές	54,5	38,0
Επί ένεχειρώ	39,2	27,4
Μεσομακροπρόθεσμες	6,3	4,4
	100.—	69,8

Από τή δεδομένα του Πίνακα XV διαπιστώνεται πώς επί του συνόλου των χορηγήσεων της Α.Τ.Ε., οι βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις (καλλιεργητικές και επί ένεχειρώ), πού περιορισμένα έξυπηρετούν την δεινδρώδη έκμετάλλευση, άποτελούν τή 93,7%, ένδ οι μεσομακροπρόθεσμες, πού κυρίως άναγκαζουν για τή βελτίωση - άνάπτυξη και για τήν επέκτα-

(α) Περιλαμβάνουμε τις καλλιεργητικές χορηγήσεις εις: άμπέλους, έλαιώνας, λιπάσματα για τή έτη 1930-39 κατά τή 1/3, και «διαφορές» για τή έτη 1930-39 κατά τή 1/3.
(β) Περιλαμβάνουμε τή δάνεια επί ένεχειρώ: έλαιου, έλαιων, σταφίδας, οίνου, χαρσιού, τή χορηγήσιν επί ένεχειρώ μηχανών κατά τή 1/2, καθώς και τή 1/3 της κατηγορίας «διαφορές χορηγήσεων».
(γ) Περιλαμβάνουμε τή δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας των κατηγοριών: σταφιδόπανα και τζιβέρες, δεινδροκομία, άμπέλουργία, άρδεύσεις, τή 1/3 δια έκχευρώσεως, βάσεις άρδεύσεως, γεωργικά μηχανήματα και εργαλεία, έξαγορά γαϊών, έξόφληση χρεών προς τρίτους, τή 1/3 δια γεωργικά οικοδομάς (ε. α. σελ. 73-74), τή 2/3 δια άποστραγγίσεις - άντιπλημμυρικά - άποξηραντικά, τή 1/3 δια όργανωσιν προστασίας της παραγωγής (ε. α. σελ. 94), και τή σύνολο σχεδόν (πλην 4.771.950 δραχ. για Γαλακτοκομικούς Συνισμούς, ε. α. σελ. 86) των χορηγήσεων στη Γεωργική Βιομηχανία (έλαιουργεία, οίνοποιεία).
(49) Βάσει στοιχείων ληφθέντων από τή παραγωγή της Α.Τ.Ε.: Τό έργον μίς δεκαετίας 1930-39, Αθήναι 1940, σελ. 230-235 και 207-216.

ση της δεινδρώδους καλλιεργείας άποτελούν μόνον τή 6,3%.
Επί του συνόλου των κεφαλαίων της Α.Τ.Ε. τή ποσοστό των μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων είνι άκόμη μικρότερο, άνερχόμενο σέ 4,4% μόνον.

Η κατανομή αυτή είνι χαρακτηριστική της πιστωτικής πολιτικής της Α.Τ.Ε. (50).
Όσον άφορά τήν κατανομή των χορηγήσεων της Α.Τ.Ε., προς ένίσχυση ειδικά των δεινδρώδων καλλιεργειών κατά Γεωγραφικά διαμερίσματα, έπειδή δέν διαθέτουμε τή άπαιτούμενα στατιστ. στοιχεία, καταρτίσαμε τόν Πίνακα XVI των γεωργικών γενικά χορηγήσεων της περιόδου 1930-39 κατά Γεωγραφικά διαμερίσματα, για τις κύριες κατηγορίες δανείων.

Από τόν Πίνακα XVI, ιδιαίτερο ένδιαφέρον παρουσιάζει ή εξέταση των αναλογιών των κατηγοριών των χορηγήσεων στα διάφορα Γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας.

Τό άπόλυτο μέγιστο των χορηγήσεων βρίσκεται στη Νέα Ελλάδα. Στην Μακεδονία έχει διατεθεί τή μεγαλύτερο ποσοστό των χορηγήσεων της Α.Τ.Ε., άποτελεί δέ αυτό τή 37,1% του συνόλου των, και άντιστοιχεί στα 25,9% των Κεφαλαίων της Τραπέζης.

Στην Παλαιά Ελλάδα τή μεγαλύτερο ποσοστό των χορηγήσεων έχει διατεθεί στην Πελοπόννησο: άποτελεί αυτό τόν 15,7% του συνόλου των, και άντιστοιχεί στα 10,9% των Κεφαλαίων της Τραπέζης.

Εξετάζοντας άφ' έτέρου τήν έσωτερική κατανομή των χορηγήσεων σέ κάθε Γεωγραφικό διαμέρισμα διαπιστώνουμε πώς τή μεγαλύτερο ποσοστό καλλιεργητικών δανείων παρουσιάζει ή Πελοπόννησος με 84,8% των χορηγήσεων πού έλαβε, τή δέ μικρότερο ή Μακεδονία με 33,3%.

Ενώ δά περίμενε καθένας στην Πελοπόννησο με τόσο ένδοικες φυσικές συνθήκες και πλούσιες καλλιεργείες, με τή καλύτερη συγκοινωνιακό δίκτυο και με τήν παλαιότερη διοικητική και οικονομική όργάνωση, πώς οι άνάγκες - και οι χορηγήσεις - θ' άφορούσαν κυρίως τή μεσομακροπρόθεσμο δάνεια για συστηματική όργάνωση της Γεωργικής παραγωγής σέ άνώτερο επίπεδο, βλέπουμε νά παρουσιάζεται σ' αυτήν άκριβώς τή αντίθετο.

Είνι χαρακτηριστικό τή πώς μετά 125 χρόνια «έλευθερου πολιτικού βίου» και «στοργικού ένδιαφέροντος» του Κράτους, οι Μωραίτες χωριάτες δέν μπορούν άκόμα νά σταθούν στα πόδια του οικονομικά, δέν μπορούν άκόμα νά στηρίξουν τήν νοικοκυριά τους χωρίς δάνεια καλλιεργητικά, δάνεια συντήρησης, και πώς άκριβώς αυτό, άφ' όλους τούς άλλους Έλληνες, έχουν πού πολύ άνάγκη τέτοιας ένίσχυσης.
Από τις επί ένεχειρώ χορηγήσεις, τή μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζει ή Μακεδονία με 56,9%, τή δέ μικρότερα οι Κυκλάδες (6,2%), ή «Πειραιός» (9,9%) και ή Πελοπόννησος με 10,4%.

Είνι άνερό πώς στίς χορηγήσεις των δανείων της κατηγορίας αυτής ή Α.Τ.Ε. βρήκε «πεδίο δράσεως» στο πλύτιμο και άπωσδήποτε έξασφαλισμένης διαθέσεως - έκποίησης προϊόντων της Μακεδονίας, τόν καπνό.

Όσον άφορά τέλος τις μεσομακροπρόθεσμες χορηγήσεις πούθενά, σέ κανένα σημαντικό δεινδροκομικό Γεωγραφικό διαμέρισμα, δέν φθάνουν τή 1/10 του συνόλου των χορηγήσεων.

(50) Τό υπόλοιπο των Κεφαλαίων, άνερχόμενο σέ 30,2% άποτελείται από τις άκόλουθες κύριες κατηγορίες: διαθέσιμα, έγκαταστάσεις καταστημάτων, ένεργητικοί λογισμοί (δελιόμενα Έλλ. Δημοσίου, άγορά και διαθέσιμα γεωργικών φορμακων, εργαλείων και προϊόντων, διάφοροι κρεαστικοί λογισμοί), λογαριασμούς τάξεως, τόκους και καθάρη κέρδη.

(51) Πρό του 1930 τήν Άγροτική πίστη άσκούσε κυρίως ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Οι διατιθέμενες τότε χορηγήσεις ήσαν άκόμη πού περιορισμένες και ή άγροτική τάξη ύφιστατο έντονότερη τήν έκμετάλλευση των τοκογλύφων. Κατά τή 1915 οι χορηγήσεις της Έθνικής Τραπέζης για τήν Γεωργία άνήρχοντο σέ 4.685.159 δραχ. πού άποτελούσαν τή 1,39% των παρ' αυτή καταθέσεων. τή δέ 1929 άνήρχοντο σέ 1.696.312.000 δραχ. πού άποτελούσαν τή 6,8% του συνόλου των χορηγήσεων της. Κατά τή μέγιστο οι χορηγήσεις αυτές ήσαν βραχυπρόθεσμες.

Η παρατηρούμενη αύξηση των χορηγήσεων είνι μάλλον ειρηνική διότι από τή 1920 ίδίως και έντεθεν ήλπατο ή άνταλλακτική αξία του χρήματος. Έάν υπολογίσουμε τήν έπί τή βάσει της εις χρυσόν αξίας του, αλλά επί τή βάσει μόνον των τιμηρίμων των κυριωτέρων ειδών, θά ίδωμεν ότι πρόγματι τή ποσόν των χορηγήσεων τήν Γεωργίας δανείων ήλπατο ή σημαντική άπό τή 1920 και έντεθεν. Αφίνουμεν κατά μέρος ότι τή ποσόν τούτο άντιπροσωπεύει έν μέρος τήν αύξηση των καλλιεργητικών μέν κυκλοφορούν τή άπό έτος, άφού δίδεται δάνεια επί ύποθήκη σταφίδας τόν Έσθλιον, (Κρ. Έθελπιδη: Άγροτικόν πρόγραμμα, Αθήναι 1923, σελ. 102).

Οι άνωτέρω παρατηρήσεις του κ. Έθελπιδη ισχύουν κατά σημαντικό βαθμό και για τις χορηγήσεις της Α.Τ.Ε. της περιόδου 1929-1939.

Όλα τή Γεωγραφικά διαμερίσματα συναγωνίζονται στη μικρότητα του ποσοστού των, είνι δέ ιδιαίτερα χαρακτηριστικό πώς όδτε στίς περιοχές της άνεπτυγμένης δεινδρώδους έκμετάλλευσης παρατηρείται ύψωση του.

Ετσι στην Έπτάνησο, Κρήτη, νησιά του Άρχιπελάγους και Πελοπόννησο, πού θά περίμενε κανείς πώς οι μεσομα-

ΠΙΝΑΚΑΣ XVI

Οι χορηγήσεις της Άγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος τή 1930-1939 κατά κατηγορίες και γεωγραφικά διαμερίσματα (49) (Σέ χιλιάδες δραχμές).

Γεωγραφικά διαμερίσματα	Καλλιεργητικές χιλ. δραχ.	Επί ένεχειρώ χιλ. δραχ.	Μεσομακροπρόθεσμες χιλ. δραχ.	Σύνολο χορηγήσεων χιλ. δραχ.	Αναλογία % των κατηγοριών χορηγήσεων			Ποσοστό %	
					Καλ. κ.	Επί ένεχειρώ	Μεσομακροπρόθεσμες	Συνόλου χορηγήσεων	Κεφαλαίων Τραπέζης
Θεσσαλία	1.773.301	1.097.667	165.368	3.036.336	58,4	36,2	5,4	12,6	8,8
Στερεά Έλλάς-Εύβοια	1.896.086	1.050.404	403.542	3.350.032	56,6	31,4	12,0	14,0	9,7
Πελοπόννησος	8.199.616	891.264	180.940	9.271.820	84,8	10,4	4,8	15,7	10,9
Κυκλάδες	20.942	1.840	7.289	30.071	69,7	6,2	24,1	0,1	0,1
Ίόνιοι νήσοι	223.502	38.070	16.776	278.348	81,8	12,1	6,1	1,1	0,8
	7.113.447	2.574.245	778.865	10.466.557	68,0	24,6	7,4	43,5	30,3
Μακεδονία	8.420.993	5.080.940	428.388	13.930.321	83,8	56,9	4,8	87,1	25,9
Ηπειρος	802.109	37.203	36.020	875.332	80,5	9,9	9,6	1,6	1,1
Κρήτη	972.461	519.097	97.784	1.589.342	61,2	32,6	6,2	6,6	4,6
Νήσοι Άρχιπελάγους	331.158	276.070	53.399	660.627	50,3	41,2	8,5	2,6	1,9
Αιτωλική Θράκη	966.884	958.218	136.283	2.061.385	46,9	46,5	6,6	8,6	6,0
	5.996.605	6.871.528	751.829	13.619.962	44,0	50,5	5,5	56,5	39,5
	13.110.052	9.445.773	1.525.694	24.081.519	54,5	39,2	6,3	100.—	69,8

Έχοντας δέ ύπ' όψη, πώς παρ' όλα τή μικρά αυτά ποσοστά πού κυμαίνονται μεταξύ 4 και 9% των χορηγήσεων, τή άποτελέσματα είνι καταφανώς τεράστια, πώς στίς περιοχές της έντατικής δεινδρώδους έκμετάλλευσης, οι βελτιώσεις και τή έργα πού όφείλονται στη μεσομακροπρόθεσμη πίστη: άρδευτικά έργα, άποθήκες, ψυγεία κ.λπ., ίδίως οι Γεωργικές Βιομηχανίες (οίνοποιεία, έλαιουργεία, σταφιδεργαστήρια κ.λπ.), έξυπηρετούν τή μέγιστο τήν παραγωγή, τώνωνουν τήν άνάπτυξη της και άποτελούν νησίδες σύγχρονης Εύρωπαϊκού πολιτισμού πού άκτινοβολούν σ' όλες τις γύρω περιφέρειες και μεταβάλλουν κυριολεκτικά τή μορφή της Γεωργικής οικονομίας, δικαιούμεστε νά συμπεράνουμε πώς θεμελιώδη σημασία οικονομική και άνυπολόγιστη αξία κοινωνική έχει ή μεσομακροπρόθεσμη πίστη, και τί θά μπορούσε νά έπιτελέσει άν έχορηγείτο σέ βαθμό άνάλογο προς τις άνάγκες της Γεωργίας μας.

Συνδυάζοντας - άντιπαράβάλλοντας τή δεδομένα των Πινάκων XIII και XVI, διαπιστώνουμε πώς στίς περιφέρειες έντατικής δεινδρώδους έκμετάλλευσης ή άκολουθηθείσα από τήν Α.Τ.Ε. πιστωτική πολιτική δέν ένίσχυσε στόν άναγκαζόμενο, όδτε καν στόν άνάλογο βαθμό, τήν άνάπτυξη των δεινδρώδων καλλιεργειών.

Οι περιφέρειες με μικρή δεινδρώδη έκμετάλλευση: Μακεδονία, Θράκη, Ηπειρος, Θεσσαλία, Στερεά Έλλάδα-Εύβοια ήσαν τή 73,9% των χορηγήσεων (51,5% των Κεφαλαίων), κι' αυτές κυρίως σέ βραχυπρόθεσμο δάνεια (93,4% του συνόλου των χορηγήσεων τους είνι βραχυπρόθεσμες). Ένώ οι περιφέρειες με άνεπτυγμένη δεινδρώδη έκμετάλλευση: Έπτάνησος, Κρήτη, νησιά Άρχιπελάγους, Πελοπόννησος, Κυκλάδες, ήσαν μόνον τή 26,1% των χορηγήσεων (18,3% των Κεφαλαίων), έπίσης και αυτές κυρίως σέ βραχυπρόθεσμο δάνεια (94,4% του συνόλου των χορηγήσεων τους είνι βραχυπρόθεσμες).

Πρέπει μάλιστα νά τονισθί πώς στίς άναφερόμενες περιοχές με έντονη δεινδρώδη έκμετάλλευση τή συνολικό ποσοστό των μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων είνι μικρότερο παρ' στίς άλλες (5,6% έναντι 6,6%).

Τό ύψηλό συνολικό ποσοστό των χορηγήσεων προς τις

μεσοπρόθεσμες χορηγήσεις θά ήσαν μεγάλες, σημαντικές, και πού θά μπορούσε κανείς νά έποθέσει πώς σ' αυτήν τήν οικονομική ένίσχυση όφείλεται κατά ένα ύπολογισμο βαθμό ή Γεωργική τήν πρόδοος, διαπιστώνεται πώς τή μεσομακροπρόθεσμο δάνεια άποτελούν μικρότερο ποσοστό του συνόλου των χορηγήσεων πού διατέθηκαν στα διαμερίσματα αυτά.

περιοχές με μικρή δεινδρώδη έκμετάλλευση άποδεικνύει πώς ή άνάπτυξη της δεινδρώδους καλλιεργείας στίς άλλες δέν όφείλεται παρ' σέ μικρότερο βαθμό στην οικονομική ένίσχυση της Α.Τ.Ε., πού διαπιστώνεται έτσι πώς άκόλουθη πιστή τήν Κρατική πολιτική της κλειστής οικονομίας και ειδικότερα της σιτάρεας.

Αλλά και ή καθυστέρηση στην όργάνωση της Άγροτικής τάξης έπιτρέπει τήν έκμετάλλευση των παραγωγών δεινδροκομικών προϊόντων σέ μεγαλύτερο βαθμό - σχετικά προς τις άλλες καλλιεργείες - από τις ισχυρότερες οικονομικά και πολιτικά τάξεις, είτε άμέσως από τήν ιδιωτική έμπορία, βιομηχανία και δανειστικό Κεφάλαιο, είτε έμμέσως από τούς διαφόρους Όργανισμούς Δημοσίου Δικαιού (51), πού έπωφελομένοι από τήν άδυναμία των παραγωγών νά διατηρήσουν τήν παραγωγή τους ως τήν προσφορώτερη στιγμή διάθεσης της στην άγορά (δυσκολία συντήρησης καρπών κ.λπ. δεινδροκομικών προϊόντων), τούς έκμεταλλεύονται σέ περισσότερα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας: στην άγορά τού άκατέργαστου προϊόντος, στη μεταφορά του, στην κατεργασία του, στην άγορά - άποθήκευση - διάθεση τού ήμικατεργασμένου ή έτοιμου έμπορεύματος.

Είνι χαρακτηριστικό και αξιο ιδιαίτερης προσοχής πώς ένδ μετά τή τέλος της πρώτης πολεμικής περιόδου (1911-1922) - πού είχε σάν άποτελέσματα σχετική έγκατάλειψη της καλλιεργείας - ή Γεωργία μας άνασυγκροτούμενη βάδιζε φυσικολογικά - τεχνικοοικονομικά (δσο μπορεί αυτό νά έπιτευχθί) κάτω από τήν κρατούσας κοινωνικές συνθήκες) προς τήν άνάπτυξη των δεινδρώδων καλλιεργειών, και είχε φθάσει πάλι ή αναλογία τους τή προπολεμικό ποσοστό τού 1911 (27,9%), μετά τήν έφαρμογή συστηματικής πολιτικής κλειστής οικονομίας από τή Κράτος και ειδικά σιτάρεας από τή 1927, και κυρίως από τή καθυστέρηση της 4ης Αυγούστου, τή ποσοστό των δεινδρώδων καλλιεργειών όχι μόνον δέν συνεχίζει τήν άνοδό του για τή ξεπέρασμα της προπολεμικής άναλο-

(52) Κ. Σιδερά: Α.Σ.Ο., Κ.Υ.Α.Ε.Π. κ.λπ. όργανισμοί έξωπαραγωγικής έκμετάλλευσης. Άντατος, τόχη 6 και 7.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Γ'. ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ Ο ΚΩΔΙΚΑΣ

Πιστοί στην αρχή που αναπτύξαμε παραπάνω, πώς δηλαδή είναι έργο του ίδιου του Λαού ή των νομίμων εκπροσώπων του να αποφασίσει πώς θέλει τον αστικό του κώδικα, θάπρεπε να μην ασχοληθούμε με το θέμα αυτό. Όμως για να μη νομιστεί πώς είμαστε εύκολοι στην αρνητική κριτική χωρίς να έχουμε να δώσουμε τίποτα το θετικό, θα μου επιτρέψετε να είπω δυο λόγια για το πώς παρουσιάζεται το πρόβλημα του αστικού κώδικα στα πλαίσια της Λαϊκής Δημοκρατίας. Το πρόβλημα αυτό κατά την γνώμη μου το αποτελούν τρία μερικά προβλήματα: Το πρώτο είναι: Ποία θα πρέπει να είναι η ύλη και ο χαρακτήρας του αστικού κώδικα. Το δεύτερο: Πώς πρέπει να συγκροτηθούν οι θεσμοί του αστικού δικαίου και τρίτο ποιά θα πρέπει να είναι η τεχνική του κώδικα.

Το πρώτο πρόβλημα. Στα χρόνια που άμβαινε η αστική τάξη, στην οικονομική και πολιτική ζωή κυριαρχούσε η αρχή της ανεμπόδιστης ελευθερίας του ατόμου. Το αστικό δίκαιο λοιπόν, στο οποίο κυριαρχούσε η πίστη στην παντοδυναμία του ατόμου και στην αυτονομία της βούλησής του, δε γνώρισε σύνορα. Έπεχτάθηκε και αγκάλιασε σχεδόν όλη τη ζωή. Κι' όπου παρουσιάστηκε η αξίωση να πάρουν ξεχωριστή ρύθμιση μια κατηγορία συναλλαγών, όπως οι έμπορικες, αυτό έγινε. Όχι γιατί επικρατούσε σ' αυτές άλλο πνεύμα, αλλά γιατί θέλανε να προωθήσουν ακόμη πιο πολύ την παντοδυναμία του ατόμου. Όταν αργότερα οι πλατειές λαϊκές μάζες βλέπανε πως από τη νίκη της αστικής τάξης κέρδιζαν μονάχα μια θεωρητική ισοότητα που μονιμοποιούσε την οικονομική ανισότητα, ξεχώριζαν τις τύχες τους από την αστική τάξη, παίρναν ολοένα συνείδηση της δικής τους αποστολής και αξίωναν την ουσιαστική

γίας, αλλά πέφτει συνεχώς, και στην Παλαιά και στην Νέα Ελλάδα, και φθάνει το 1939 στα 20,8%.

Ενώ κάτω από την υπόδειξη, καθοδήγηση και πίεση των φυσικών και οικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, οι αγρότες μας στρέφονται προς τις δενδροφύτες καλλιέργειες και τις επεκτείνουν απόλυτα, παρά τη σημαντική διάθεση—δυσμενωση κεφαλαίων—εργασίας που απαιτούν, από το άλλο μέρος η κρατική πίεση και καθοδήγηση προς την κλειστή οικονομία και την αυτάρκεια, τους έωθετε να αθέτουν περισσότερη την καλλιέργεια των ετήσιων φυτών και ιδίως του σίτου, με τελικό αποτέλεσμα η δενδροφύτες εκμετάλλευση να παρουσιάζει στην αναλογία επί του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων σημαντική οπισθοχώρηση στη χώρα μας.

Η καθυστέρηση, και η σχετική οπισθοδρόμηση της δενδροφύτες καλλιέργειας, συντελούμενη σε βάρος της αγροτικής και της εθνικής μας οικονομίας (βλέπε Υποσημ. αρ. 34 "Ανταίος", σελ. 851), είναι ακόμα πιο αξιοκατάκριτη όταν ληφθούν υπ' όψη οι υπάρχουσες δυνατότητες έντασης της δενδροφύτες εκμετάλλευσης, δυνατότητες για τις οποίες μιλήσαμε γενικά στα προηγούμενα, θα εκθέσωμε δε αναλυτικώς στο Κεφάλαιο των δυνατοτήτων έντασης της καλλιέργειας.

Ακολουθεί: *Η ανάπτυξη των αρδευόμενων καλλιεργειών.*

λύση των ζητημάτων τους. Από εδώ αρχίζει η δημοσιοποίηση του δικαίου. Η ανάπτυξη του Δημοσίου Δικαίου ήταν περιορισμός του Αστικού Δικαίου, υποχώρηση του πνεύματος της αυτονομίας της βούλησης. Δεν υποστηρίζω βέβαια πως το Δημοσίο Δίκαιο υπηρέτησε τα λαϊκά συμφέροντα. Αλλά αυτό είναι άλλο ζήτημα. Η δημοσιοποίηση του δικαίου πήγαζε από την πίεση των λαϊκών αγώνων. Έπειδή όμως και το Κράτος ήταν στα χέρια μιας ολιγαρχίας, το Δημοσίο Δίκαιο αναγκαστικά μεταβάλλονταν σ' ένα έλιγμο προδοσίας των λαϊκών συμφερόντων, απ' όπου έβγαινε πιο δυνατό το Κράτος, πιο ένισχυμένη η οικονομική και πολιτική ολιγαρχία. Όταν μάλιστα ανέβηκε ο αγώνας των μαζών, το Κράτος αυτό βοήθησε τους μεγάλους οικονομικούς οργανισμούς που γεννήθηκαν ακριβώς μέσα στο πνεύμα της αυτονομίας της βούλησης, να σιγήσουν τις μεταξύ τους διαφορές και ανταγωνισμούς και να κατευθύνουν την πολιτική τους ισχύ στη διάλυση των λαϊκών αγώνων. Είχαμε φθάσει πλέον στην διευθυνομένη οικονομία που απόληξε στον φασισμό. Τώρα πλέον μετά την παγκόσμια ήττη και σχεδόν και την πολιτική ήττα του φασισμού πώς μπαίνει το πρόβλημα. Όλο το πρόβλημα συνοψίζεται σ' ένα σημείο: Να περάσει ο λαός στα χέρια του το κράτος. Μόνον τότε θα μπορεί να γίνει λόγος για λαϊκή κυριαρχία, για κράτος λαϊκό. Η δημιουργία ακριβώς ενός τέτοιου κράτους είναι ο μεγάλος πόθος σήμερα του Ελληνικού Λαού και ακόμη αποτελεί επιταγή βγαλμένη μέσα από την παγκόσμια συμμαχική νίκη. Κάτω λοιπόν από ένα λαϊκό κράτος έχουμε χρέος να σχεδιάσουμε ολόκληρο το δίκαιο και ιδιαίτερα τον αστικό κώδικα.

Στο λαϊκό κράτος λοιπόν μπαίνει πρώτο καθήκον να σπάσει το αντιλαϊκό μπλόκ των μεγάλων συμφερόντων, να θάψει το πνεύμα της διευθυνομένης οικονομίας. Και δεν θα σταματήσει εκεί. Γιατί αν σταματούσε σημαίνει πως θα γυρίσουμε πίσω 100 χρόνια στην αναρχούμενη οικονομία και στην αυτονομία της βούλησής. Θα προχωρήσει λοιπόν στην κατάστροψη ενός πλάνου με μοναδικό γνώμονα τα συμφέροντα του εργαζόμενου λαού. Στην παλιά αυτονομία, δηλαδή στην ασυδοσία μερικών ατόμων σε βάρος του Λαού, θα αντιτάξουμε την αυτονομία του κράτους να χαράξει ένα πλάνο εξυπηρέτησης του Λαού. Μέσα σ' αυτό το πλάνο όλος ο λαός και το κάθε άτομο χωριστά θα ζει μια ωφέλιμη, μια ουσιαστική, μια κοινωνική ελευθερία. Από δω καταλαβαίνουμε πως το αστικό δίκαιο και το εμπορικό θα κατακλυσθούν από το Δημοσίο Δίκαιο. Τμήματα ολόκληρα θα αποχωρισθούν από τα σημερινά πλαίσια του αστικού δικαίου και άλλα θα προστεθούν νομίζω πως άμεσα θα πρέπει να αποχωριστεί ένας εργατικός κώδικας και ένας αγροτικός. Ο πρώτος θα ρυθμίζει τη δημιουργία κειμένων εργατών, την συνδικαλιστική τους οργάνωση, που θα πρέπει να αναλάβουν

το ζήτημα άνευρεσης δουλειάς. Θα ρυθμίζει ακόμη τους όρους της δουλειάς, την ανεργία, τα εργατικά δικαιώματα, τις ομαδικές συμβάσεις, τις ομαδικές δίκες, τις επιτροπές έλεγχου δουλειάς από τους μισθωτούς και ένα σωρό άλλα.

Ο άλλος πάλι κώδικας, ο αγροτικός, θα ρυθμίζει το πρόβλημα των λειβαδιών, που τώρα είναι πρόβλημα ένοικιοστασίου βοσκών, ενώ πρέπει να γίνει πρόβλημα κτηνοτροφίας. Το ζήτημα των εθνικών και μοναστηριακών κτημάτων, που σήμερα νοικιάζονται σε επιχειρηματίες όχι για να αναπτύξουν καπιταλιστικές—προοδευμένες επιχειρήσεις, αλλά να τα νοικιάζουν σε φτωχούς αγρότες βγάζοντας έσοδο όπως οι μπέηδες κι οι τσιφλικάδες. Το ζήτημα των τρεχούμενων νερών, το ζήτημα της αγροτικής πίστης μακριά από τα γνώριμα γεωργικά ένενχυρα και τις περιβόητες αγοραπωλησίες επί εξωνήσε (τις πολυσίτες) και γενικά θα έχει σκοπό να σπάσει κάθε φεουδαρχική μορφή παραγωγής και να δημιουργήσει μια γερή εσωτερική αγορά.

Δίπλα σ' αυτούς τους κώδικες θα πρέπει να παίρνουν τη θέση τους οι καταναλωτικοί και προμηθευτικοί συνεταιρισμοί.

Όταν λοιπόν θα έχουμε καθορίσει τα όρια του νέου αστικού κώδικα και θα έχουμε εφοδιασθεί με το πνεύμα του Λαϊκού κράτους θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε στο δεύτερο πρόβλημα.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι πώς πρέπει να συγκροτηθούν οι θεσμοί του αστικού δικαίου.

Από το παραπάνω έχει γίνει σαφές πως οι θεσμοί του αστικού κώδικα πρέπει να οργανωθούν έτσι, ώστε από εμπόδιο να γίνουν δυνάμεις για τον εκδημοκρατισμό της χώρας. Πρέπει να ανακαινισθούν πολλοί παλιοί δεσμοί και να γίνουν άλλοι καινούριοι. Εδώ όμως πρέπει να προσέξουμε να φτιάξουμε πρό παντός εκείνους τους θεσμούς που πάνε δρόμο στη ρίζα των παραγωγικών σχέσεων. Αυτούς τους θεσμούς πρέπει να κάμουμε μοχλούς μεταβολής. Το λέω αυτό γιατί πολλές φορές ανοίγει ένας αγώνας για καθιέρωση δημοκρατικών θεσμών που είτε γίνουν είτε δε γίνουν δεν βοηθάνε την ανάπτυξη του τόπου. Σας φέρνω το ζήτημα: Αν ο γάμος πρέπει να είναι πολιτικός ή θρησκευτικός. Κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί πως η υποταγή του γάμου στο δόγμα βρίσκεται σε σύγκρουση με την πραγματική αρχή της ελευθερίας της θρησκευτικής συνείδησης. Πώς πρέπει η πολιτεία να δώσει ένα τύπο απλό για το νομικό κύρος του γάμου και από εκεί πέρα οι σύζυγοι να υποβάλλονται και σε ιερολογία αν θέλουν. Από το σημείο όμως αυτό έως εκεί που κατέληξε το ζήτημα ώστε να θεωρείται ο πολιτικός γάμος ή λυδια λίθος του αστικού κώδικος, το πράγμα πάει πολύ. Όλη αυτή η συζήτηση μετατοπίζει το ενδιαφέρον του λαού, ανοίγει ένα αγώνα στις κορφές, ενώ ο αγώνας πρέπει να γίνεται στις ρίζες. Κι' αυτό γιατί ο πολιτικός γάμος βρίσκεται βέβαια σε συνέπεια με τον εκδημοκρατισμό, αλλά δεν αποτελεί μοχλό εκδημοκρατισμού. Τέτοιους δεσμούς πρέπει να τους αναζητήσουμε άλλου. Πρόχειρα εκτός απ' όσα ανέφερα παραπάνω θα προσθέτω.

1.—Το περιορισμό της αγροτικής ιδιοκτησίας σ' ένα ανώτατο όριο που δε θα μπορεί να το υπερβεί ο ιδιοκτήτης. Δε μπορούμε να μιλάμε σήμερα για αστικό κώδικα, όταν δε περιορίζουμε είτε με τον κώδικα αυτό

είτε με τον αγροτικό κώδικα την αγροτική ιδιοκτησία (μένουν ακόμη τσιφλίκια...) σε μια κατά ανώτατο όριο έκταση, που θα πρέπει μάλιστα ο ιδιοκτήτης να τις δώσει συγχρονισμένη καλλιέργεια. Φοβάμαι πως οι Πανδεκτιστές θα μου ειπύνε πως η ύλη αυτή είναι ίσως έξω από τα πλαίσια του κώδικος. Η ζωή όμως έχει αλλάξει τα σύνορα σε πολλά πράγματα. Ύστερα όπως δέχτηκαν στα πλαίσια του κώδικα το εργατικό δίκαιο, έτσι δεν θα ήταν άφύσικο να δεχτούν και άλλη ύλη.

2.—Να δριστούν αναγκαστικοί κληρονόμοι με περιορισμένα ποσοστά, ανάλογα με το μέγεθος της κληρονομίας και για τους πιο στενούς συγγενείς του από το σύζυγο του κληρονομούμενου είτε αυτός άφησε διαθήκη είτε όχι. Η περιουσία που θα αφήνει κανείς σε άλλα πρόσωπα να περιοριστεί στο ελάχιστο. Σ' όλες τις περιπτώσεις, εκτός αν πρόκειται για μικρή κληρονομία και φτωχούς κληρονόμους, θα παίρνει μέρος ο κληρονόμος ή αυτοδιοίκηση (Δήμος ή Κοινότητα).

3.—Να διαπλασθεί ένα ομαδικό δικαίωμα όταν το επιβάλουν κοινά συμφέροντα, όπως στο πότισμα των χωραφιών, στις βοσκές των λειβαδιών, στις δροφοκτησίες.

4.—Να πάρει ιδιαίτερη ρύθμιση το δάνειο και ο τόκος. Το δάνειο δίνεται πλέον για ώριμο σκοπό, που λέγεται. Είναι χρηματοδότηση. Μ' αυτή τη βάση πρέπει να το ιδούμε και να το ρυθμίσουμε.

5.—Το ένοικιοστάσιο ισχύει συνέχεια σχεδόν 30 χρόνια κι' εξακολουθούμε να το βλέπουμε σαν αναστολή του εξωστικού δικαιώματος. Όμως πρέπει να ιδούμε το ζήτημα της μίσθωσης ακινήτων, σε πρόβλημα στέγης και έτσι να το ρυθμίσουμε.

6.—Πρέπει να καταργηθεί η διάκριση γνήσιων και εξώγαμων τέκνων.

7.—Πρέπει να προστατευθούν πραγματικά τα όρφανά παιδιά και να πάψει η σημερινή αναληψία. Ο όρφανός και η περιουσία του πρέπει να περάσει κάτω από την άγρυπνη επίβλεψη του Λαϊκού Δικαστηρίου. Εκεί πρέπει να σημειώνεται η κίνηση της περιουσίας του και να λογοδοτεί ταχτικά ο διαχειριστής της περιουσίας του όρφανου.

8.—Πρέπει η σχέση των γονιών προς τα παιδιά να ρυθμιστεί με βάση μονάχα το συμφέρο του παιδιού. Και εκεί οι γονιοί πρέπει να είναι ίσοι. Αυτός ο παραμερισμός της γυναίκας στην ανατροφή των παιδιών της ανεξαρτησία από το φυσικό αίτημα της ισοτιμίας ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες, αποτελεί δδνηρη προσβολή της μάνας.

9.—Πιστεύω πως πρέπει να δίνεται διαζύγιο, όταν ο γάμος κλονίστηκε ανεπανόρθωτα έστω και χωρίς φταίξιμο των συζύγων. Δεν πρόκειται να χαλάσει έτσι η οικογένεια. Αντίθετα όπου έγινε ανυπόφορη ή συμβίωση, όσο διατηρούμε το γάμο, μεταβάλλουμε αυτό το δεσμό σε πληγή για τους συζύγους, τα παιδιά και την κοινωνία.

10.—Πρέπει ακόμη να καταργηθεί η προίκα. Ο θεσμός αυτός που ήταν ένα αντισήκωμα για να μπορέσει η γυναίκα κάπως να ισοζυγισθεί με τον άνδρα, πήρε μέσα στο μηχανισμό της κεφαλαιοκρατικής ζωής μια κάποια απόχρωση σωματεμπορείας. Στη θέση του καταργημένου θεσμού θα βάλουμε την κοινοκτημοσύνη των συζύγων πάνω στην περιουσία που θα αποκτηθεί στο βαστά ο γάμος. Έτσι η δουλειά της γυναίκας στο νοικοκυριό δικαιώνεται σαν παραγωγική δουλειά, η ίσο-

τιμία βρίσκει μιὰ στέρεη βάση κι' ο γάμος από έκμεταλλευτικούς δεσμούς γίνεται δεσμός αμοιβαίας αγάπης, εχτίμησης και κοινής τύχης.

Υποψιάζομαι πως κάποιος μπορεί να ρωτήσει: Και μήπως έτσι θα παντρευτούν τα φτωχά κορίτσια; Ασφαλώς όχι! Όμως το δικαιο έχεις από τον ήθοπλαστικό του ρόλο, πρέπει να μη δίνει βάση στις παληές, τις καθυστερημένες μορφές παραγωγής. Κι' αυτό το ρόλο παίζει μέχρι σήμερα ο νομικός θεσμός της ελληνικής οικογενείας. Στα χρόνια της φεουδαρχίας η οικογένεια αυτή με τον πατέρα εξουσιαστή και γύρω υποταχτικούς όλους τους άλλους (γυναίκα, παιδιά) έπεξε ένα διαφορετικό ρόλο ανάλογα με την οικονομική της βάση. Άν ήταν οικογένεια κοτσάμπαση πήγαινε συγκεντρωμένη γύρω στον γενάρχη από γενιά σε γενιά σαν όρδη. Άν ήταν οικογένεια κολλήγαν πήγαινε πάλι συγκεντρωμένη γύρω από τον αρχηγό της από γωνιά σε γωνιά σαν τα άλογα που αλωνίζουν δεμένα στον ίδιο στύλο. Στα σημερινά χρόνια τίποτα δεν άλλαξε. Η πλούσια οικογένεια σφιγμένη στον εαυτό της προχωρεί σαν όρδη. Και η φτωχή οικογένεια εξακολουθεί να προσφέρει σαν ομάδα την έκμεταλλευσή της. Γιατί ο φτωχομεσαίος χτηματίας—για να φέρουμε ένα παράδειγμα—έχει την ψευδαίσθηση ενός εισοδήματος, επειδή μπορεί χωρίς όριο, νύχτα και μέρα, να δουλεύει κι' αυτός κι' η φαμίλια του. Η ελληνική φτωχή οικογένεια είναι ένας δούλος με εκατό χέρια. Πρέπει λοιπόν, ό,τι λέμε πατρική εξουσία, προσωπικές ή περιουσιακές σχέσεις των συζύγων κλπ. κλπ. να ρυθμισθούν σε τρόπο που η οικογένεια να πάψει να είναι πολυπρόσωπος δούλος. Πρέπει η οικογένεια να γίνει κάποτε εργαστήρι αγάπης και ευτυχίας.

Αυτούς και ένα σωρό άλλους θεσμούς που δεν μας παίρνει ή ώρα να αναφέρουμε πρέπει να δημιουργήσει και αναπλάσει ο καινούριος αστικός κώδικας. Ύστερα θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ένα τρίτο ζήτημα:

Η τεχνική του κώδικα.

Το πρόβλημα αυτό σημαίνει αν ο κώδικας θα είναι λεπτομερειακός αν θα προσπαθεί να δίδει απάντηση σε κάθε περίπτωση ή αν θα χαράζει γενικές κατευθυντήριες αρχές και θα αφήσει άνεση στο δικαστή, ώστε η απόφαση να είναι ως ποῦμε, νόμος για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Αμέσως και αλαβαίνουμε πως το πρόβλημα αυτό σχετίζεται άμεσα με το χαρακτήρα της Δικαιοσύνης. Ένας κώδικας όσο τέλειος και αν είναι ποτέ δε θα γίνει γόνιμη και ζωντανή δύναμη όσο δε ζυμώνεται μέσα στην αναγεννητική πείρα και το αίσθημα του λαού. Γι' αυτό ένας κώδικας αστικός πρέπει να περάσει στο μηχανισμό μιᾶς Λαϊκής Δικαιοσύνης. Στα πλαίσια λοιπόν μιᾶς Λαϊκής Δικαιοσύνης ο κώδικας θα περιοριστεί να βάλει τις θεμελιακές αρχές κάθε θεσμού. Στα πλατεία κενά του κώδικα θα δουλεύει η λαϊκή συνείδηση για να συμπληρώσει και ανανεώνει τον κώδικα. Έτσι υπάρχει ελπίδα να ανεβάσουμε το ιδιωτικό μας δικαίο στο τεχνικό ύψος του Ρωμαϊκού Δικαίου. Γιατί νομίζω πως ό,τι δίνει ιδιαίτερη αξία στο μεγαλόπρεπο οικοδόμημα του Ρ. Δικαίου δεν είναι οι αμετακίνητες διατάξεις που συγκροτούσαν τη δημόσια τάξη εκείνης της εποχής, ἀλλ' εκείνο που σήμερα ονομάζουμε ένδοτικό ή επιτροπικό δικαίο. Αυτό όμως δουλεύτηκε κάτω από το λαϊκό αίσθημα της εποχής. Οι λύσεις που έδινε ο πραιτορας και οι απαντήσεις των νομομαθών είναι

μεστές από λαϊκή εμπειρία στην αναζήτηση του δρθού και του ίσου. Οι λύσεις αυτές όταν πέρασαν στις κωδικοποιήσεις χάσανε την ευλιγισία τους γένηκαν στατικές διατάξεις χωρίς ιδιαίτερη αξία. Σήμερα δεν έχουμε να ζηλέψουμε τίποτα από το Ρ. Δίκαιο όταν το δεχόμαστε να μας ρυθμίσει τη ζωή μας με δύναμη νόμου. Έχουμε όμως να ωφεληθούμε πολλά από το πνεῦμα της τεχνικής του, από το νομικό λογισμό που μας μαθαίνει.

Ο αστικός κώδικας λοιπόν μόνο μέσα στο μηχανισμό της Λαϊκής Δικαιοσύνης μπορεί να ανανεώνεται. Άλλοιως σε λίγο θα τον αφήσει πίσω η ζωή και θα απομείνει ένα δίκαιο, ξερό, αλύγιστο, εμπόδιο στη ζωή.

Αυτά νομίζω πως είναι τα θεμελιακά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ο λαός, όταν θαφτιάσει τον τον αστικό του κώδικα.

Κυρίες και Κύριοι,

Απ' όσα είπαμε βγαίνει καθαρά πως το πρόβλημα του αστικού κώδικα είναι σε τελευταία ανάλυση, όπως όλα πρόβλημα πολιτικό. Ο αστικός κώδικας έπρεπε να είχε γίνει εδώ και 120 χρόνια κι' όμως δεν έγινε γιατί εκείνοι που μας έλευθέρωσαν δεν μπόρεσαν να στερεώσουν μιὰ εσωτερική πολιτική νίκη. Στο 1930 ο λαός έβαλε προβλήματα που πήγαιναν πιδ μακριά κι' από τους πιδ προοδευτικούς κώδικες. Όμως οι οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις όχι μόνο δεν ήταν διατεθειμένες να δώσουν απάντηση στα αιτήματα του λαού, αλλά άρχισαν να οργανώνουν τη χώρα πάνω στη βάση του φασισμού.

Ο κώδικας λοιπόν που άρχισε το 1930 αντί να φέρνει καινούργιο προοδευτικό δικαίο ξαναφρεσκάριζε το παλιό, έδινε αναβολή στη λύση των λαϊκών προβλημάτων. Η δικτατορία του Μεταξά υιοθέτησε, όπως ήταν φυσικό, τον έτοιμο και καθυστερημένο κώδικα. Όπου χωρούσε έβαλε και σφραγίδα του φασισμού. Κι' ο δικτάτορας κι' οι συνεταίροι του μέσα σε μιὰ χυδαία δημαγωγία αξία για τον όχλο της αρχαίας Ρώμης κατέληφθησαν από την μανία που πιάνει όλους τους τυράννους. Να χαράξουν τ' όνομά τους σ' ένα πελώριο έργο, έστω κι' αν αυτό θα ήταν ο τάφος του λαού.

Ύστερα από την απελευθέρωση δεν είχε μείνει ούτε ανάμνηση από τον κώδικα Μεταξά. Έπρεπε να ξαναγυρίσει ο φασισμός, για να ξαναπιάσει και το πνεῦμα του, για να ξεθαφτεί κι' ο κώδικας.

Από ένα τέτοιο κώδικα τίποτα δεν έχει να περιμένει ο λαός. Απεναντίας είναι φραγμός στην αναγεννητική πορεία του Έθνους. Αυτός είναι ο λόγος όλης της εκστρατείας για την εφαρμογή του κώδικα. Γιατί αν παραμερίσει κανείς κάποιες μικρόφυγες φιλοδοξίες που αποτελούν την επιφάνεια θα ιδη πως ο κώδικας έχει κοινωνικό και πολιτικό ισοδύναμο, όχι τα πλατειά σρώματα του λαού, αλλά εκείνους που τρέμουν κάθε μεταβολή, που πολεμούν να σώσουν τα οικονομικά τους φέουδα, να κρατήσουν τη χώρα δεμένη στις παληές παραγωγικές σχέσεις.

Το πρόβλημα λοιπόν είναι στο βάθος πολιτικό. Μόνο όταν ο λαός πάρει στα χέρια του την Έξουσία, μόνο όταν θα κάμει το Κράτος δικό του, τότε, μόνο τότε θα μπορέσει να βάλει σωστά και να λύσει σωστά το πρόβλημα του Αστικού Κώδικα. Μόνο τότε ο Έλληνικός λαός θα φτιάξει το δικό του κώδικα. Τον Λαϊκό Αστικό Κώδικα.

ΑΝΤ. Μ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ, Ίατρος

ΤΟ ΥΓΙΕΙΝΟΜΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η μεγάλη υπόθεση της υγείας και περιθάψεως του ελληνικού λαού πρέπει να γίνει καθολική συνείδηση. Όστε να κινηθεί γενικόν το ενδιαφέρον του πληθυσμού, γιατί η δημοσία υγιεινή δεν γίνεται μόνο με νόμους και διατάξεις αλλά κυρίως με την πειθώ και τη λαϊκή διαφώτιση. Διά να πληροφορηθί το κοινόν ποια είναι η θέσις των υγειονομικών ζητημάτων του τόπου μας, αξίζει να δοθεί μιὰ σκιαγραφία αυτών άμυδρά έστω, όσον μπορεί να γίνει εις ένα άρθρον. Δεν θα γίνει διάκρισις των ζητημάτων κατά άρμοδιότητας—πράγμα που ενδιαφέρει τους ειδικούς μόνον—αλλά θα παρουσιασθούν απλώς τα σπουδαιότερα από τα ζητήματα αυτά, με στοιχεία σχετικώς περιωρισμένα, αλλά που κατατοπίζουν τον μέσον πολίτην.

1) ΈΛΟΝΟΣΙΑ.—Η μάστιγα αυτή έχει τόση έκτασι, ώστε ουσιαστικώς δεν υπάρχει τμήμα της χώρας—εκτός από μερικές όρεινές περιοχές, όλίγα μεγάλα—αστικά κέντρα—που να είναι έλευθερον έλονοσίαις. Δύο ως τρία έκατομμύρια Έλληνες άσθενούν κάθε χρόνο από έλονοσία που υποσκάπτει τα θεμέλια της υγείας περί τις 20.000 πεθαίνουν το χρόνο από αίμοσφαιρινουρία και πνευμονία δηλαδή άρρώστειες που είτε της δημιουργεί, είτε τις εύνοει η έλονοσία. Η ζωή κάθε Έλληνος λιγοστεύει κατά 5 χρόνια έξ αιτίας της έλονοσίας από την όποιαν προσβάλλεται κάποτε στη ζωή του. Πόσο ζημιώνεται μ' αυτά η εθνική μας οικονομία (έλάττωσις ώρων εργασίας, έλαττωμένη απόδοση εργασίας) αλλά και πόσο εκφυλλίζεται η φυλή μας, είναι αυτόνοητον ώστε να μη χρειάζεται να αναπτυχθεί περισσότερο.

2) ΦΥΜΑΤΙΩΣΙΣ.—Έκατοντάδες χιλιάδων (περί τις 300.000) είναι οι πάσχοντες, γιατί ο υποσιτισμός και τα δεινά του πολέμου και της κατοχής έφεραν μεγάλη έξαπλωση στην άρρώστεια αυτή. Οι νεαρές ηλικίες πληρώνουν βαρύν τον φόρο στην φυματίωση. Δέκα χιλιάδες φυματικοί πεθαίνουν τον χρόνο, υπό συνθήκες όμαλές· πολλές δε χιλιάδες σέρνονται από γιατρό σε γιατρό και από νοσοκομείο σε νοσοκομείο ζητούντες την προστασία της έπιστήμης· πολύ όίλοι όμως άπ' αυτούς θεραπεύονται γιατί η φυματίωσις είναι άρρώστεια που πρέπει να νοσηλεύεται σε νοσοκομεια έδικά που δεν υπάρχουν. Είς τον τόπο μας συμβαίνει κάτι το καταπληκτικό. Τα 80% των προσβαλλομένων από φυματίωση χάνονται όριστικώς από την εθνική οικονομία και στο τέλος καταντούν βάρος· ενώ το ποσοστόν αυτό, είναι άποδεδειγμένον ότι θα μπορούσε να θεραπευθεί και να ξαναγυρίσει στη δουλειά του μέσα σε χρονικό διάστημα 6—15 μηνών, αν υπήρχε κατάλληλη υγειονομική οργάνωση.

3) ΤΥΦΟΕΙΔΗΣ ΠΥΡΕΤΟΣ, ΔΥΣΕΝΤΕΡΙΑ, ΑΜΟΙΒΑΔΩΣΙΣ και γενικώς άρρώστειες που μεταδίδονται από το νερό και τα τρόφιμα. Ο αριθμός των κρουσμάτων στις πόλεις και στα χωρία είναι μεγάλος κάθε χρόνο. Το γεγονός αυτό μας τοποθετεί στο έπίπεδο των άπολιτιστών χωρών. Οι άρρώστειες αυτές είναι ένδημικές στην Ελλάδα και έτσι κάθε τόσο έχουμε έπιδημικές έξάρσεις. Και αυτά συμβαίνουν γιατί δεν υπάρχει υγιεινό νερό παρά μόνον εις τας Άθήνας, και χιπει δεν υπάρχει σύστημα άποχετεύσεως ούτε εις τας Άθήνας. Πολλά χωρία στην Ελλάδα ύδρευονται από ποτάμια και πηγάδις που τ' νερό των μολύνεται εύκολα. Στοιχειώδης όροι καθαριότητας δεν υπάρχουν, ή άποκρίσεις εις το ύψαιθρον ή εις άνοικτους βόθρους είναι φινόμενον κανονικόν· έτσι οι άφθονες μυΐγες και κατσαρίδες μπορούν και μεταφέρουν εύκολα τα μικρόβια και ρυπαίνουν το νερό και τα τρόφιμα. Το ζήτημα της ύδρευσεως ανά την Ελλάδα δεν αντιμετωπίσθη ποτέ σοβαρά, αν και είναι ένα από τα σημαντικώτερα ζητήματα. Όσον άφορά την Αμοιβάδωσιν ειδικώς τεράστια ποσά συναλλάγματος φεύγουν έξω της

χώρας για προμήθεια των ειδικών φαρμάκων. Έπίσης τεράστια ποσά φεύγουν και για αντισυφυλικά φάρμακα, γιατί η κατοχή συνετέλεσε στη μεγάλη έξαπλωση και της άρρώστειας αυτής, για την όποια χρειάζονται μέτρα. Και μιὰ που έγινε λόγος για τη σόφυλι άρκεί να σημειώσωμε ότι στη Μακεδονία και την Ήπειρο υπάρχουν όλόκληρα χωρία με κληρονομική σόφυλι και όμως η κατάσταση εις αυτή διακρίνεται προς όδξαν της υγειονομικής μας πολιτικής.

4) ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΟΣ και παιδικής ήλικίας.—Είς το κεφάλαιον αυτό η κατάσταση μας είναι κατάστασις πολιτείας βαρβάρων. Χιλιάδες μητέρες και παιδιά των πτωχών τάξεων στις πόλεις και στα χωρία της Ελλάδος πεθαίνουν κάθε χρόνο, από κακή γέννα, από μολύνσεις και από έλλειψη φροντίδος. Ξέρουμε ότι κάθε έγκυος γυναίκα είναι μιὰ άρρώστη που η άρρώστεια της θα διαρκέσει 9 μήνες, γι' αυτό έχει ανάγκη να την παρακολουθεί τακτικά ο ειδικός γιατρός. Πόσες όμως γυναίκες έχουν αυτό το προνόμιο, άμα εξαιρέσετε μερικές έκατοντάδες εύπόρων οικογενειών εις τα μεγάλα αστικά κέντρα;

Προστασία της μητρότητος και του παιδιού δεν υπάρχει στην Ελλάδα· γιατί τα μικροπράγματα που γίνονται εις τας Άθήνας είναι σταγών εν τώ όκεανώ· και όμως το ζήτημα αυτό είναι το κλειδί του δημογραφικού μας προβλήματος. Θα ήθελα να μπορούσα να κάμω τον κάθε κάτοικο της χώρας μας να σκεφθεί πόσο άδικο και σκληρό είναι μιὰ μητέρα που φέρνει στον κόσμο ένα παιδί να το πληρώνει αυτό με τη δική της ζωή· γιατί αυτό συχνότατα συμβαίνει στα χωρία και στις λαϊκές τάξεις.

Όσο για την προστασία του βρέφους σημειώνω τοῦτο μόνον· εις όλην την Ελλάδα υπάρχουν μόνον 270 κρεβάτια βρεφοκομείων, ενώ μόνον τα έξώγαμα παιδιά είναι 2.500 κάθε χρόνο· αν θέλετε να μάθετε τί γίνονται αυτά τα παιδιά, είναι εύκολο να το μάθετε· άπλοόστατα...πεθαίνουν! η κατάσταση αυτή όμως δεν μπορεί παρά να προκαλεί άγανάκτηση.

5) ΠΕΡΙΘΑΛΨΙΣ, ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ, ΊΑΤΡΟΙ.—Τα ιατρεία περιθάψεως είναι όχι μόνον έντελώς άνεπαρκή για την έξυπνέτησιν του πλήθους των άσθενών, αλλά και η λειτουργία αυτών και η συγκρότησή των είναι πλημμελής. Το σύστημα των Κοινωνικών Ασφαλίσεων έσημείωσε άποτυχίαν και πρέπει να γίνει εις νέες βάσεις, ώστε να παύσει να είναι δοχείον άργομίσθων και έπί πλέον να ανταποκρίνεται προς τον σκοπόν που έγινε.

Είς τα έργαστάσια δεν υπάρχει υγειονομική όπηρεσία· εις τα χωρία άπουσιάζει το κράτος και το ζήτημα της υγείας αντιμετωπίζεται από τους ίδιους τους χωρικούς με κοντότερες και κοινοτικούς Ιατρούς κατά τρόπον έντελώς πρόχειρον.

Άλλ' άς ιδούμε τί γίνεται με τους γιατρούς και τα Νοσοκομεία.

Και πρώτα-πρώτα άς μη λησμονούμε ότι Έλλάς δεν είναι μόνον αι Άθήναι· γιατί—δυστυχώς ως σήμερα—το κράτος έθεώρησε μόνον την Άθήνα αξία προσοχής από την πλευρά αυτή. Οι έπαρχίες έχουν έγκαταλειφθεί κατά τρόπον πρωτοφανή και άσυγχώρητον, όπως θα καταφανεί κατωτέρω.

α) Ιατροί.—Η άναλογία των Ιατρών προς τον πληθυσμόν πρέπει να είναι 1 προς 1.000—1.500 κατοίκους. Από την πλευρά αυτή η υπάρχων αριθμός Ιατρών στην Ελλάδα είναι άρκετός διότι η άναλογία είναι 1 προς 1.100 κατοίκους. Άλλά συμβαίνει κάτι άλλο· η κατανομή των Ιατρών ανά την χώραν είναι άνισος και έλαττωματική, π.χ. στις Άθήνας η άναλογία των Ιατρών προς τους κατοίκους είναι 1 προς 304 κατοίκους· ενώ υπάρχουν έπαρχιαι με άναλογία 1 προς 5—10.000 κατοίκους· υπάρχει δηλ. τρομερή δυσαναλογία

425

πόνου των ἀβήθητων παραγωγών τῶν μαζῶν.
Ἔτσι, Κύριοι, οἱ παραγωγοὶ μας ποὺ ἔχαν καὶ ἔχουν μεγάλες καλλιέργειες ἀνάγκης καὶ πληγές βιωτικῆς νὰ ἀντιμετωπίσουν ἀπαθλιωμένοι ἀπὸ τὸν πόλεμο, παροδόθηκαν ἀπὸ τὴ Κράτος στοὺς μεσάζοντες καὶ χάσαν ἀπὸ τὰ χέρια τοὺς τῇ μαζῇ σταφίδα καὶ τῇ σουλτανίνα ἀντὶ δοχ. 100—110, τὰ σύκα ἀντὶ 50—75 δραμῶν, τὰ καντά ἀντὶ δραχ. 100—500 καὶ τὸ μπαμπάκι ἀντὶ 100—200 δραμῶν. Εἰναι προφανὲς κατ'ὅσον αὐτὸν ὅτι μετὰ τις ἡμέρες «ἀσφάλειας» ποὺ ἐπεῖραν οἱ οἰκονομικοὶ κύκλοι κ' ἐδέχτησαν Ὑπουργοὶ κατὰ συνείδηση ἐνεργούντες, ὥς ὑποστηρίζουν, γιὰτὶ δὲν μπορούσαν τίποτε ἄλλο νὰ πύιν, οἱ μὲν παραγωγοὶ, ἔχασαν τὰ προϊόντα τους γιὰ κομμάτι ψωμί, καὶ δόηγοντοιν κατ' ἀντίστοιχο λόγο πρὸς τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς, οἱ δὲ μεσάζοντες σὲ βάρος αὐτῶν καὶ τῶν καταναλωτῶν ὄχι μόνο ἀνασυγκροτήθηκαν ὥς μηχανισμὸς παρασιτικὸς ἀλλὰ καὶ εἰναι ὁ μὲν νόμος³ μηχανισμὸς πλοῦ μαθῆκε στὸ στάδιο τῆς ἀνοικτοδότησης, γενόμενος ἱκανὸς ἑστὶ, μὲ ἀμεση ὑποβοήθηση τοῦ Κράτους, νὰ συνεχίσῃ τὸν ἐκμεταλλευτικὸ του ἀπὸ κάθε πλευρὰ ρόλο στὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία.

Μ' αὐτὸ Ἰσοδυναμεῖ: Μὲ μείωση τῶν δυνατοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας νὰ ἐξαγάγει τίς ποσότητες ποῦ χρεάζονται στὸ ἐξωτερικὸ καὶ πρέπει γιὰ νὰ προμηθευθῇ τὸ ἀναγκασιότατον συνάλλαγμα γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἰσοδυναμεῖ μὲ πώση τοῦ ἐλλειποδισμένου τῶν εἰδικευμένων καλλιεργημάτων μας ποῦ ἐχθροὶ καλλιεργοῦν μικρὴ ἔκταση κλήρον γύρω στὰ 8 στρέμματα. Ἰσοδυναμεῖ μὲ μεγαλύτερη ἀπαθλίωση τῶν παραγωγῶν. Εἶναι δηλ. ἄλλος ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τρόπους διὰ διὰ τὴν παραγωγὴν ὀρισμένων περιφερειῶν ποῦναι συνδεδεμένων καὶ αὐτὰ τὰ προϊόντα. Κι' αὐτὸ μὲν τῶκαναν στὴν Ἀγνεσ μ' αὐτὰ τὰ προϊόντα. Κι' αὐτὸ μὲν τῶκαναν στὴν Ἀγνεσ γιὰ τὴν αὐγὴ τοῦ ἐκβιομηχανισμοῦ τῆς γιὰ νάχουν φτηνὰς ἔργασιες χεῖρες οἱ βιομηχανοὶ, σὲ μᾶς ὅμως δὲν προκρίεται γιὰ καὶ τέτοιον. Σὲ μᾶς—πρέπει νὰ λέγεται ἡ ἀλήθεια—γιὰ νὰ βρεθῇ ὅλκιον ἀπὸ τὸ Δουμπερ αὐτὸ προλεταριάτὸ πὺν ἀναγκαστικὰ δημοιοργεῖται γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων καὶ λοιπῶν ὁρδῶν ποῦ λυμᾶνται τὴν ὑπαῖθρον καὶ τίς πόλεις καὶ ποῦ ἔχουν σκοπὸ ὀχνοβάραια νὰ προστατεύσουν τὴ χώρα ποῦ ἀπὸ κανένα δὲν νύδυνεῖται, ἀλλὰ τὰ σήμερα μὲν νὰ ὑπερασπιθοῦν τὴν ἐπιχειρομένην ἀκόμα περισσότερο ὑποδοῦλωση στους ξένους καὶ ντόπιους ἐκμεταλλετὲς τοῦ ἐργαζόμενου ἀγροτικοῦ καὶ λοιποῦ λαοῦ, αὐτοὶ δὲ γιὰ νὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ τυχοδιωκτικοὺς σκοποὺς ποῦ προετοιμᾶζονται ἀπὸ διεθνεῖς γκάνγστερς, ποῦ τίποτε φαίνεται δὲν τοὺς διδάσκουν οἱ δίκες τῆς Νυρεμβέργης—τῆς Μόσχας καὶ ἑξῆς καὶ Μαντλάας.

Όλες οι μεταδεκεμβριανές Κυβερνήσεις—πύονια στα χέ-
ρια των τραπεζιτικών, εμπορικών και βιομηχανικών κύκλων
των οποίων ήλλωστε τα όργανα ήπηρεσαν πάντοτε και είναι
και σήμερα και οι έπίσημοι οικονομικοί και τεχνικοί σύμβου-
λοι τους—άντι οικονομικής πολιτικής που άπαιτεί μελετημέ-
νο σχέδιο ορθολογιστικής ένίσχυσης εντός των όρίων των δια-
τιθεμένων οικονομικών και λοιπών μέσων και πρώτων ήλιών
της γεωργικής και βιομηχανικής παραγωγής, καθώς κι έ-
λεγχο πραγματικό για την παραγωγή του, καθώς και

α) Γιατί έχουν βάλει σ' ενέργεια εν συνεχεία το εκδοτικό μηχανήμα όπως οι Γερμανοί πράγμα που σημαίνει συνέχιση της πολιτικής του πληθωρισμού μ' όλες τις δυσμενείς του για τις έχοραζόμενες λαϊκές τάξεις συνέπειες και για τους παραγωγούς περισσότερο.

Γιατί αφέσαν τις μη παραγωγικές δαπάνες ακόμα περισσότερο με την έκτελεση διαφόρων άχρηστων για την Ελλάδα στρατιωτικών έργων και τη μετατόπιση νέων βαρών απ' τους ώμους των μέχρι χθές χρηματοδοτών στους ώμους του Κράτους, με την πρόκληση σὲ βάρος του προϋπολογισμού του όχι μόνο όλων των παθῶν που χρησιμοποιοῦσαν ἐκ ἐλπίσμεως και ἀνεπίσμεως παραστρωνομικές οργανώσεις, ἀλλὰ και άλλων ακόμα χιλιάδων προσώπων γεγονόσι που ὑποβρέθητε τὸν παρασιτισμὸ και τὴ γραφειοκρατία ακόμα περισσότερο.

Γιατί παρέδοσαν χωρίς κανένα έλεγχο τις πρώτες ύλες που εισήγαγεν η ΟΥΝΡΑ από χιλιάδες τόννους μπαμπακι, μαλλί και λοιπά στους βιομηχάνους, οι οποίοι αντί παραγωγής ελδών άπαρηχτών για τις λαϊκές ανάγκες και παράδοσης τους στο Κράτος σε τιμή κόστους προς διανομήν, ώστε, έτσι και να ντυθεί ο Λαός και να φάει σε κάποιο λογαριασμό η συσχέτιση των τιμών βιομηχανικών και γεωργικών προϊόντων, η παρήγαγαν πολυτελή προϊόντα με προορισμό την ελεύθερη αγορά και συνεπώς τη δημιουργία νέων στόχ άφορ ή κατανάλωση δεν θα μπορούσε να τ' άπορροφήσει, η καθυστέρησαν και καθυστερούν από σκοπού άκονμα και σήμερα τη βιομηχανοποίηση των πρώτων ύλων, ώστε να μπορέσουν έτσι να κερδίσουν χρόνο να τα διαθέσουν, πνν πιεσθούν οι τιμές από τα προϊόντα αυτής της βιομηχανοποίησης, τα δικα των άποθέματα ή να βρουν την ευκαιρία να πάρουν τις πρώτες ύλες χωρίς καμιάν ύποχρέωση προς το Λαό (άπόπειρα Παρασκευοπούλου).

Πατι ὄχι μόνον δὲν ἔλαβαν μέτρα ἀνάλογα ἐναντίον τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐξήγαγαν λαθραῖα ἐμπορεύματα σὺς ὁμοῖες χώρες καθὼς καὶ συνάλλαγμα καὶ χρυσά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκάλυψαν ἐσκεμμένα γιὰ μεταξὺ αὐτῶν ἥσαν καὶ ἰσχυρὰ τῆς πολιτικῆς, στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς σκηνῆς πρόσωπα. Ἀνέλαβαν τὴν χρηματοδότηση τῶν Ἀγγλικῶν στρατευμάτων κατοχῆς — τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ Κουσίλκων — σὲ βάρος τῆς οἰκονομίας μας, χωρὶς μὲντοι τῆς συμχῆς ὄχι μόνον νὰ μὴ ἔχουμε σ' ἀντάλλαγμα τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἡσυ-

Γιατί δὲν ἐπέμειναν εἰς τὴν Ὀθνὰ καὶ τῆς Συμμαχικῆς Κυβερνήσεως γιὰ τὴν ἀδείην καὶ κατὰ προτίμησιν εἰσαγωγὴν παραγωγικῶν μέσων καὶ πρῶτον ὕδιν γιὰ τὴν σοβαρὴ κίνησιν τῆς παραγωγικῆς μας μηχανῆς καὶ ὅχι ἐτοίμην εἰδὼν ὅπως γίνεται, πρῶτα μὲν πού σημαίνει ὅτι ἡ ὑφιστάμενη ἀνεργία, μὲ τὴν ἀποχόρησιν τῆς Ὀθνᾶς, θὰ ἀδειθῇ, ἡ δὲ οἰκονομικὴ καὶ ἐπισιτιστικὴ μας κατάστασις θὰ ἐπιδεινωθῇ ἀκόμη περισσότερον, γιατί ἐνῶ σήμερα πού δὲν πληθύνουσι τὰ εἰσαγόμενα τρόφιμα βλέπομεν πὲ ποια ἐπισιτιστικὴ κατάστασις βρισκόμαστε καὶ πόσο εἶναι δύσκολο νὰ κρατήσουμε σὲ κάποιον ἐπίπεδο σταθερὸ τὴν ἀξία τῆς δραχμῆς μας, ἀφίου πού θὰ φύγῃ ἡ Ὀθνὰ καὶ θὰ εἰσάσῃ ὑπογερωμένοι καὶ τὸ λίγο συνάλλαγμα πού μᾶς μένει νὰ τὸ διαθέσουμε καὶ πάλι γιὰ εἶδον κατανάλωσιν, γιατί ἡ παραγωγικὴ μας μηχανή, καταδικασμένη ἀπὸ μᾶς τοὺς ἰδίους σ' ἀδράνεια, δὲν θὰ μπορῇ ν' ἀνταποκριθῇ στὶς ἀμεσες ἀνάγκας μας, εἶναι προφανὲς σὲ ποιά κακὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν θὰ βρεθούμε καὶ συνεπῶς καὶ ἐπισιτιστικῇ.

Γιατί απέφυγαν την καθιέρωση γενικού δελτίου σ' όλα τὰ είδη πρώτης ανάγκης, πράγμα που ἐν τούτοις ισχύει τόσο στην Ἀγγλία πού εἶνε μιὰ μεγάλη καὶ πλούσια χώρα, όσο καὶ σ' ἄλλα μεγάλα κράτη.

Γιατί όχι μόνο δεν απέτυλινσαν την κατάταξη των δικαιουμένων ειδών γενικών διανομών κατά κατηγορίας, εμπούς, μισθούτους, άνέργους κ' άπόρους, όστε ανάλογα με τους πόρους του δ καθέναν να πληρώνη και τα είδη, αλλά αντίθετως στίς τελευταίες συμφωνίες περιελήφθη διάταξη για τή μείωση του άριθμού των ός άπόρων χαρακτηριζόμενων άτόμων και τήν άντιπαροχή έργασίας για τα είδη αυτών πού θά πέρναν οι τελευταίοι. Έξέλιξε μάλιστα έδώ να κοιισθί έιδιατερα και τό γεγονός όπ με τήν αύξηση των τιμών των έφοδιών στα χωρία έδημιουργήθη ειδική τάξη φοερών τοκογλύφων έμεταλλευτών των έφοδιών πού οι άγρότες δεν έχουν τα μέσα να πάρουν.

«Όχι μόνο δέν κατάβαλαν καμιά προσπάθεια γιά τή δι-
κυκλόνηση τών εξαγωγών τών προϊόντων μας στό εξωτε-
ρικό τους επανάκτηση τών παλαιών αγορών μας καί διευ-
κυσή τους ακόμα μέσα στίς σημερινές δυνατότητες που δι-
νουν οί δημοκρατικές ανέλξεις στην Ενόρπη καί άλλαχού
έλλ' άντιθέτως παραδινώμαστε, μέ τίς τελευταίες οίκοноми-
κές συμφωνίες, έκπούσα ντή διάφηση τής αγγλικής αγοράς
όνο. Αυτό όμως προϊόντωνίε ασφαλώς τό ότι ξαναρχίζει ή
πολιτική τοῦ κληρικῆ, πολιτική δηλαδή ή όποία χθές μάς

Γιατί δὲν διασφάλισαν ὄχι μόνον τὴν ἄνεσον διανομὴν τῶν εισαγομένων γεωργικῶν ἐφοδίων καὶ ἄλλων εἰδῶν γενικῶς διανομῶν—μολοντὶ οἱ ἀνάγκης τῆς γεωργίας καὶ τοῦ λαοῦ εἶναι ἐπιτακτικῆς—ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσους παρακολουθήσατε τὰ δημοσιευθέντα εἰς ἀπογευματινῇ ἐφημερίδι τελευτάτα, δὲν θὰ πρέπει νὰ μέναι καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι οὗ τοῦτος τῆς παραλαβῆς, τῆς διαχέρισης, ἀποθήκευσης, συντήρησης, μεταφορᾶς καὶ διανομῆς τῶν ἐφοδίων γίνεται πάντα σὲ σχέδιον διασφάλισις ὄχι τῶν σκοπῶν διὰ τοὺς ὁποίους ἀποστέλλονται τὰ ἐφόδια, ἀνασυνκρότησις τῆς οἰκονομίας μας καὶ ἐνίσχυσις τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ καὶ ὅς θὰ πραγματοποιήσῃσιν αὐτὸ εἰδικὸν ἀπὸ κεφάλαιο, μόνον γιὰ τὴν κάλυψιν καθὲς ἀσφαλταῖας καὶ ἀνθρωπίνης ὀργανωμένης ἥ μη, συνειδητοῦς ἥ ὄχι, ἐναντίον τῶν ἐφοδίων ἀπὸ τοῦς ἀμέσως διαχειριζομένοις αὐτὰ ἢ τίς ὑπηρεσίας τοῦ δίνοντος ἐντολῆς γιὰ τὴ διάθεσίν του.

Τατιά ἐκράτησαν σὲ πολὺ χαμηλὰ ἐπίπεδα μὲ ἀξίωση
τῶν Ἀγγλῶν ἐμπειρογνομόνων ἐπὶ χρόνον σχεδὸν τῇ τιμῇ
τῶν ἔξενου συναλλάγματος (500 δοχ. τὸ Δολλάριο) κι' ἔτσι
ὄχι μόνον διηκδύναναν τὴν σὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα ἀγορὰ τῶν
γεωργικῶν προϊόντων ἀπὸ τοὺς μεσάζοντες, ποὺ τώρα βελ-
τιοῦνται αὐτοὶ μὲ τὰ προϊόντα τὰ γεωργικὰ στὰ χεῖρα τους,
ἐνὸς ἂν παραγοῖ μὲ τὴν ἀθλιότητά τους, ἀλλὰ καὶ στεφί-
νανε τὸν ἀγορευκὸν πληθυσμὸ πολλῶν ἑκατομμυρίων ἐμβα-
σμάτων ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των τῆς Ἀμερικῆς.

Πατή τέλος όχι μονάχα δὲν ἐνίσχυσαν τοὺς συνεταιρι-
μοὺς κατανάλωσης καὶ τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς με-
ρηματοδοτήσῃ τοὺς καὶ τὴ χορήγηση ἄλλων διευκολύνσεων με-
τὰ μὴ ἀπευθείας ἐπαφῇ παραγωγῆς καὶ κατανάλωσης ἀλλὰ
καμάν τοῦ πᾶν γὰ πνιγεί κάθε συστηματικὴ κατανάλωσι-
τι προσάθεια (ὑπόθεσις παπουτσιῶν κλπ.).
"Ἄλλο ζήτημα ἔστι καὶ τὸς ἀνόστες μας αὐτὴ τῇ
πνιγνῇ, ποὺ ἐπηρεάζει καὶ τίς τιμὲς εἶναι τὸ ζήτημα ΤΩΝ
ΕΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Ποῦ ἐρεπεῖ να εἶναι ἡ πολιτική τῶν Κυβερνήσεων με-
τὰ τὴν ἀποχώρηση τοῦ κατακτητῆ δεδομένου ὅτι τ' ἀπομει-
νῶν μέσα ἦταν ὀλίγα καὶ οἱ ἀνάγκες μεταφορῶν μέγι-
στες. Ἀρρεστῆσαν οὖν κεντρικῶν τοῦλάχιστον αὐτοκινή-
των, ὀρθολογιστικῆ χρησιμοποίηση τῶν ἐναπομειναν-
των μῶν (αὐτοκινήτων, βενζινοπλοίων, ἱσοφορῶν), ὁρ-
μάφορα λιμάνια μας τρόφια τῆς ΟΥΝΡΑ. Περιουσιᾶς
αὐτοκινήτων ποὺ θὰ εἴδεντο στὴ διάθεση τῶν στρα-
τιῶν ὀργάνων Ἀρχῶν. Αἴτηση ἔντονη πρὸς τοὺς Συμμαχοὺς νὰ
δώσουν δωρεάν τοιναῖς βαπορικῶν μας, ἀριθμὸ αὐτοκί-
νητων καὶ τὰ ἐπιταγμένα ἱσοφόρα μας.

Εναντι αὐτῶν τί ἐγένε; Ἐπὶ μῆνης πολλοὺς ἑκατοντάς ἱσποφόρα καὶ πετελαοικινητὰ καὶ ἄλλα βενζινόπλοια λονοτὶ εἶχε λήξει ὁ πόλεμος. Παρέμειναν δεσμευμένα στὰ ἄφωρα λιμένα μας ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν Στρατιωτικῶν Ἀρ-
κὸν καὶ ἀπεδοσμενόντο μέχρι τελευταία μὲ τὸ σταγονόμε-

του. Χιλιάδες αυτοκίνητα τα οποία κυριεύθηκαν από τους Γερμανούς που μας είχαν ρημάξει τα δικά μας παρόμειναν επί μήνες κλεισμένα στα παραπήγματα θεωρηθέντα ως λεία πολέμου του 'Αγγλικού και όχι του 'Ελληνικού Στρατού. 'Εκατοντάδες βενζινοπόλια από μια έμμοιο ιδέα των αρμοδίων επί των μεταφορών της ΟΥΝΡΑ και των ύπουρων γειών να υποχρεώσουν τους ιδιοκτήτες τους με ναβία πολύ κάτω των της ελεύθερης αγοράς και των καθορισμένων για τ' αυτοκίνητα, ταξιδεύαν άδεια ή ήσαν δεμένα στα λιμάνια μας. Χιλιάδες αυτοκίνητα άδεια ή ήσαν δεμένα στα λιμάνια του Στρατού ταξιδεύουν άδεια ή ήσαν δεμένα στα λιμάνια σε πόλη ενώ τίποτα δεν θα έμπόδιζε—αν υπήρχε κατανόηση να βοηθηθεί ο 'Ελληνας Λαός—δεν αναγκοδύν από μια πόλη να φορτώνουν είδη διατροφής ή και εμπορεύματα ή και να δέχονται ανθρώπους για την άλλη πόλη, όπως γίνονταν στόν καιρό του πολέμου που οι 'Αγγλοι ήσαν υποχρεωτικοί. Στη χωροφυλακή χορηγήθηκαν εκατοντάδες αυτοκίνητα όχι βέβαια για το καλό της ανασυντάξεως της γεωργίας μας, της διευκόλυνσης των καταναλωτών και της ήσυχας των άγρο-δικών μας πληθυσμών. 'Αντί των δικών μας βαποριών που έπρεπε να χρησιμοποιούνται για τις μεταφορές των ειδών της ΟΥΝΡΑ στην 'Ελλάδα χρησιμοποιούνται ένα πλοίο. Τα βαπόρια της ΟΥΝΡΑ που κινούνται από λιμάνι σε λιμάνι στην 'Επιστροφή τους νυρίζουν άδεια ή ήσαν δεμένα με έντολή της ΟΥΝΡΑ να φορτώνουν προϊόντα για τους κεντρικούς λιμένες του εσωτερικού και εξωτερικού. 'Η μέση ταχύτητα που αναπτύσσουν λόγω της κατάστασης των αυτοκινητοδρόμων μας τα φορτία αυτοκίνητα από 'Αθήνας εις 'Ηπειρον, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη, δεν ξεπερνά τα 12-15 χιλ. την ώρα ενώ ήταν δυνατό με μια επιτάχυνση της επιδιόρθωσης των κεντρικών αρτηριών μας να διπλασιασθεί ή ταχύτητα των αυτοκινήτων, πράγμα που θα ίσοδυνα-μούσε με διπλασιασμό των μεταφορικών μας μέσων για τη γραμμή που επισκευάζεται και διάσωση των από τη φοβερή φθορά που υφίστανται σήμερα. 'Η ΥΕΚΑ διαρθρωθείσα με βάση όχι πώς θα εξυπηρετηθούν τα γενικά συμφέροντα αλλά πώς θα ικανοποιηθούν διάφορα πρόσωπα ήμμερα, όχι μονάχα δεν εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο έγινε, αλλά έγινε πληγή στις μεταφορές, τροχοπέδη για την κίνηση των προϊόντων μας, ακόμα δε εγκαταλείπει τ' αυτοκίνητα σχεδόν στην τύχη τους και καταστρέφεται το πολύτιμο αυτό κεφάλαιο. Είναι προφανές ότι υπό τους άνωτέρω παραλόγους τρόπους και συνθήκες που αντιμετωπίζονται τα ζητήματα των μεταφορών και συγκοινωνιών:

Το κόστος των μεταφερομένων προϊόντων θα είναι με-γάλο (800 δραχ. ή διὰ από την Καλαμάτα). 'Η κίνηση των εφορτωμένων εφοδίων της ΟΥΝΡΑ των οποίων τόση ανάγκη έχει η ύπαιθρος, θα παρουσιάζε το ρυθμό που πα-ρουσιάζει (διατακτική του 'Υπ. 'Εφοδιασμού του Ν)βόλου παραμένουν ακόμα ανεκτέλεστοι) εις βάρος δέ τοιού της καλής των αποθήκευσης και συντήρησής των. Καθώς και στις αποθήκες της ΟΥΝΡΑ στα λιμάνια και στις επαρχίες μας θα σαπίζουν οι πρώτες ύλες, τα τρόφιμα και λοιπά εφόδια καθώς και τα προϊόντα μας (φρούτα Μακεδονίας, Κρήτης, Άρτας, Πρέβεζας) ή θα πολούνται σ' εξευτελι-στικές τιμές για τους παραγωγούς λόγω αζητησίας.

Θα ήτο παράλειψή μου μεγάλη Κύριοι, αν έτελεινα το πρόβλημα των πωλών των γεωργικών προϊόντων και δεν σάς έδινα μια σύντομη εικόνα περί του τί είναι ΟΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΜΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ, οι οργανισμοί οι οποίοι ενώ ιδρύθηκαν για την προστασία των πωλών των εγγενών μας προϊόντων και των παραγωγών των εξαλείφθηκαν κατά κοινή όμολογία σε οργανισμούς—γεφύρι—για τη λήστευση των προϊόν-των μας αήτων.

Όλην ιστορία δεν είναι χωρίς σημασία. Βοισκόμαστε στο άσος μετά τον προηγούμενο πόλεμο χρονικό διάστη-μα. Το 'Υπουργείο Γεωργίας άπασχολημένο με την άποκα-τάσταση των άγροτικών καλλιεργητών και προσφύγων δεν είχε καν το νου του για δ.α. δηλαδή άλλο που άφορούσε την παραγωγή. Οι παραγωγοί όμως της Κρασίων, του Μπα-μπανίου, των σίκων, της Σουλτανίνας, των Κρασίων, του Μπα-μπανίου, δεν έπαιναν να ζουν και να έχουν άμεσες ανάγ-κες έπιτακτικές. Οι μεσάζοντες, όπως καλή ώρα και σήμερα έπωφελομένους της οικονομικής άνεχίας των παραγωγών οι οποίοι βρίσκονταν καθημαγμένοι, παίρνουν για κομμάτι που τα προϊόντα τους. Μα και η 'Εθνική Τράπεζα όμως που δεν έπαισε να ενδιαφέρεται ποτέ για την τύχη των πα-

ραγωγών που διεμαρτύροντο για την κατάσταση τους αήτη και των προϊόντων τους, άφροματίας προσπάθησε να ματαιώσει τη λήψη κάποιων Κρατικών μέτρων, έβαλε τελικά τη σφραγίδα της. Μόνο με άβόνομους οργανισμούς κατά προϊόν θα σω-θεί για όλους η κατάσταση, είτε, και επανέλαβαν από χιλιά-δες φορές τα τοιαύτα της που βρίσκονται χωμένα σε φράξιες της παντού: στις ύπηρεσίες, στα Κόμματα, στα ασφατέλα στους συνεταιρισμούς. Και γίνονταν έτσι ΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ: Στεφίδος (ΑΣΟ), σύκων, Βάμβακος, Καπνός, τα ταμεία προ-νοίας έλαιοπαραγωγής, ή ΑΤΕ., το ΕΤΥΕΜ, ως ό-γανισμοί δημοσίου δικαίου και ή ΚΕΠΕΣ, ΚΕΟΣ, ΚΥΑΕΠ, οι άναγκαστικοί συνεταιρισμοί άμπελου και οίνου και άλ-λοι παρόμοιοι ως οργανισμοί ήμικρατικοί-ήμυσυνεταιριστικοί.

'Η εξέταση της ιστορίας και του έργου καθένος άπ' αυτούς τους οργανισμούς θα μπορούσε να καλύψει τόμους. Τόσες είναι οι διαλυτικές για την άγροτική οικονομία πράξεις τους. Έχουσα ή 'Εθνική Τράπεζα την εύχρηια μέσω της νομο-θετικής όδοι ποδταν στα χέρια της πάντοτε να διορίζει και να παύει τα πρόσωπα των Διοικητικών Συμβουλίων των 'Οργανισμών τούτων, καθώς και το άνώτερο προσωπικό των, κατ' όσιν ανέλαβεν ή ίδια στα χέρια της όχι μόνο τη γε-νική πολιτική ποδτρεις ν' άκολουθείται σύμφωνα με ειση-γήσεις των οργανισμών σ' όλα τα ζητήματα που σχετίζονται μ' αυτά τα προϊόντα για να εξυπηρετηθούν έτσι καλλίτερα τα συμφέροντα των ντόπιων και έξωθεν συνεργατών και συνε-μεταλλευτών της, αλλά κι αυτή την ίδια τη διαχείριση των προϊόντων. 'Ετσι εκατομμύρια τόνοι των προϊόντων αυτών μ' έπίσημα πλέον χαρτιά και ενόμια συντακόμενες συμβά-σεις από τα ενόμια Διοικητικά Συμβούλια των 'Οργανι-σμών αυτών, πράγματι όμως από εγκρίματα πρόσωπα—της 'Εθνικής Τραπεζής, περιήλθαν στα χέρια συνεργατών της βιομηχανών καθώς και των εμπόρων εξαγωγών. Στην πε-ρίοδο της κατοχής όλοι οι πωδ άνω οργανισμοί στα χέρια προσώπων ποδταν συνειδημένα από το παρελθόν να βλέ-πουν τους άγρότες και τα προϊόντα τους σάν εύκολη λεία, έκαναν το πέν να διευκολύνουν τους κατακτητές στη προ-σπάθειά τους να ληστέψουν με νόμιμο τρόπο στην όρχή τα προϊόντα μας. Έθεσαν όχι μόνο χωρίς αντίδραση αλλά και με δουλικότητα και προθυμία το μηχανισμό τους και όλα τους τα μέσα και πείρα, στην ύπηρεσία των άναγκαστικών συγκεντρώσεων των γεωργικών προϊόντων, συνεργασθέντες στενάτα με τους κατακτητές για την έπιτυχία τους ποδταν λήστεψη των προϊόντων μας. 'Ετσι 110 έκατ. κιλά καπνά, 500 έκατ. λίτρες σταφίδα, εκατομμύρια κιλά μπαμπάνι, λάδι, οινόπνευμα, σόκα, κτηνοτροφικά προϊόντα και κεφάλια ζώα παραδόθηκαν στους κατακτητές και στους συνεργάτες τους τζάμπα, γιατί είτε δεν πλήρωσαν τίποτα οι οργανισμοί στους παραγωγούς είτε τους παρόδιναν γραμμάτια έξοφλήτέα μετά έξιμήνιον ή έτος, όποτε βέβαια με τον τότε γνωστό ρυθμό του πληθωρισμού οδδεια αξία είχαν για τους παρα-γωγούς τα χρήματα διαν τάπαιναν. Και όμως ενώ αυτός ήταν, είναι και θα είναι ο ρόλος των τοιοούτων οργανισμών έφόσον τα συμβούλια τους και το προσωπικό τους λόγω της φύσης τους ως Δημοσίου Δικαίου 'Οργανισμών, θα διορίζον-ται από τους κύκλους της 'Εθν. Τραπεζής και των συνε-ργαζομένων μ' αυτήν άλλων έκμεταλλευτικών κύκλων μέσω του Κράτους, υπάρχουν ακόμα έπιστήμονες, Κυβερνήτες, 'Υ-πουργοί, που παρουσιάζονται μάλιστα με άξιώσεις προσδε-υτικών ανθρώπων και φίλων της άγροτικής τάξης και της 'Εθνικής μας οικονομίας, που και σήμερα ακόμα, όχι μόνον δεν ζητάν—ως έχουν υποχρέωση από θέσεως—ν' άχθοίν ενόψει της δικαιοσύνης, δικαστικής και διοικητικής, τα πρό-σωπα που για τις πωδ πάνω πράξεις ευθύνονται, και ν' άπα-λειφθούν από το 'Ελληνικό άγροτικό λεξιλόγιο τα δνόματα αυτών των οργανισμών που θυμίζουν τη ρεμούλα και τη προδοσία των συμφερόντων της άγροτικής τάξεως και του 'Εθνους διὰ της καταργήσεώς των, αλλά και μύχονται κρα-τερά εναντίον της θαλήσεως του άγροτικού κόσμου για τη συγκράτηση, άναβίωση κι' ένταξη των οργανισμών αυτών.

Τό άκόμα όμως άποκαρδιωτικό στην ύπόθεση αυτή είναι ότι βρίσκουν οι Κύριοι αυτοί και σήμερα, όπως και κατά την εποχή της ίδρυσης των οργανισμών, ανθρώπους που προέρχονται από την άγροτική τάξη ή έχουν κάποιους δεσμούς μ' αυτήν που συνυποστηρίζουν εν δυνάμει της άγρο-τικής τάξης την άναβίωση των οργανισμών αυτών.

Τό τρίτο, Κύριοι, πρόβλημα το όποιο είναι σήμερα εξίσου ζωτικό με τα πωδ πάνω για τους άγρότες μας, αλλά κι' όλο το Λαό, είναι το ζήτημα ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΩΝ ΕΦΟΔΙΩΝ

της ΟΥΝΡΑ. 'Αξίζει, όσοι τυχόν δεν παρακολουθήσατε την άπογευματινή έφημερίδα «'Ελ ε υ θ ε ρ η 'Ε λ λ ά δ α» της 6-13 τρέχ. να τη βρείτε και να τη μελετήσετε. 'Εκείνο που μπορεί να σάς βεβαιώσω, ως μελετητής του θέματος, είναι ότι εκεί υπάρχει μεγάλη αλήθεια, όσο και δεν σημειούν-ται ακόμα σοβαρότερα πράγματα που μένουν και θα μένουν άγνωστα, γιατί εκείνοι που κρατάν το μύτο της ύποθέσεως δεν έχουν κανένα συμφέρο να βγούν στην έπιφάνεια τα όσα εκεί από συνειδητή ή άσυνειδητή δράση συμβαίνουν.

Από την πρώτη στιγμή της άπελευθέρωσης, Κύριοι, παρα-κολούθησα την ύπόθεση αυτή από κοντά και είμαι σε θέση να πιστοποιήσω ότι, ό,τι μ' αυτή την ύπόθεση συμβαίνει, δεν γίνεται από άνικανότητα ή έλλειψη δυνατότητας μας, έφ' όσον είναι γνωστόν ότι εκατοντάδες πεπειραμένων ειδι-κών υπαλλήλων άπασχοληθέντων στόν έπαιτισμό και με άλλες παρόμοιες εργασίες υπάρχουν, αλλά γίνεται εκ προ-μελέτης.

Γύρω από την ύπόθεση: Περί του ποός θα διαχειριστεί τα εφόδια και ποός το ζήτημα της προσωρινής στέγασ- των άγροτών, δύο ζητήματα που είχαν κυριαρχική σημασία για την εξυπηρέτηση του λαού ή των κύκλων, που άφ' ότου γινήκαμε έλευθερωτά ή έλλειψη δυνατότητας μας, έδόθη πραγματική μάχη, μεταξύ των λαϊκών δημοκρατικών άφ' ενός και των αντίδραστικών δυνάμεων άφ' έτέρου. Αυτή άρχίζει από της άπελευθερώσεώς μας άκόμη με την άποστολή ειδι-κών πρακτόρων της 'Εθνικής Τραπεζής στην Αίγυπτο, στο Δοιδίνο και στο βουνό, με σκοπό να παρασκευάσουν το έδαφος και τα πνεύματα διὰ άπ' εύθείας έπαφών με τους τότε ισχυρούς της ήμέρας.

Είναι—πρέπει να το όμολογήσουμε—ή πρώτη ήττα που έσημείωσαν οι δημοκρατικές-λαϊκές δυνάμεις, ήρωικές μόν πάντοτε, αλλά παρθενικές ιην σκέψη εναντι της μηχανορ-ραφικής δυνατότητας των άλλων. Θέλετε την άπόδειξη; 'Οταν έγκατεστάθη στην 'Ελλάδα ή πρώτη μεταπολεμική κυβέρνηση άντι ή διαχείριση των εφοδίων και το ζήτημα της προσωρι-νής στέγασ- που άπετέλεσε αίτημα των συνεταιρισμών και πολεμοπαθών, να άνατεθεί σ' αυτούς—δηλαδή στους ίδιους τους ένδιαφερομένους—άνετέθησαν στην 'Αγροτική Τράπεζα.

Δεν είναι το παρόντος να αναλύσουμε γιατί και πώς έγινε αυτό και ποό ρόλο έπαιξαν στην ύπόθεση αυτή οι προοδευτικές δυνάμεις που δεν μπορεί να πεί κανείς πώς άπολείπαι από την 'Αγροτική Τράπεζα και την Κυβέρνηση εκείνη, όμως ήταν και είναι γεγονός ότι άφ' ότου ή 'Αγρο-τική Τράπεζα ανέλαβε τα ζητήματα, αυτά ή μόν 'Εθνική Τράπεζα—που κρατάει πάντοτε από το λαμό την 'Αγρο-τική—και οι έκμεταλλευτές είχαν κερδίσει μεγάλη νίκη, ενώ οι δημοκρατικές-λαϊκές δυνάμεις που έξεπροσώπουντο από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς υπέστησαν μεγάλη και δεινή ήττα. Μαθηματικός πλέον από και πέρα για όσους έξερουν ποιούς και πόσους πλοκάμους διαθέτει ο μηχανισμός της 'Εθνικής Τραπεζής και με ποιές σατανικές τω όντι μεθό-δους δρά, ήταν φανερό ότι τα πράγματα θα εξέλισσοντο

όπως εξέλιχθηκαν και συμβαίνουν σήμερα: πρὸς ώφελος δηλαδή των μεγάλων έργολάβων και πολυποικίλων μεσα-ζόντων και σε βάρος του Λαού και της ανασυνκρότησης καθώς και του παραγωγικού μέλλοντος της χώρας μας.

'Η ύπόθεση αυτή της διαχείρισης δηλαδή και διάθεσης των εφοδίων για όσους παρακολουθούν από κοντά τα πρά-γματα έχει ακόμα γενικώτερο αντίκτυπο στην εξέλιξη της εσωτερικής μας κατάστασης μετά τα Δεκεμβριανά γεγονότα. 'Εχει έπηρεάσει ακόμα πολύ σοβαρά και τις σχέσεις μας με το έσωτερικό, που είναι υποχρεωμένο βέβαια να κρατά την 'Ελλάδα για λόγους στρατηγικούς, όπως λέγει, αλλά και δεν έννοει να φύγει γρήγορα και ν' αφήσει άνυποστήρικτο το μηχανισμό που του χρειάζεται μελλοντικά στο έσωτερικό για στήριγμά του, όταν ή μοιραία ώρα της άποχώρησής του θα σημάει, όπως έλπίζουμε γρήγορα.

Παραλυμένος κατ' ουσίαν ο οικονομικός και πολιτικός μηχανισμός των έκμεταλλευτικών δυνάμεων της χώρας μας από το τελευταίο χωριό ως την 'Αθήνα μέσα στην κατοχή—που ένόησε τους έλεγκτους μόνο των κατακτητών δοσί-λογους μαυραγορίτες—είχε ανάγκη τόνωσης οικονομικής, για-τί χωρίς αυτήν ήταν άδύνατο να ξαναστατηθεί και να παί-ξει τον διαλυτικό ρόλο του. Τα εφόδια ήταν ό από μηχανής θεός, ότι ακριβώς χρειαζόνταν. Μα αν υπήρχε ήσυχία, νοι-κοκυριό στη διαχείριση και κάποια μάτια άνοιχτά που θα ήλεγαν τί γίνεται, θα ήταν άδύνατο να ξαναζωντανέψει ο πα-ραλυμένος αυτός μηχανισμός. Και τότε; τότε, Κύριοι, κατα-στρώθηκε το σατανικό και άντεθνικό σχέδιο μέσα στα άντρα της 'Εθν. Τραπεζής, όπου τακτικά μαζεύονται όλοι όσοι άπ' αυτή εξαρτώνται. Οι οικονομολογούντες, οι μεμνημένοι άνώ-τεροι υπάλληλοι: των Τραπεζών, των 'Υπουργείων, των 'Εται-ρειών, των κύκλων που πολιτεύονται—δεν έχει σημασία με ποιά μάσκα έξω πολιτεύονται—των, των, ή άφοχώρα δηλ. όλου εκείνου του έσμου των «άνωτέρων» προσώπων, που με-ταξύ τους από μακρυνά με ιδιαίτερα συνθήματα γνωρίζονται και που για πινάκια φακής έχουν παραδώσει την ψυχή τους στη λεραία ύδρα που λέγεται 'Εθνική Τράπεζα, και εί-παν, είναι και στο τέλος άπεφάσαν για το ρόλο που θα αναλάβει ο καθένας τους.

Σεις, Κοι την όργάνωση της τρομοκρατίας που για όλους εκείνους τους 'Ελληνες που έφορούμενοι από και-νούργιες ιδέες, θέλουν κοινωνική δικαιοσύνη, ισότητα, έλευ-θερίες και κάτι παρόμοια, θα σημάει το τέλος τους, να ελσθε άνελέπτοι.

Σεις, Κοι, την όργάνωση όλων εκείνων που πρέ-πει και θα ποούν στόν κατάλογο των δικών μας ανθρώπων βιομήχανοι, έμποροι, έταιρείες, νομικά αλλά και φυσικά πρόσωπα στις πόλεις και στα χωριά—δεν έχει σημασία ως άπαδοί τίνος Κόμματος εμφανίζονται έξω, άρκει ότι στα δικά μας κελεύσματα υπακούουνε όταν χρειάζεται. Σ' αυ-τούς θα ρεύσει το «μάννα» και θάνα εξασφαλισμένη ή άμνησσία τους, ό,τι κι αν κάνουν, ό,τι κι αν άσπάζουν από τα εφόδια, άρκει να δηλώσουν σε μας πίστι και ύπακοή.

ΣΟΛΩΝΟΣ ΜΥΡΙΝΑΙΟΥ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

Μέσα στη ζωή μας σήμερα, στην πνευματική, την συναι-σθηματική και την πρακτική, υπάρχουν ακόμα ζητήματα, που άποτελούν «ταμπού» και αν τα θέει κανείς κινδυνεύει να δημιουργήσει μεγάλες και δυσάρεστες παρενρήσεις. Δεν είναι άπαραίτητο ν' αναφέρουμε εδώ παραδείγματα. 'Ανά-μεσα στα ζητήματα αυτά πάντως είναι και όσα άφορούν τον συγχρονισμό και την τεχνική προσαρμογή της γραπτής των σημειών σε τις σημερινές ανάγκες και άντιλήψεις. Γρά-φοντας λοιπόν τις γραμμές αυτές για τη διατύπωση μιας απλής όσο και λογικής πρότασης από έκδηλη πρακτική ανάγκη και χωρίς τη διεκδίκηση άρμοδιότητας ή ειδικότη-τας στο πεδίο της γλωσσολογίας, έχω έπίγνωση του κίνδυ-νου που διατρέχω. Είμαι βέβαιος πώς θα βρεθούν, έξω από

τον κύκλο του περιοδικού, άνθρωποι, που θα διαπιστώσουν από την άφορη αυτή με άλάνθαστη βεβαιότητα, όπως συ-νηθίζεται πολύ σήμερα, πώς κατάγομαι από τη βόρεια γει-τονική μας χώρα. Για να άντιμετώπισω αυτό το ένδεχόμενο σπείδω από τώρα να κάνω τη δήλωση πώς κατάγομαι όχι από τη βόρεια αλλά από την άνατολική γείτονα μας.

'Υστερα άπ' αυτή την εισαγωγική παρατήρηση, χαρακτη-ριστική για την εποχή μας, που γίνεται, όπως καταλαβαίνει ο άναγνώστης, μάλλον από χιουμοριστική διάθεση και όχι γιατί άποδίδεται και παραμυθητική σημασία στη γνώμη των ανθρώπων αυτών, μπορούμε να μιλούμε στο θέμα μας.

'Η ανάγκη της συμπλήρωσης του αλφάβητου ξεπροβάλ-λει μόνη της από δυο κυρίως λόγους. Γιατί ή γλώσσα μας,

Ὅμως τὸ κακὸν δεν σταματᾷ ἔως ἔδω. Γιὰ νὰ ἐκτιμήσει κανεὶς πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἔκτασή του δεν ἔχει παρα νὰ παρακολουθῇ πὺς διδάσκονται τὰ γαλλικὰ στὰ σχολεῖα μας. Διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι τὶς περισσότερες φορές τὰ σκοτώνουν μὲ τὸ ἴδιο ἑλαφρὶ καρδιά. Ἀκόμα καὶ στὴ γραφὴ τῆς ξένης γλώσσας τὰ συνθέστερα λαθρῇ ἔχουν αὐτὴ τὴν ἀφορμή. Ἡ διαστρεβλωμένη ἀντίληψη θεωρεῖ πὺς ἔχει ριζώσει σὺν συνήθεια. Χαρακτηριστικὴ εἰσαγωγή διαπιστώνει κανεὶς καὶ στοὺς πιὸ ἀλλοτρίους ἀκόμα ἀνθρώπους πὺς ἤλ-
θαν ἀπ' ἑξῶς. Ἀδελφὴ διατηροῦν τὴν ὀρθὴ ἀντίληψη τῶν
φθόγγων. Τὰ παιδιὰ τους, ἂν μείνουν ἔτσι τὰ πράγματα, θὰ
ἐπηρεασθοῦν καὶ θὰ τὴν χάσουν.

Τελειώνοντας θά ήθελα νά παραθέσω ένα ἀληθινὸ περιστατικὸ ποὺ μοῦ ἐτύχη καὶ νομίζω πὼς μιλά μόνον του. Κάποτε καθόμουν μ' ἕνα νέο ἐπισκέπτη μου ποὺ ὀφείλω νὰ τὸν χαρακτηρίσω μορφωμένο. Δὲν θυμῶμαι μὲ ποιά ἀφορμὴ ἔγινε λόγος γιὰ τὸν Νυντερό. Μοῦ διέφευγε πότε περικοπένταν αὐτοῦ ὁ Γάλλος φιλόσοφος. Ὑπόδειξα λοιπὸν στὸν συνομιλητῇ μου καθὼς καθόταν δίπλα στὴ βιβλιοθήκη νὰ κοιτάξῃ στὸ Λαρούζ. Ἐπειοὺ ἀργῶς φαντάσθηκα πὼς ἀφηρημένα θά ἔβλεπε ἴσως στὸ πρῶτο μέρος καὶ τότε πρόσεξα πὼς εἶχε ἀνοικνύμενο τὸ γράμμα «Ν». Τὸν ἄφιασε ἐπιτηδες νὰ ψάχνει καὶ ἀφοῦ τὸ δάχτυλό του διατρέξε ὅλες τὶς σελίδες αὐτοῦ τοῦ στοιχείου, ἐσήκωσε ξαφνικὰ τὸ κεφάλι καὶ μὲ κοιτάξε δὺσπιστα καὶ μὲ ἀπορία. Τοῦ φαινόταν ἀσφαλῶς παράξενον πὼς ἦταν δυνατό ὁ Λαρούζ νὰ πέσει σὲ μιὰ τόσο μεγάλῃ παραλείψει!

[illegible]

6) Εξόρυξη του αφθόνου ορυκτού πλούτου της χώρας και δημιουργία βαρειάς μεταλλουργικής βιομηχανίας για την

431

Οι απαραίτητες αυτές οικονομίες δεν είναι όμως αρκετές για την ισοσκέλιση του προϋπολογισμού και την άποφυγή του πληθωρισμού. Χωρίς μεγάλη παραγωγή, ιδιαίτερα βιομηχανική παραγωγή, ο πληθωρισμός είναι αναπόφευκτος. Μόνον

Οι ἐργασίες τῆς ἐπιστημονικῆς ἐταιρείας γιὰ τὴν μελέτη τῶν Νοελληνικῶν προβλημάτων «Ἐπιστήμη—Ἀναικοδόμητος» συνεχίζονται κανονικά. Ἐδῶ βοήθησε πολὺ ἡ οργανωτικὴ συγκρότηση τῶν τομέων—οἰκονομικοῦ, ἀγροτικῆς καὶ ἀλιευτικῆς οἰκονομίας, τεχνικῶν ἔργων καὶ συγκοινωνίας, βιομηχανίας, ὑγείας καὶ κοινωνικῆς πρόθεσης, ἐκπαιδευτικῶν καὶ νομικῶν. Συνήλθαν ὅλοι τυοὺς σὲ ὁλομέλειες καὶ σύμφωνα μὲ τὸν ἐσωτερικὸ κανονισμὸ τῆς «ΕΠ-ΑΝ», συγκρότησαν ἡδὴ τὰ ὄργανα μελέτης—τοὺς *κόμης* καὶ *ὀριζόντιους* καὶ *κόμης* καὶ *ὀριζόντιους*. Ἐστὶν ἀπὸ τὴν φάση τῆς ὁργανωτικῆς συγκρότησης πέρασε ἡδὴ ἡ «ΕΠ-ΑΝ» στὴν φάση τῆς δημιουργικῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας καὶ μελέτης. Βέβαιον, βεβαίως, ἀκόμα στὴν ἀρχή. Ὡστόσο ἀπὸ τῆς κατηγορίας προβλημάτων.—Τὰ ἀμέσως εἰς ἐπελγόμενα προβλήματα καὶ τὰ προβλήματα προοπτικῆς δηλ. ὅσα ἀναφέρονται σὲ ἔργα ἀναικοδόμητος μεγάλης πνοῆς—ἔχει ἡδὴ προχωρήσει ἡ «ΕΠ-ΑΝ» στὴν ἐπιστήμη μελέτης πολλῶν ἀμέσων εἰς ἐπελγόμενα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΝΗΣ

γόντων προβλημάτων. Στά ζητήματα όπως λ. χ. των εφοδίων της Οδύνης, της προσωρινής συγκρότησης—στέγασης, το άναμφαβητισμού, του αστικού Κώδικα κ. π. α., οι αρμόδιοι τομείς της «ΕΠ-ΑΝ» έχουν καταλήξει σε πορίσματα που πολύ σύντομα θα ανακοινωθούν. Ακόμη θα πρέπει να προσθέσουμε πως η επιτροπή προεγράμματος της «ΕΠ-ΑΝ» έχει συγκροτηθεί σε σώμα και επεξεργάζεται τώρα τις σχετικές εισηγήσεις των αντιπροσώπων των τομέων. Στό άνωμεταξύ οι κύριοι—κάθεται και δριζύνονται, συνεχίζουν την έρευνα τους. «Ας τονίσουμε εδώ κάτι που έχει άπορασιστική σημασία για την Έλληνική έπιστήμη γενικά. Η ένότητα της έπιστήμης που στην εποχή μας έγινε πια ένα θεωρητικό όξιμα, εκφράζεται μέσα στην «ΕΠ-ΑΝ» παραστατικότατα με τη μορφή της ομαδικής έπιστημονικής συνεργασίας δ λ ω ν τώ προσδεδειγμένων Έλλήνων έπιστημόνων—των έπιστημόνων που βλέπουν στην έπιστήμη μιάν κοινωνική λειτουργία προς όφελος

[Συνέχεια στη σελίδα 496]

V. — Ὅσον ἀφορᾷ τὸ σημεῖον ἔκεινο τοῦ ψηφίσματος, κατὰ τὸ ποῖο: «Ἡ Ἑλλάς, ἐὰν ἐγένετο καὶ ἰσχυρὰ θ' ἀπετέλει ἐφεξῆς ἀσφαλίστατο παράγοντα διασυμμαχικῆς τάξεως ἐν τῇ Βαλκανικῇ», ἡ ἐταιρεία μας τόνιζει, ὅτι ἡ Ἑλλάς «Ἀνεξαρτησία καὶ ἡ στενὴ συνεργασία μὲ ὅλες τὰς σύμμαχας χώρας καθὼς καὶ μὲ ὅλες τὰς γειτονικὰς χώρας, ἀποτι-
κάζουν τὴν ἀσφαλέστερη βάση γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας. Κάθε ἄλλη μονόπλευρη τοποθέτησις τοῦ ζητήματος ἀμετέτρεπε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ παράγοντα διασυμμαχικῆς

τάξεις», όπως ισχυρίζονται, σε παράγοντα άνωμαλίας κα-
θὰ καθυσταθεύουσ την άνοικοδόμησή της.
VI.—Ἡ Ἐταιρεία «Ἐπιστήμη· Ἀνοικοδόμηση» (ΕΠ. ΑΝ),
πού συγκεντρώνει όλους εκείνους τοὺς ἐπιστήμονες, πού
ἔχουν δημόσια ἀποδεχθεῖ, ὅτι τὸ ἔργο τῆς ἀνοικοδομήσεως
τοῦ τόπου μας εἶναι κατὰ βάση ὑπόθεσις του λαοῦ, στήν
ὕπηρεσία τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ τεθεῖ ὁλόκληρος ὁ ἐπιστημο-
νικὸς ὄπλισμός τῆς χώρας, ἔχει συγκροτήσει εἰδική ἐπιτροπή
ἐπανορθώσεων, πού μελετᾷ τὸ ζήτημα καὶ θὰ ἀνακοινώσει
τὰ πορίσματά της.
Ἀθήνα, 28/3/46.

17

τὴν τριμηνία Γενάρης—Μάρτης 1946. Ἐτσι, ἀκολούθησαν α

τὴν τριμηνία Γενάρης—Μάρτης 1946. Ἔτσι, ἀκολούθησαν οἱ διαλέξεις τοῦ διηγηγούρου κ. Κ. Δημάκη γιὰ τὸ ἐπρόβλημα τῆς Ἑλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικα, τοῦ παιδαγωγοῦ κ. Κ. Σωτηρίου γιὰ τὴν «Παίδεια μας σήμερα» τοῦ γεωπόνου κ. Γ. Γιαννοπούλου γιὰ τὰ «Σημερινὰ Προβλήματα τῆς ἀγορικοῦ Οἰκονομίας» ποὺ δόθηκαν στὸ Κινηματοθέατρο τῆς «Βρετανίας» καὶ σημείωσαν ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Οἱ διαλέξεις τῆς «ΕΠ.ΑΝ.» θὰ συνεχιστοῦν μετ' ὁμιλίης τοῦ κ. Α. Γ. γιὰ τὴν «Ἀγροτικὴ ποιοτικὴ καλλιέργεια τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας» στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ἀθῆνας, Σ. ε. ρ. Μάξιμου δημοσιογράφου, Δ. Κ. σ. κ. Ὑ. α. γεωλόγου, Κυριακῆ Σακκαντζάνη γεωπόνου, Π. Κόκκαλη καθηγητῆ τῆς χειρουργικῆς, Ν. Κ. τ. σ. κ. Προσφύτου Πολυτεχνείου Δ. Μάτιος κ. ἄ. Στὰ θέματα περιλαμβάνονται ζητήματα μεγάλης σημασίας γιὰ τὴν χώρα μας καὶ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς σὲ λαϊκὰ θεμέλια ὅπως λ. χ. οἱ Οἰκονομικὲς μας σχέσεις μετ' ὁ ἐξωτερικοῦ καὶ ὁ ρόλος τοῦ ξένου κεφαλαίου, ἡ ἀξιοποίησι τῶν ἑπορίων τῆς Οὐντρα, τὰ μεταλλοῖα—λιγνίτες μας, ἡ ἀξιοποίησι τῶν ὑγειονομικῶν ἰδρυμάτων, τὰ λιμάνια Περαιᾶ—Θεσσαλονίκης, τὸ παραγωγικὸ πρόβλημα τῆς γῆς, ἡ ἰδρυσι βαρεῖας βιομηχανίας στὴν Ἑλλάδα κ. λ. Καὶ τώρα γιὰ τὸ Παραρτήματα τῆς «ΕΠ.ΑΝ.» ἡ κίνησι τῆς «ΕΠ.ΑΝ.

δέν περιόριστηκε όπως ήταν πολύ φυσικό μέσα στο χώρο των Πρωτοενοχών. Αλλάχεται και απλώνεται με γοργό ρυθμό όλη την χώρα μας. Τά προγράμματα της ανοικοδόμησης περιβάλλουν παντού με την ίδια δεύτητα, και γεννούν τα ίδια διαφέροντα και τις ίδιες άνηχσιες. Οι επιστήμονες των επικοινωνιών περιέμεναν άλλως το σύνθημα. Ή ιδρυση της «ΕΠ.ΑΝ.» τους το έδωσε. Και η δημοσιογραφία τους διάβειση τείρει ή ήθελε γά όξιοποίησι τις ικανότητές τους σέ όλα τά πεδία τής ανοικοδόμησης. Έτσι, έχουν ήδη ιδρυθή και λειτουργούμ έξαιρετα Παραρτήματα τής «ΕΠ.ΑΝ.» στήν Θεσσαλονίκη, στήν Αθήνα, στόν Βόλο κ.αί στό «Ηράκλειο» τής Κρήτης. Στίς 17 Φεβρουαρίου 1946 ή «ΕΠ.ΑΝ.» Θεσσαλονίκης, έδωκε μέ μεγάλη έπιτυχία μιá διάλεξη γιά τούς σκοπούς τής «ΕΠ.ΑΝ.» μέ ομιλήτη τόν Πρόεδρόν τού Διοικητικού Συμβουλίου τής «ΕΠ.ΑΝ.» καί καθηγητή στό Πανεπιστήμιο τής Θεσσαλονίκης κ. Καββάδα. Παράλληλα προχωρεί στήν έκτέλεση τών προβλημάτων τής ανοικοδόμησης. Ένα παρ

δείγμα: Στη άγροτική οικονομία λειτουργούν ήδη οι πόρ-
 τές του κύκλου μελέτης: Μεγάλη καλλιέργεια, κτηνοτροφία
 όρεινη οικονομία, άγροτική πίστη—Συνεταιρισμοί, μηχανή-
 καλλιέργεια—γεωργικά μηχανήματα, έγγειοβελτιωτικά έδα-
 φος, δροσοκομία—άμπελουργία, βαμβακοκαλλιέργεια, καννολο-
 καλλιέργεια, παπνοκαλλιέργεια, άγροτική στέαση, συνγ-

—Τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς.
—Τὸ πολεοδομικὸ πρόβλημα τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου.
—Τὸ σταφιδικὸ ζήτημα τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου.
—Τὰ Μοναστηριακὰ καὶ ἐφεδρικά κτήματα τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου.

Ἐπίσης μελετώνται: ἡ ἀγροματοσύνη στὴν πόλιν τοῦ Ἡρακλείου καὶ συγκεντρώνονται τὰ σχετικὰ στατιστικὰ στοιχεία.

χειά. Το παρόρηγμα «ΕΠ.ΑΝ» Ἡρακλείου ἔκαμε καὶ ἄλλο πολὺ σοβαρὸ: Ἐφτιαξε ἓνα συνεργεῖο ἀπὸ ἀρχαιολογικὰ

γους, μηχανικούς που ήδη επισκεπτεται τους αρχαιολογικούς χώρους και μελετά τα προβλήματα τους. Έτσι, έχει μελετήσει ως τώρα την κατάσταση των Μεσαιωνικών μνημείων στην ανατολική Κρήτη και προτείνει τα πρακτικά μέτρα που πρέπει να παρθούν για τη διασότη τους. Τό ίδια γίνεται και τα μεσαιωνικά μνημεία του ν. Ήρακλειού Προβεί να τονισθεί ότι οι αρχαιολογικοί χώροι στη Κρήτη έχουν εκτός από την ήθικη και πνευματική τους αξία και ιδιαίτερη τουριστική σημασία για τον πληθυσμό της Μεγαλόνησου.

Όλοι οι προαδευτικοί επιστήμονες ως την άσυνέσυμμε
 εμπιστοσύνη.

Δ. ΜΕΗΣ

ΤΟΥΣ ΕΚΦΕΛΕΣΤΗ

ΣΤΙΓΜΕΣ

φανάθουν για έπανορθώσεις. Οι έπανορθώσεις, ή βοήθεια της ΟΥΝΡΑ, τα «δάνεια» του Λονδίνου, το συνάλλαγμα της χώρας, της Διεθνούς Τράπεζας άνοικοδομήσεως κλπ. κλπ. είναι για αυτούς μέσο πλουτισμού, μέσο αύξησης του κεφαλαίου τους. Τα άλλα ποτέ δεν είναι άποικιακά... καρικεύματα

Οι ειδήσεις από τα 30, αν όχι στα 15 δόση, μακτικές για τα λαό μας, αν συλλογιστούμε ότι τα 60 ο/ο της θρεπτικής αξίας των διανομών, προέρχονται από το ψωμί και ότι η νέα σοδειά, θα φτάσει στην αγορά μόλις κατά τα μέσα Σεπτεμβρίου.

Ἡ χώρα μας ἀπειλεῖται μὲ νέο λιμὸν καὶ πανάνα μέτρο δὲν ἔχει ληφθεῖ γιὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ. Ἡ νέα κυβέρνησις, ἀνεξάρτητα πῶς ἦρθε στὴν ἀρχή, ἔχει χρέος νὰ φροντίσει διὰ ταχύτερον γιὰ νὰ ἐξασφαλίσαι τὸν ἑλληνικὸ λαὸν ἐπὶν ὄρουσαν τὸν ἐπαιούσιον — τὸ στοιχειῶδες αὐτὸ εἶδος γιὰ τὴν ὑπαρξὴν του.

«Κομίζεις», κανείς, «γλαύκα εις Ἀθήνας», ἐπαναλαμβάνοντας ἀπὸ τῆς στήλης σὺτέες δεῖ τοὺς πόλιν καὶ τὸν χροσὼν λιρῶν παρ' ὅλη τῇ φαινομενικῇ, ποσοτικῇ σταθερότητι ποὺ φέρνει, εἶνε μέτρο καθαρὸ ἀντικονομικόν. Γιατὶ δὲν ἀναπτύσσει τὴν παραγωγὴν, σὺν βάσει τῆς σταθεροποίησης, ἀλλὰ ἀντίθετα προσπαθεῖ μὲ ἓνα «νομισματικὸ κόλπο» νὰ παρῶσαισι μιὰ δὴ θεν σταθερότητα, ποὺ θὰ ἀπάσει μόλις τελειώσει το γούσαφι ποὺ ἐπευελίεται. Οὕτῃ ἀκόμα μπορεῖ νὰ δικαιο-λογηθεῖ σὺν μέτρο προσωρινῇ, ποὺ θὰ βοηθήσει τὴν νίκησιν τοῦ παρανομικοῦ.

καὶ ἐπιπορευθεὶς μηχανισμοῦ, μετὰ
παράκλησιν ἀνέστη τῶν ἐσθόνων τοῦ
γράτους ἀπὸ φορολογίας οἱ ὅποιες θὰ
ἐκκαθαρίσων τὸν προϋπολογισμό, καὶ
ἀπέδειξε εἶναι τὸ γεγονός ὅτι στὰ διά-
στημα πέντε ἀκολουθεῖται ἡ πολιτικὴ
αὐτῆς δὲν ἔγινε οὐσιαστικὰ τίποτα
τέτοιο.

Ἡ κατάστασις αὐτὴ μόνο στὸν ἑλλησπικὸ λαὸ δὲ ἀντιφέρεται ποὺ βλέπει νὰ διασπαιζέται ἀπὸ χουσαφί τοῦ ποὺ θὰ μοσοῦσε νὰ χορησιμοποιεῖται γιὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰδῶν παραγωγῆς, τὰ ὁποῖα θὰ ἔξαρκώσουν τὴν οἰκονομίαν μας καὶ θὰ πετύχουν μιὰ ἀληθινὴ κ' ὄχι τενητην, προσωρινὴ ἐξυγίανση τοῦ νομίματος.

Τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν παρα-
κολούθηση τῶν στοιχείων αὐτῶν (δη-
μοσιεύθηκαν στὴ Βιομηχανικὴ ἐπι-
θεώρηση, τευχὸς 136) εἶναι ὅτι ἡ ἐ-
ξάρτηση τῆς χώρας ἀπὸ βιομηχανι-
κὰ εἶδη τῆς ξένης ἀγορᾶς ἔγινε
πολύ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅτι ἦταν
πρὶν τὸ πόλεμο.

Ἡ ἐξάρτηση αὐτὴ μέρα μετὰ τὴν μέρα θὰ ἀρδάνει σὲ βάρος τῆς παραγωγικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας γιατί ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν μεταδεκεμβριανῶν κυβερνήσεων αὐτὴ νὰ ὀδηγῇ τὴν χώρα στὴν δλδ. πλευρὰ παρανομικῆς κινητοποίησης τῶν ἐσωτερικῶν πόρων τὴν καταδικάζει σὲ μαρασμό, μὲ συμφωνίες (ὅπως τοῦ Λονδίνου) γιὰ προμήθεια τῶν κυριωτέρων καταναλωτικῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τῶν διεθνῶν μονοπωλίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Οικονομικά

Α. Λεόντιος: Πολιτική Οικονομία, σελ. 242. Έκδοτης «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Τί είναι η πολιτική οικονομία και τί μάς διδάσκει. — Πώς η κοινωνία εξελίχθηκε στο καπιταλισμό. — Η εμπορευματοποίηση παραγωγής. — Η οδός της κεφαλαιοκρατικής εκμετάλλευσης. — Μεροκάματα και εξαθλίωση της εργατικής τάξης στο καπιταλισμό. — Η διανομή της υπεραξίας στους κεφαλαιοκράτες. — Ο καπιταλισμός στη γεωργία. — Η άναπαγωγή και οι κρίσεις στο καπιταλισμό. — Ο ιμπεριαλισμός. — Ο πόλεμος και η γενική κρίση του καπιταλισμού. — Η σύγχρονη παγκόσμια κρίση του καπιταλισμού.

Αν. Ν. Δαμασκηνίδου: Η πίστις ως τρόπος λύσεως του Δημοσιοπαλληλικού οικονομικού προβλήματος, σελ. 34. Θεσσαλονίκη 1945.

Τί στοιχεία δ πόλεμος στην Ελλάδα. — σελ. 48. Έκδ. Ε. Σιώτης, 1946.

Τεχνικά

Κ. Δοξιάδη: Οικιστική ανάλυση. — Μελέτη των χωροταξικών και οικιστικών και των πολεοδομικών προβλημάτων και διά την ανοικοδόμησην της χώρας, σελ. 243. Σειρά εκδόσεων Υφυπουργείου Ανοικοδομήσεως αριθ. 1.

Αργυρόπουλου - Καπασακιάλη: Κοιτάζοντας μπροστά. — Απόψεις και σκέψεις για το μεταπολεμικό έξοπλισμό της Ελλάδας, σελ. 158. Έκδοση ΕΛΕΤ. 1946.

Εκπαιδευτικά

Κ. Α. Σωτηρίου: Η παιδεία μας σήμερα, σελ. 48. Έκδοτης «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Η εκπαίδευση στην ΕΣΣΔ. Μετάφραση απ' τα Άγγλικά Σ. Ν. Γ., σελ. 41. Έκδοση «Νέας Γενιάς» 1946.

Διάφορα

Γ. Ζήβου: Σύντομη μελέτη της Νεοελληνικής Ιστορίας. Μέρος Β' 1833—1899, σελ. 150. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Σοφίας Μαυροειδή - Παπαδάκη: Της Νιότης και της Λευτεριάς Ποιήματα, σελ. 58. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Γ. Βαλέτα: Το προδομένο είκοσίονα, σελ. 158. Έκδοση Κορυδαλού 1946.

Α. Μωραΐτη: Από τ' αντίρροπο της Ρούμελης, σελ. 61. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» 1946.

Γ. Α. Ζιούτου: Ανθιμος Γαζής, ο αναγεννητής έθναπόστολος, ο κοινωνικός μεταρρυθμιστής, ο αγωνιστής δημοσιογράφος, σελ. 25. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Δ. Γληνού: Η φιλοσοφία του Χέγκελ, σελ. 46. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Ν. Λένιν: Φρειδερίκος Ένγκελς, σελ. 28. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

Ι. Στάλιν: Λόγοι στους έκλογείς μου, σελ. 28. Έκδ. «Τά Νέα Βιβλία» Α. Ε. 1946.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Από απόρροια τυπογραφικό κώλυμα αναβάλλεται για το προσεχές τεύχος η δημοσίευση: Της «Κριτικής Βιβλίου» και των μελετών «Το άρδευτικό πρόβλημα της Ελλάδας» του Μηχανικού Ίακ. Παπαδόπουλου και «Συνεταιρισμοί και αγροτική πίστη» του κ. Κ. Σιδερή.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Τη Συντακτική Έπιτροπή του «ΑΝΤΑΙΟΥ» αποτελούν οι:

ΗΛΙΟΥ Η., Δικηγόρος
ΚΙΤΣΙΚΗΣ Ν., Προπρύτανης Πολυτεχν.
ΚΟΚΚΑΛΗΣ Π., Καθηγ. Πανεπιστημίου
ΜΑΞΙΜΟΣ Σ. Δημοσιογράφος
ΜΠΑΤΣΗΣ Δ.
ΣΑΚΑΝΤΑΝΗΣ Κ., Γεωπόνος
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Σ., Μηχανικός
ΣΩΤΗΡΙΟΥ Κ., Παιδαγωγός

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Με τη συμπλήρωση ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΥ από την πρώτη παρουσίαση στο κοινό των Άθηνων ταινίας της

“ΣΟΒ-ΦΙΛΜ,”

ή Διεύθυνσις της Έταιρίας εύχαριστεί θερμά τους

2.289.314

ΘΕΑΤΑΣ

πού με ένθουσιασμό και πίστη παρακολούθησαν μέχρι σήμερα, κάθε νέα ταινία της.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ 217

Μιά μεταπολεμική δημιουργία του σοβιετικού κινηματογράφου, που θα παρουσιάσει η «ΣΟΒ-ΦΙΛΜ» σε λίγες μέρες στο Έλληνικό κοινό.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ 217

Το «ΚΑΤΗΓΟΡΩ» του Σοβιετικού λαού κατά του φασισμού.

"ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ,, Α.Ε.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 4 — ΤΗΛΕΦ. 35-347

Μερικές από τις εκδόσεις μας, που προκάλεσαν την προσοχή του κοινού:

Α. Ἀγγελοῦλη (Βρατσάνου): «Βροντάει ὁ Ὀλύμπος».

Τὸ ἱστορικὸ τῆς δράσης τοῦ μηχανικοῦ τοῦ Ὀλύμπου. Τὸ πρῶτο αὐθεντικὸ ἱστορῆμα γιὰ τὴ δράση τῶν ἀνταρτῶν. Πιστὴ ἐξιστόρηση τῶν μαχῶν ἐνὸς σχηματισμοῦ τοῦ ΕΛΑΣ, τῆς διλοχίας καταστροφῶν, μὲ ὅλα τὰ σχετικὰ στοιχεῖα καὶ ντοκουμέντα. Χωρὶς καμμιά λογοτεχνικὴ διάνθιση, ἀπέριττο καὶ συναρπαστικὸ ἀφήγημα τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων λαϊκῶν ἀγωνιστῶν, ποὺ πολέμησαν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Πατρίδας. Ἀπαραίτητο βιβλίο γιὰ κάθε Ἕλληνα, ποὺ πρέπει νὰ γνωρίζει τὴν ἑνδοξὴ ἔθνικὴ του ἱστορία. Ἐπιμελημένη ἐκδοση, μὲ ξυλογραφίες τοῦ Α. Τάσσου. Δρχ. 3.500

Λ. Μωραΐτη : «Ἀπὸ τ' ἀντάρτικο τῆς Ρούμελης».

Σειρὰ δέκα ἱστορικολογοτεχνικῶν ἀφηγημάτων ἀπὸ τὴ δράση τῶν ἀνταρτῶν στὴ Ρούμελη. Ἀριστοτεχνικὴ ἀπόδοση τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγώνα καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν ἀγωνιστῶν. Συγκινητικὴ παρουσίαση λαϊκῶν τύπων, ποὺ θυσιάζονται γιὰ τὸ ἰδανικὸ τῆς λευτεριᾶς καὶ τῆς δικαιοσύνης. Βιβλίο ποὺ μᾶς μεταφέρει στὴν ὠραιότερη ἀτμόσφαιρα ἑθνικῆς ἐξαρσης καὶ πατριωτισμοῦ. Ἐπιμελημένη ἐκδοση. Δρχ. 2.500

Σοφίας Μαυροειδῆ - Παπαδάκη : «Τῆς Νιότης καὶ τῆς Λευτεριᾶς».

Συλλογὴ ποιημάτων τῆς ἀντίστασης, ποὺ ἀγαπήθηκαν καὶ τραγουδήθηκαν ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό. Οἱ πῶθοι καὶ οἱ λαχτάρες τοῦ λαοῦ στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς στὴ συγκινητικότερη ποιητικὴ τους ἔκφραση. Ποιήματα—θούρια, ποιήματα—παιᾶνες, ποιήματα—ἐλεγεία, ποὺ δονοῦν κάθε ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἐπιμελημένη ἐκδοση, μὲ ξυλογραφίες τοῦ Α. Τάσσου. Δρχ. 3.500

Ρίτας Μπούμη - Παπᾶ : «Ἀθήνα Δεκέμβρης 1944».

Ποιητικὴ ἀπόδοση τῆς ἀντίστασης τοῦ Δεκέμβρη. Ἡ πολύβουη κίνηση τῶν μαζῶν, ποὺ παλεύουν γιὰ τὴ λευτερίαν τῆς χώρας καὶ τὴν προκοπὴ τοῦ ἔθνους, ἔκφρασμένη σὲ στίχους ἡρωϊκοὺς, μὲ δυνατό παλμό καὶ φτερούγισμα πρὸς τὰ ὕψη τῆς λαϊκῆς ἐξαρσης. Ἐπιμελημένη ἐκδοση. Δρχ. 2.500

Ν. Χάγερ - Μπουφίδη : «Τὰ παράλληλα».

Ἕνας ποιητὴς γνωρίζει καλύτερα τὸν ἑαυτὸν τοῦ μέσα στὸ κίνημα τῆς ἑθνικῆς ἀντίστασης. Παίρνει μέρος σ' αὐτό, συμμετέχει στοὺς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ—καὶ ἡ ποίησή του πλουτίζεται μὲ νέα θέματα. Τὰ ποιήματά του ἀπαγγέλλονται στίς συγκεντρώσεις, στίς φυλακές καὶ γίνονται ὅπλα στὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ. Ὁ λυρικός τῆς νεκαντάνς γίνεται κήρυκας τῶν νέων ἰδανικῶν τοῦ λαοῦ. Τὰ «παράλληλα» εἶνε μιὰ ἐξομολόγηση, μιὰ ὁμολογία ἐνὸς παλίου τεχνίτη ποὺ προσχωρεῖ ὁλόψυχα στὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ. Ἐπιμελημένη ἐκδοση. Δρχ. 2.500

Ὑπενθυμίζομεν σὲ ὅσους δέλουν ν' ἀποκτήσουν τίς ἄλλες ἐκδόσεις μας ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ ὅσες ἔχουν ἤδη ἐξαντληθεῖ, πολλὰ βρίσκονται στίς τελευταῖες ἐκτοντάδες ἀντιτύπων.

Ὅλες οἱ ἐκδόσεις μας, καθὼς καὶ οἱ ἐκδόσεις ὁλῶν τῶν ἐκδοτῶν, βρίσκονται
στὸ **ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΜΑΣ, ΚΟΡΑΗ 5,**
ὅπου πωλοῦνται καὶ ὅλα τὰ περιοδικά, ἑλληνικά καὶ ξένα.